

ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดย

นายบุญชัย ช่างชัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ภาควิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2547
ISBN 974 - 464 - 532 - 6
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE ADMINISTRATIVE SKILLS AFFECTING INTERNAL QUALITY ASSURANCE PROCESS
IN WELFARE EDUCATION SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

By

Boonchai Chuangchai

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2004

ISBN 974 – 464 – 532 - 6

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ทักษะการบริหาร
ที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ” เสนอโดย นายบุญชัย ช่างชัย เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร
2. อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช
3. อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)

...../...../.....

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

...../...../.....

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช)

...../...../.....

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วรพจน์ มูรพันธ์)

...../...../.....

K 44252311 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : ทักษะการบริหาร / กระบวนการประกันคุณภาพภายใน / โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์

นายบุญชัย ช่างชัย : ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (THE
ADMINISTRATIVE SKILLS AFFECTING INTERNAL QUALITY ASSURANCE PROCESS IN
WELFARE EDUCATION SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION
COMMISSION) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : รศ.ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร , อ.ดร.ศรียา สุขพานิช และ
อ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์. 187 หน้า. ISBN 974 – 464 – 532 - 6.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียน
การศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) กระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3)
ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษา
สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ
ทักษะการบริหารตามแนวคิดของเดรดและโรว (Drake and Roe) และกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ โรงเรียนการศึกษา
สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 38 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล
ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนและครู รวมทั้งสิ้น 304 คน สถิติที่ใช้ ในการ
วิจัย ประกอบด้วย ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในภาพรวมและรายทักษะ อยู่ในระดับมาก
- 2) กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในภาพรวมและรายขั้นตอน อยู่ในระดับมาก
- 3) ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2547
ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 1.....2.....3.....

K 44252311 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORDS : ADMINISTRATIVE SKILLS / INTERNAL QUALITY ASSURANCE PROCESS /

WELFARE EDUCATION SCHOOLS

BOONCHAI CHUANGCHAI : THE ADMINISTRATIVE SKILLS AFFECTING INTERNAL QUALITY ASSURANCE PROCESS IN WELFARE EDUCATION SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION. THESIS ADVISORS : ASSO. PROF. SIRICHA CHINATANKUL , Ph.D. , SARIYA SUKHABANIJ , Ph.D. , AND PRASERT INTARAK , Ed.D. 187 pp.

ISBN 974 - 464 - 532 - 6

The purposes of this research were to determine 1) the administrators' administrative skills in welfare education schools under the Office of the basic Education Commission, 2) the internal quality assurance process in welfare education schools under the Office of the basic Education Commission, and 3) the school administrators' administrative skills affecting the internal quality assurance process in welfare education schools under the Office of the basic Education Commission. The research instrument was a questionnaire on administrative skills based on Drake and Roa's viewpoint and the internal quality assurance process of the Office of the National Education Commission. The samples were 38 welfare education schools under the Office of the basic Education Commission. The respondents comprised of school administrators, assistant administrators and teachers, totally 304 respondents. The statistics applied in data analysis were frequency (f), percentage (%), mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.) and stepwise multiple regression analysis.

The findings revealed as follow :

1. The administrators' administrative skills in welfare education schools under the Office of the basic Education Commission, both as a whole and as an individual skill, were at a high level.
2. The internal quality assurance process in welfare education schools under the Office of the basic Education Commission, as a whole and as an individual step, was at a high level, and
3. The administrative skills affecting the internal quality assurance process in welfare education schools under the Office of the basic Education Commission were conceptual skill

Department of Educational Administration, Graduate School, Silpakorn University, Academic Year 2004

Student ' s signature.....

Thesis Advisors ' signature 1.....2.....3.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์วัชร รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย และรองศาสตราจารย์ วรพจน์ มูรพันธุ์ ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ สนับสนุนและช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ นายชำนาญ สอนชื่อ นายสำเร็จ กุจิรพันธ์ นายพะโยม ชินวงศ์ อาจารย์มณฑนา วัฒนถนอม นางสาววิชชุดา กาญจนประดิษฐ์ ที่อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ นายสมบุญ จากถิ่น คณะครู-อาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จังหวัดชุมพร ที่เอื้ออาทร ตลอดจนผู้บริหาร คณะครู-อาจารย์โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ ที่ให้ความอนุเคราะห์การให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ นายมานิช ฤทธากัย นายทวนทอง ปรีกมานนท์ นางทิพวรรณ แสงทับทิม นายพิสิฐ พูลสวัสดิ์ นางสาวศศิธร สุวรรณดี และเพื่อนๆ บริหารรุ่น 21 ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ที่สำคัญภรรยาและบุตรที่ได้อุทิศทรัพยากรแห่งชีวิตแก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์

คุณค่าแห่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตเวทิตาแด่คุณพ่อฟูยกี้ ช่วงชัย คุณแม่เย็นง ช่วงชัย ผู้ซึ่งให้แสงสว่างแห่งปัญญา นายสมศักดิ์ นาคราช นางสุปราณี นาคราช ที่ได้ส่งเสริมสนับสนุน สร้างขวัญกำลังใจด้วยความเมตตา ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จอีกก้าวหนึ่งของชีวิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
ปัญหา.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ข้อคำถามของการวิจัย.....	10
สมมติฐานการวิจัย.....	10
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	10
ขอบเขตการวิจัย.....	13
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	15
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	16
การศึกษาสงเคราะห์.....	16
เด็ก ผู้ด้อยโอกาส(เด็กด้อยโอกาส)และประเภทของผู้ด้อยโอกาส.....	16
ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและการจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส.....	19
ความหมายและประวัติการจัดการศึกษาสงเคราะห์.....	21
หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายการจัดการศึกษาสงเคราะห์..	23
การจัดการศึกษาสงเคราะห์.....	25
ทักษะการบริหาร.....	30
ความหมายของการบริหาร.....	30
ทักษะการบริหาร.....	31
ทักษะด้านความรู้ความคิด.....	37
ทักษะด้านเทคนิค.....	39
ทักษะด้านการศึกษาและการสอน.....	43

บทที่	หน้า
ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์.....	45
ทักษะด้านมโนภาพ.....	48
กระบวนการประกันคุณภาพภายใน.....	53
คุณภาพและคุณภาพการศึกษา.....	53
การประกันคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา.....	58
แนวคิดและหลักการการประกันคุณภาพการศึกษา.....	63
การประกันคุณภาพภายใน.....	67
การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน.....	72
การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน.....	74
การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน.....	82
สรุป.....	84
3 การดำเนินการวิจัย.....	85
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	85
ระเบียบวิธีวิจัย.....	86
แบบแผนการวิจัย.....	86
ประชากร.....	86
กลุ่มตัวอย่าง.....	87
ตัวแปรที่ศึกษา.....	88
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	89
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	91
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	92
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	93
สรุป.....	94
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	95
ตอนที่ 2 ระดับทักษะการบริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์	
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	98

บทที่	หน้า
ตอนที่ 3 ระดับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษา สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	108
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับกระบวนการประกันคุณภาพ ภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	116
ตอนที่ 5 ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	118
5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	127
สรุปผลการวิจัย.....	128
การอภิปรายผลการวิจัย.....	128
ข้อเสนอแนะของการวิจัย.....	132
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้.....	132
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	134
บรรณานุกรม.....	135
ภาคผนวก.....	143
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย หนังสือขอทดลองเครื่องมือ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	144
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ รายชื่อโรงเรียนทดลองเครื่องมือ รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	148
ภาคผนวก ค ค่าความตรงของเครื่องมือวิจัย ค่าความเชื่อมั่น ค่าระดับทักษะการบริหารและกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ค่าการส่งผลทักษะการบริหารต่อกระบวนการประกันคุณภาพ ภายใน.....	151
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	174
ประวัติผู้วิจัย.....	187

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ ปี 2544 จำแนกตามภูมิภาค ชื่อ และประเภทโรงเรียน.....	26
2	แสดงจำนวนนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2544 จำแนกตามระดับชั้น นักเรียนประจำ และนักเรียนไป-กลับ.....	27
3	แสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง.....	88
4	ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	96
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน ในภาพรวม.....	98
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน ทักษะด้านความรู้ความคิด.....	99
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน ทักษะด้านเทคนิค.....	101
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน ทักษะด้านการศึกษาและการสอน.....	103
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน ทักษะด้านมนุษย.....	105
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน ทักษะด้านมโนภาพ.....	106
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของกระบวนการประกันคุณภาพ ภายใน ในภาพรวม.....	109
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของกระบวนการประกันคุณภาพ ภายใน ขั้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน.....	110
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของกระบวนการประกันคุณภาพ ภายใน ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน.....	112

ตารางที่	หน้า
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของกระบวนการประกันคุณภาพ ภายใน ขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน..... 114
15	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับกระบวนการประกันคุณภาพ ภายใน 116
16	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการ ประกันคุณภาพภายใน ในภาพรวม..... 119
17	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการ ประกันคุณภาพภายใน ขั้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน..... 120
18	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการ ประกันคุณภาพภายใน ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน..... 122
19	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการ ประกันคุณภาพภายใน ขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน. 123

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	12
2	ขอบเขตของการวิจัย.....	14
3	แสดงทักษะการบริหารที่จำเป็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ.....	32
4	ทักษะทั้ง 5 ในการบริหารสถานศึกษาของเดรดและโรว์ (Drake and Roe)..	34
5	กรอบแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา.....	65
6	ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน.....	71
7	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	87
8	สรุปผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อ กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	125

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

“มนุษย์” เป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของสังคมโลก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ¹ และเครื่องมือในการพัฒนาให้มี “ทุนมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ” คือ “การศึกษา”(education) ซึ่งเป็นบริการสาธารณะที่สังคมหยิบยื่นให้แก่สมาชิกในสังคมโดยไม่แสวงหาผลกำไร (non - profit organization) โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาสู่ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม (ICT : information and communication technology) ทั่วโลกได้เปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็วสู่สังคมยุคใหม่(new society)² เกิดสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีและข้อมูลเชิงประชากรที่มี “ผู้ด้อยโอกาส” หรือ “เด็กด้อยโอกาส” (disadvantage children or underprivileged) ไม่สามารถเข้ารับบริการทางการศึกษาได้ตามปกติ หรือ “ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา” รัฐจำเป็นต้องส่งเสริมให้ความช่วยเหลือโดยเฉพาะการศึกษาในระบบ ที่เรียกว่า “การศึกษาสงเคราะห์” เพื่อให้ความช่วยเหลือปกป้องคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาสในแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสม

โลกในยุคปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับคำว่า “คุณภาพ” (quality) เป็นอย่างยิ่ง การปฏิรูปการศึกษามีเป้าหมายสำคัญเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และรวมถึงการศึกษาสงเคราะห์ ที่ต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาสงเคราะห์ บุคคลที่เป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จคือ “ผู้บริหารสถานศึกษา” ต้องมีทักษะการบริหารขั้นสูง บูรณาการบริบทแห่งความเปลี่ยนแปลงสู่วัฒนธรรมคุณภาพ โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสร้างความมั่นใจและ

¹ วิฑูรย์ สิมะโชคดี, คุณภาพ คือ การบูรณาการ (กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น), 2545), 199.

² ไพพรรณ เกียรติโชควัฒน์, การศึกษาบนเส้นทางธุรกิจ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า 2000, 2546), 43 , 345.

หลักประกันว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาผู้ด้อยโอกาสให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นกำลังสำคัญของชุมชน สังคมและประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“คุณภาพชีวิต” ได้กลายเป็นหัวใจของทิศทางที่เปลี่ยนแปลงในการพัฒนา ด้วยมิติแห่งคุณภาพชีวิตที่ช่วยประดับประดาให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยแสดงออกด้วยผลสำเร็จจากการพัฒนาคุณภาพของ “คน” ให้เป็นผู้สมบูรณ์พร้อมทั้งกาย สติ จิต และปัญญา พร้อมทั้งความสามารถในการสร้างสรรค์คุณภาพ สังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมอันก่อปรด้วยความสมานฉันท์และความเอื้ออาทรต่อกันนำไปสู่การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม³

ผู้ด้อยโอกาสเป็นทรัพยากรบุคคลอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นปัจจัยส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้า ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง แต่โดยที่ผู้ด้อยโอกาสเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถเข้ารับบริการทางการศึกษาตามระบบปกติได้เนื่องจากประสบปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและอื่นๆ รัฐจำเป็นต้องจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งจัดให้แก่บุคคลที่จำเป็นต้องให้บริการทางการศึกษาเป็นพิเศษเพื่อมุ่งให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา โดยอยู่บนหลักการที่ว่า “...บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และรัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้...” ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยเหลือปกป้องคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้ด้อยโอกาส ให้มีโอกาสที่เท่าเทียมกับบุคคลปกติทั่วไป มีโอกาสได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ทั้งทางด้านสุขภาพอนามัย ด้านการงาน ด้านความรู้ทั่วไป ด้านกฎหมาย ด้านคุณธรรม ศีลธรรมและเพื่อให้มีทักษะในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณค่าและศักดิ์ศรี สามารถที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพ

³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559)

(กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2545), คำนำ.

ชีวิตตนเองและสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้ โดยมีรูปแบบการให้บริการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย⁴

การศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาในระบบที่มุ่งให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาหรือบุคคลที่รัฐจำเป็นต้องจัดบริการทางการศึกษาให้เป็นพิเศษตามสภาพปัญหา เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2496 โดยเริ่มจากแนวคิดที่ว่า “เด็กไทยทุกคนควรได้รับการศึกษาถึงขั้นประถมศึกษาตอนปลายเป็นอย่างต่ำ ไม่ว่าเด็กนั้นจะมีพ่อแม่อยู่ในฐานะอย่างไรก็ตาม และไม่ว่าจะมีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม” โดยรับเด็กยากไร้ ไกลคมนาคมและชาวเขา จากจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศไทย เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 7 โดยรัฐจัดการศึกษาแบบให้เปล่า สงเคราะห์ค่าอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและเครื่องเขียนแบบเรียน ทั้งในลักษณะอยู่ประจำ และไป-กลับ⁵ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา 10 ประเภท คือ 1) เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก 2) เด็กเร่ร่อน 3) เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศ 4) เด็กที่ถูกทอดทิ้ง 5) เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ 6) เด็กยากจน(มากเป็นพิเศษ) 7) เด็กในชนกลุ่มน้อย 8) เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด 9) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ 10) เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ เป็นโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งขึ้นตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา และลักษณะของปัญหา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สภาพภูมิศาสตร์และในลักษณะอื่นๆ โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสเป็นผู้คัดเลือกและนำเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากส่งเข้าเรียน อาทิ ประชาสงเคราะห์จังหวัด กาชาดจังหวัด กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ศูนย์สงเคราะห์และพัฒนาชาวเขา องค์การบริหารส่วนตำบล กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

⁴ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, การจัดการศึกษาสงเคราะห์ (ม.ป.ท.,2545), 15.

⁵ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, คณะกรรมการวุฒิสภา พิจารณาศึกษาหามาตรการในการจัดการศึกษา สำหรับผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 57 - 60.

⁶ กองการศึกษาสงเคราะห์, สารสนเทศกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2543 (ม.ป.ท.,2543), 8 - 9 , 18.

องค์การพัฒนาเอกชน (NGO) ฯลฯ ดังนั้นนักเรียนที่เข้าเรียนจึงมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านสังคม สติปัญญา อารมณ์ และปัญหาในภูมิลักษณ์ของตนเอง⁷ ปัจจุบันมีโรงเรียนกระจายอยู่ทั่วไป ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวนทั้งสิ้น 42 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 19 ถึง 34, โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ และโรงเรียนสมเด็จพระปิยะมหาราชาบรมนียบเขต เป็นโรงเรียนอยู่ประจำกิน-นอน แบบสหศึกษา จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีแผนการจัดชั้นเรียน 2-2-2-2-2-2 / 2-2-2 / 2-2-2 หรือจำนวน 24 ห้องเรียน และนักเรียน 900 คน การจัดการเรียนการสอนให้หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพและฝึกฝนกิจกรรมการหารายได้และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่าง⁸

การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูประบบราชการของประเทศไทย ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหลายประการต่อสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาและโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการทางการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการตรวจสอบและทบทวนสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี และเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ครั้งแรกภายในปี พ.ศ. 2548 และ

⁷ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, รายงานการวิจัย การศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ของโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ปี 2544 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2544), 117.

⁸ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, สารสนเทศกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2544 (ม.ป.ท., 2544), 12 – 13.

ในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย ทั้งนี้ในกรณีผลการประเมินไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้จัดทำข้อเสนอ การปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัดและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังนั้น ในเวลานี้การประกันคุณภาพการศึกษา ไม่ควรเป็นสิ่งแปลกแยกในสถานศึกษาอีกต่อไป ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรมีความชัดเจนและมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันกับการทำงานปกติเพื่อมุ่งสู่คุณภาพในทุกขั้นตอนของสถานศึกษา ในลักษณะของการมองเห็นภาพรวมของงานทั้งหมดและรู้ชัดเจนในภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบมิใช่การทำงานแบบแยกส่วน⁹ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดกระบวนการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นสามขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน 2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และ 3) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน¹⁰

การบัญญัติให้สถานศึกษาเป็น “ นิติบุคคล ” นับเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญของประเทศไทย ที่มุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไปไปยังสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระคล่องตัว สามารถบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งให้การบริหารจัดการศึกษาเบ็ดเสร็จที่สถานศึกษา แต่ในขณะเดียวกันสถานศึกษาก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อทางกฎหมายเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน¹¹

การบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาในฐานะผู้แทนสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาประสบ

⁹ กรมสามัญศึกษา, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก (ม.ป.ท., 2545), 2.

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 13.

¹¹ กระทรวงศึกษาธิการ, การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (ม.ป.ท., 2546), ก , ค , 9 , 74.

ความสำเร็จหรือล้มเหลว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้บริหารมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จขององค์กร หรืออาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนดีมีคุณภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ

เฟร็ด เอ็ม เฮดซิงเกอร์ (Fred M. Hechinger) ได้กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นโรงเรียนเยี่ยมแต่ผู้บริหารแย่ และไม่เคยเห็นโรงเรียนแย่แต่ผู้บริหารเยี่ยม แต่ข้าพเจ้าเคยเห็นโรงเรียนที่แย่เปลี่ยนเป็นโรงเรียนที่เยี่ยม และเป็นที่น่าเสียใจที่ข้าพเจ้าก็เห็นโรงเรียนยอดเยี่ยมเสื่อมถอยลงไปในเวลาอันรวดเร็ว ทั้งความเจริญรุ่งเรืองและการเสื่อมถอยของโรงเรียนในแต่ละกรณีล้วนมีสาเหตุมาจากคุณภาพของผู้บริหาร¹²

เท่าที่ผ่านมามีปรากฏว่า การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารมีแนวทางที่หลากหลาย มีทั้งที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ เพราะผู้บริหารแต่ละคนยังมีความแตกต่างในเรื่องคุณลักษณะส่วนตัว เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ค่านิยมและพื้นฐานความคิด ดังนั้นจึงเป็นเรื่องไม่แปลกที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการกระทำหรือแนวทางไปสู่เป้าหมายอย่างหลากหลาย มีหลายแนวทางที่สามารถเดินไปถึงเป้าหมายหรือเรียกว่ามีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็มีหลายแนวทางที่ไปไม่ถึงเป้าหมาย¹³ ความสำเร็จของผู้บริหารโรงเรียน องค์ประกอบสำคัญที่สร้างความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารประการหนึ่ง คือ ทักษะการบริหาร ซึ่งเกิดจากการนำความรู้และความชำนาญในการบริหารงานมาดำเนินการจนเกิดประสิทธิผล

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทักษะการบริหารมีความสำคัญต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะการบริหารเป็นพื้นฐาน ซึ่ง เดรกและโรว์ (Drake and Roe) ได้กล่าวว่า ทักษะการบริหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งกับผู้บริหารในทุกระดับและทุกองค์กร และจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่ส่งผลต่อองค์กรที่ต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะการบริหารที่บูรณาการการบริหารการศึกษา ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้สอดคล้องกับบริบทแห่งความเปลี่ยนแปลง และการเป็น

¹² Fred M. Hechinger อ้างถึงใน ถวิล มาตรฐาน, การปฏิรูปการศึกษา : โรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ (School Based Management) (กรุงเทพฯ : เสมาธรรม, 2544), 128.

¹³ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา, เล่มที่ 6 : เทคนิคการพัฒนางานเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภา, 2541), 3.

ผู้บริหารที่ดีมีประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จในการบริหารจัดการนั้นขึ้นอยู่กับทักษะห้าประการ คือ 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) 2) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) 3) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) 4) ทักษะด้านมนุษย (human skills) 5) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills)¹⁴

ปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดการศึกษาสงเคราะห์ที่ขึ้นตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ลักษณะของปัญหาและกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ ผู้เรียนจึงมีความหลากหลายทั้งในด้านอายุ เชื้อชาติ ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและค่านิยมของผู้ด้อยโอกาสแต่ละประเภท อีกทั้งรูปแบบการจัดการที่มีความแตกต่างด้านเป้าหมาย โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์จึงประสบปัญหาในการจัดการศึกษา ดังนี้

- 1) นโยบายการจัดการการศึกษายังขาดการกระจายอำนาจที่แท้จริงและไม่ครอบคลุมทั่วถึง ขาดยุทธศาสตร์และมาตรการที่มีความชัดเจนเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบาย รวมทั้งยังไม่มีระบบการกำกับติดตามการดำเนินงานตามนโยบายให้ประสพผลสำเร็จอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
- 2) การบริหารและการจัดการยังขาดประสิทธิภาพ ไม่มีความพร้อมและความเพียงพอต่อสภาพ ความต้องการของเด็กด้อยโอกาส และทันต่อสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว
- 3) การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ยังไม่หลากหลายเพียงพอและยังไม่สามารถสนอง ความต้องการของเด็กด้อยโอกาสได้อย่างเหมาะสม 4) ขาดการระดมสรรพกำลังจากทุกส่วนของ สังคม รวมทั้งการพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสยังทำได้น้อย¹⁵

โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลังครู กล่าวคือ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ มีเกณฑ์อัตรากำลังครูตามสัดส่วนจำนวนนักเรียน ต่อจำนวนครู ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกำหนด คือ นักเรียน 12 คน ต่อครู 1 คน แต่ในภาวะที่รัฐบาลกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ สำนักงานประมาณกำหนดเกณฑ์อัตราครู ตามสัดส่วนจำนวนนักเรียนต่อจำนวนครู 1 คน คือ นักเรียน 15 คน ต่อครู 1 คน ดังนั้น จำนวน

¹⁴ Thelbert L. Drake and William H.Reo, The Principalship, 3rd ed. (New York : Macmillan, 1986), 29 - 30.

¹⁵ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, คณะกรรมการข้าราชการวิสามัญ พิจารณาศึกษาหามาตรการ ในการจัดการศึกษา สำหรับผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา (ม.ป.ท,ม.ป.ป.), 93 - 98.

นักเรียนในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ในปีงบประมาณ 2544 จำนวน 37,691 คนจึงควรมีข้าราชการครูตามเกณฑ์ ก.ค. จำนวน 3,140 คน หรือควรมีข้าราชการครูตามเกณฑ์ที่สำนักงานประมาณกำหนด จำนวน 2,512 คน แต่ในสภาพปัจจุบัน โรงเรียนมีจำนวนครู - อาจารย์รวม 1,499 อัตรา ยังขาดแคลนอัตรากำลังครูอีกไม่น้อยกว่า 1,013 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 40.33 นอกจากนี้การกำหนดครูบางสาขาในโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ยังไม่ครอบคลุมปัญหา และความต้องการของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนทำหน้าที่จัดการบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาสหลายประเภท ซึ่งเด็กด้อยโอกาสบางประเภทจำเป็นต้องมีครูหรือเจ้าหน้าที่สำหรับทำหน้าที่ดูแลเป็นพิเศษ เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักแนะแนว หรือผู้เชี่ยวชาญพิเศษบางสาขา แต่ปัจจุบันตำแหน่งเหล่านี้ยังไม่มีกำหนดไว้ในโรงเรียนทั้งสองประเภท รวมทั้งการเตรียมบุคลากรของโรงเรียนเพื่อรองรับปัญหาใหม่ๆ ยังไม่เท่าทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของปัญหาที่กำลังรุมเร้าเด็กด้อยโอกาส ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะความชำนาญ มีทัศนคติ และมีวิธีการทำงานให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กด้อยโอกาสบางกลุ่มบางประเภทที่ปรากฏอยู่ในสังคม การทำงานของครูอาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่ยังเน้นการให้บริการในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก

โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ มีบริเวณพื้นที่กว้างขวางและการจัดสถานที่ให้เอื้อต่อการอยู่ประจำของนักเรียนซึ่งโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ทุกโรงเรียน ได้รับจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างอาคารสถานที่ ให้สามารถรองรับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กด้อยโอกาสโดยมีอาคารเรียนอาคารประกอบและระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานประเภทต่างๆ แต่จากการดำเนินงานของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ที่มีการขยายการรับนักเรียน และชั้นเรียนในปีการศึกษาปัจจุบันส่งผลให้โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหา และมีข้อจำกัด ด้านอาคารสถานที่ เช่น ขาดแคลนอาคารเรียน หอพักนักเรียน บ้านพักครู ห้องน้ำห้องส้วม โรงอาหาร เวียนพยาบาล และอื่นๆ¹⁶

ด้านระบบการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า เท่าที่ได้มีการดำเนินการปรากฏว่าสถานศึกษาต่างๆ ยังมีความสับสนและมีแนวปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน มีความเข้าใจไม่ตรงกันและบางกรณีก็อาจตีความหมายผิดเพี้ยนไปจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และสถานศึกษายังไม่ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ผสมกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่ง

¹⁶ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, สารสนเทศกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2544 (ม.ป.ท., 2544), 23.

ของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นวิถีชีวิตการทำงานของบุคลากรทุกคนของสถานศึกษา¹⁷

จากสภาพความเป็นมา ความสำคัญและปัญหา จะเห็นได้ว่าการปฏิรูปการศึกษา มีเป้าหมายสำคัญเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษา สงเคราะห์ ที่มีความหลากหลายด้านปัจจัยและวัตถุประสงค์เชิงเป้าหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ที่เป็นบุคคลด้อยโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการจัดการศึกษา ของชาติ ซึ่งกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ เป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพสามารถบรรลุถึงเป้าหมายการจัดการศึกษา สงเคราะห์ได้อย่างมีคุณภาพ และบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งสู่ความสำเร็จ คือ ผู้บริหาร สถานศึกษา ที่ต้องมีทักษะการบริหาร และเชื่อว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะการบริหารตาม แนวคิดของ เดรกและโรว์ (Drake and Roe) จะสามารถดำเนินการตามกระบวนการประกัน คุณภาพภายใน ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ จากความเชื่อดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อ กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเชื่อมั่นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในสภาวะปัจจุบันที่ ผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง จะได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อกำหนด นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ ตลอดจนกรณีพิเศษ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สงเคราะห์ สามารถบูรณาการบริบทแห่งความเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ อันนำไปสู่การปรับยุทธศาสตร์ สู่คุณภาพของผู้ด้อยโอกาสโดยใช้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็น เครื่องมือในการพัฒนา เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาสงเคราะห์ สามารถพัฒนาผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

¹⁷ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, ระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, 2546), 1.

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อทราบทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อทราบกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อทราบทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาคำตอบ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดข้อคำถามเพื่อการวิจัย ดังนี้

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับใด
2. กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับใด
3. ทักษะการบริหารของผู้บริหารส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง
2. กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง
3. ทักษะการบริหารของผู้บริหารส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การบริหารจัดการเชิงระบบ (systems approach) ขององค์กรต่างๆ รวมทั้งโรงเรียนและสถานศึกษา โดยทั่วไปจะประกอบด้วยตัวแปรทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งล้วนแต่มี

ผลกระทบต่อโครงสร้างและการบริหาร ซึ่งแคทซ์และคาน์ (Katz and Kahn) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นองค์กรระบบเปิด ประกอบด้วย ระบบย่อยๆ ภายในองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยระบบ จะยอมรับปัจจัยนำเข้า (input) จากสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการ (process) เปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้าให้กลายเป็นผลผลิต (output) ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม (context) ทั้งภายในและภายนอกองค์กร¹⁸ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดเชิงระบบซึ่งมีส่วนประกอบที่เป็นพื้นฐานห้าส่วนเริ่มจาก 1) ปัจจัยนำเข้า (input) ได้แก่ ผู้บริหาร นักเรียน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ ในส่วนของผู้บริหารได้ใช้ทักษะการบริหารตามแนวคิดของเดรกและโรว์ (Drake and Roe) คือ (1) ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) (2) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) (3) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) (4) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และ (5) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills)¹⁹ 2) กระบวนการ (process) ได้แก่ กระบวนการบริหาร จัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศ ในส่วนของกระบวนการได้ใช้กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยสามขั้นตอน คือ (1) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และ (3) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน²⁰ และ 3) ผลผลิต (input) คือ ผลผลิตจากปัจจัยนำเข้าผ่านกระบวนการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดมาตรฐาน 3 ด้าน คือ (1) ด้านผู้เรียน (2) ด้านกระบวนการ และ (3) ด้านปัจจัย²¹ 4) สภาพแวดล้อม (context) ได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ภูมิศาสตร์ และอื่น ๆ และ

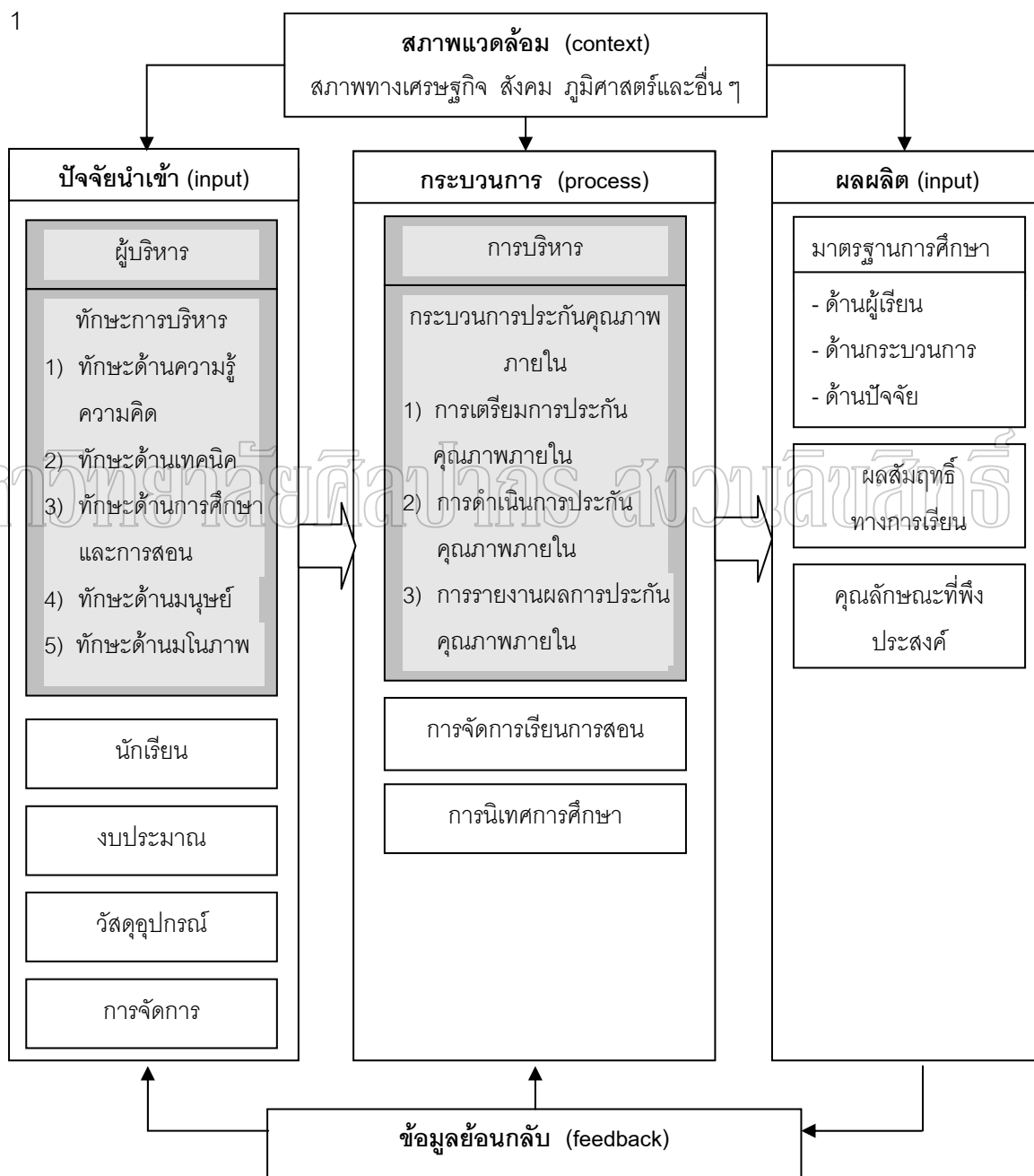
¹⁸ Dainal Katz and Robert L.Kahn, The Social Psychology of Organization, 2nd. ed. (New York : John Wiley & Sons, 1978), 20.

¹⁹ Thelbert L. Drake and William H.Reo, The Principalship, 3rd ed. (New York : Macmillan, 1986), 29 - 30.

²⁰ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 13.

²¹ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์กรมหาชน), ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด , 2546), 15.

5) ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ได้แก่ เครื่องมือหรือสื่ออย่างอื่นอย่างใดที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้สำหรับควบคุมให้ระบบและกระบวนการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด²² ซึ่งเมื่อวิเคราะห์เชิงระบบเชื่อว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีทักษะการบริหารตามแนวคิดของเดรกและโรว์ (Drake and Roe) สามารถดำเนินการกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังแสดงในแผนภูมิที่

²² ศิริอร ชันธหัตถ์, องค์การและการจัดการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, 2543),

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ที่มา : Daniel Katz and Robert L. Kahn, The Social Psychology of Organization, 2nd ed. (New York : John Wiley & Sons, 1978), 20.

: Thelbert L. Drake and William H.Reo, The Principalsip, 3rd ed. (New York : Macmillan, 1986), 29 - 30.

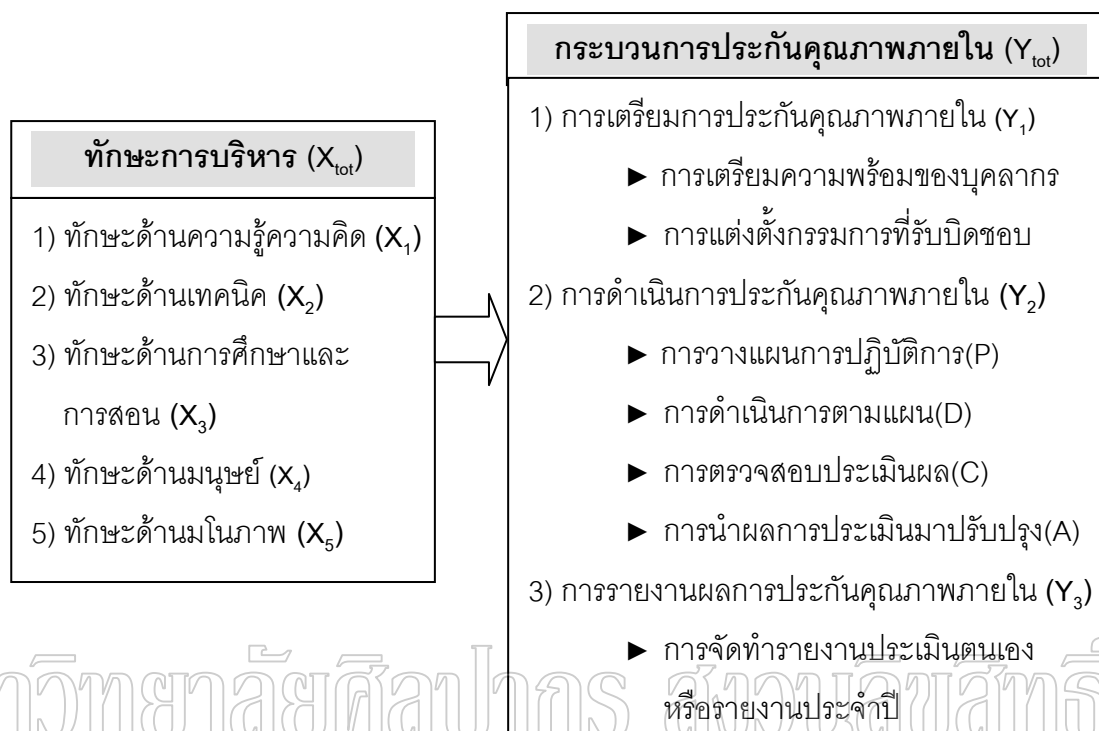
: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ: สกศ.,2543), 13.

ขอบเขตการวิจัย

จากรายละเอียดของขอบข่ายทางทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการวิจัยดังกล่าวเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้ เป็นการศึกษาทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตัวแปรต้นที่ศึกษา คือ ทักษะการบริหารของผู้บริหาร(X_{tot}) ตามแนวคิดของเดรกและโรว (Drake and Roe) ซึ่งประกอบด้วยทักษะ การบริหารห้าด้านคือ 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills)(X_1) 2) ทักษะด้านเทคนิค(technical skills)(X_2) 3) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills)(X_3) 4) ทักษะด้านมนุษย (human skills)(X_4) 5) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills)(X_5)²³ ส่วนตัวแปรตามที่ศึกษา คือ กระบวนการประกันคุณภาพภายใน(Y_{tot}) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการสามขั้นตอนคือ 1) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน(Y_1) 2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน(Y_2) และ 3) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน(Y_3)²⁴ ดังที่เสนอในแผนภูมิที่ 2

²³ Thelbert L. Drake and William H.Reo, The Principalsip, 3rd ed. (New York : Macmillan, 1986), 29 - 30.

²⁴ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 13.

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : Thelbert L. Drake and William H.Reo, The Principalship, 3rd ed.

(New York : Macmillan, 1986), 29 - 30.

: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 13.

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามขอบเขตหรือความหมายของคำศัพท์ในการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

ทักษะการบริหาร หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้และความชำนาญในการบริหารงานของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills)

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาจากบุคคลภายใน เพื่อสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน

โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาในระบบ ที่มุ่งให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา หรือบุคคลที่รัฐจำเป็นต้องจัดบริการทางการศึกษาให้เป็นพิเศษ ประกอบด้วย โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 19 ถึง 34, โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ และโรงเรียนสมเด็จพระปิยะมหาราชาบรมนียเขต

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยหลักการ ทฤษฎี และแนวคิด จากตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ 1) การศึกษาสงเคราะห์ 2) ทักษะการบริหาร 3) กระบวนการประกันคุณภาพภายใน โดยมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาในระบบ ที่มุ่งให้ความช่วยเหลือเฉพาะ “ผู้ด้อยโอกาส” หรือ “เด็กด้อยโอกาส” (disadvantage children or underprivileged) หรือบุคคลที่รัฐจำเป็นต้องจัดบริการทางการศึกษาให้เป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ดังนี้

เด็ก

การนิยามความหมายของคำว่า “เด็ก” ในประเทศไทยมีความแตกต่างกัน อาทิเช่นอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แห่งองค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 1989 (convention on the rights of the child) ได้กำหนดความหมายของคำว่า “เด็ก” หมายถึง มนุษย์ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี นอกเสียจากเด็กต้องเกี่ยวข้องหรืออยู่ภายใต้กฎหมายที่มีผลบังคับใช้ต่อเด็กนั้น¹

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับปี พ.ศ. 2525 นิยามความหมายว่า “เด็ก” คือ ผู้ที่อายุไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 (27 พฤศจิกายน 2515) กำหนดว่า “เด็ก” หมายถึง ผู้ที่อายุไม่ครบสิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส และระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัว พ.ศ. 2529 บัญญัติว่า “เด็ก” หมายถึง เด็กซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยมีอายุไม่เกิน 18 ปี หรือเป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างการศึกษาและต้องมีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ และพระราชบัญญัติ

¹ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, คณะกรรมการสิทธิวิสามัญ พิจารณาศึกษาหามาตรการในการจัดการศึกษา สำหรับผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา (ม.ป.ท,ม.ป.ป.), 8 – 10.

จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2543 บัญญัติว่า “เด็ก” หมายถึง บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์²

การให้ความหมายของคำว่า “เด็ก” ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของการใช้คำนิยามความหมายคำว่า “เด็ก” โดยเฉพาะการกำหนดเกณฑ์อายุของเด็ก นอกจากนี้คำว่า “เด็ก” ยังมีความหมายใกล้เคียงจนมักจะนำไปใช้แทนกับคำว่า เยาวชน ผู้เยาว์ และบุตร

ผู้ด้อยโอกาส (เด็กด้อยโอกาส)

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส กล่าวว่า “เด็กด้อยโอกาส” (disadvantage children or underprivileged) หรือที่เรียกกันว่าเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก (children in especially difficult circumstances) หมายถึง เด็กที่ประสบปัญหาต่างๆ หรือตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม มีชีวิตความเป็นอยู่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นการพิเศษเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสม กับวัยและสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้³

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ได้ให้ความหมาย “เด็กด้อยโอกาส” หมายถึง เด็กที่อยู่ในสภาพที่เป็นปัญหาสังคม เช่น เด็กพิการ เด็กที่มาจากครอบครัวยากจน เด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือในชุมชนแออัด และเด็กที่ต้องอพยพย้ายถิ่นตามพ่อแม่ ความด้อยโอกาสของเด็กเหล่านี้ครอบคลุมทั้งเรื่องของการศึกษา สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมและโอกาสในการได้รับการบริการ ซึ่ง คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายว่า “เด็กด้อยโอกาส” หมายถึง เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และไม่ได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์ภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก และคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้ให้ความหมาย “เด็กด้อยโอกาส” หมายถึง เด็กในสภาวะยากลำบาก ได้แก่ เด็กที่ประสบกับปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษอย่างมาก เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของคำว่า “เด็กด้อยโอกาส” หมายถึง เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก เนื่องจากมีชีวิตความเป็นอยู่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป เนื่องจากเป็นผู้ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม หรือปัญหาอื่นๆ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ

² กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 3.

³ เรื่องเดียวกัน, 3-4.

เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย และสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้⁴

วิเชียร เกตุสิงห์ ได้ให้ความหมายว่า “เด็กด้อยโอกาส” หมายถึง เด็กที่ไม่มีโอกาสได้รับการบริการหรือได้รับการศึกษาปกติซึ่งรัฐพึงจัดให้ และ พงษ์ศักดิ์ สวัสดิ์ชัยพงศ์ ได้ให้ความหมายว่า “เด็กด้อยโอกาส” หมายถึง ผู้ที่ประสบปัญหาทุกอย่างเกือบดื้อรั้นในการดำรงชีวิตประจำวัน และครอบครัวยังขาดความมั่นคงเพียงพอในการทำหน้าที่ช่วยเหลือ ปกป้องและพัฒนา อีกทั้งไม่สามารถเข้าถึงบริการทางด้านสังคมตามมาตรฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิตอีกด้วย ส่วน วัลลภ ตังคณานูรักษ์ ได้ให้ความหมายว่า “เด็กด้อยโอกาส” หมายถึง เด็กใน 3 ลักษณะ คือ เด็กที่อยู่ในพื้นที่ที่ทำให้เกิดด้อยโอกาส เด็กที่อยู่ในสถานะการณำเป็นห่วง และเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และสถานพินิจ⁵ ซึ่งต่อมาคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ ได้กำหนดให้ใช้คำว่า “ผู้ด้อยโอกาส” แทนคำว่า “เด็กด้อยโอกาส”⁶

ประเภทของผู้ด้อยโอกาส

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา - กระทรวงศึกษาธิการและองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ได้กำหนดกลุ่มผู้ด้อยโอกาสออกเป็น 10 ประเภท ดังนี้ 1) เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก 2) เด็กเร่ร่อน 3) เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศ 4) เด็กที่ถูกทอดทิ้ง 5) เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ 6) เด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) 7) เด็กในชนกลุ่มน้อย 8) เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด 9) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ และ 10) เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน⁷

⁴ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, การศึกษาผลการดำเนินงานกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2542-2544 (ม.ป.ท., 2546), 9.

⁵ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, คณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาศึกษาหามาตรการในการจัดการศึกษา สำหรับผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), 10-14.

⁶ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), 6.

⁷ เรื่องเดียวกัน, 4 - 6.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้จำแนก เด็กด้อยโอกาส ออกเป็น 5 ประเภท ประกอบด้วย 1) เด็กถูกละเมิดสิทธิ 2) เด็กถูกปล่อย ปล่อยให้ 3) เด็กประพฤติตนไม่เหมาะสมแก่วัย 4) เด็กพิการ 5) เด็กที่ได้รับเชื้อหรือได้รับ ผลกระทบจากโรคเอดส์ ส่วนกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้แบ่งเด็กด้อยโอกาสหรือเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากที่สมควรได้รับการสงเคราะห์ การป้องกัน และคุ้มครองตามสิทธิขั้นพื้นฐานออกเป็น 16 ประเภท ได้แก่ 1) เด็กยากจนมาก 2) เด็กที่ถูก ทอดทิ้ง 3) เด็กที่ตกเป็นเหยื่อในธุรกิจบริการทางเพศ 4) เด็กชนกลุ่มน้อยและเด็กในถิ่น ทิวกันดาร 5) เด็กถูกค้าข้ามชาติ 6) เด็กที่เป็นบุตรบุญธรรม 7) เด็กในสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชน 8) เด็กเร่ร่อน 9) เด็กถูกทำร้ายทารุณ 10) เด็กถูกทารุณทางเพศ 11) เด็ก กำพร้า 12) เด็กผู้ถูกต้องโทษคุมขัง 13) เด็กพิการ 14) เด็กไม่มีสัญชาติ 15) แรงงานเด็ก 16) เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง สำหรับคณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาศึกษาหามาตรการในการจัด การศึกษา สำหรับผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา ได้จำแนกเด็กด้อยโอกาส ออกเป็น 12 ประเภท ได้แก่ 1) เด็กพิการ 2) แรงงานเด็ก 3) เด็กเร่ร่อน 4) เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ 5) เด็กกำพร้า หรือถูกทอดทิ้ง 6) เด็กถูกทำร้ายทารุณและข่มขืน 7) เด็กยากจนมากเป็นพิเศษและเด็กสลัม 8) เด็กชนกลุ่มน้อยและต่างวัฒนธรรม 9) เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง 10) เด็กที่มีปัญหาสุขภาพจิต 11) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ 12) เด็กในสถานพินิจ⁸

การจำแนกประเภทหรือเด็กกลุ่มด้อยโอกาสมีความแตกต่างกันตามสภาพและวิธีการ ในการดำเนินงานตามขอบข่ายการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แต่ในรายละเอียดของการ จำแนกประเภทเด็กด้อยโอกาสแล้ว ทุกหน่วยงานกำหนดประเภทโดยยึดเป้าหมายในการ ดำเนินงานได้ครอบคลุมเด็กด้อยโอกาสที่ประสบปัญหาอยู่ในทุกประเด็นปัญหา เหมาะสมกับ สถานการณ์ในปัจจุบันและสอดคล้องกับการดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กด้อยโอกาสในลักษณะสากล

ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

กองการศึกษาสงเคราะห์ ได้ให้ความหมายว่า “ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา” หมายถึง เด็กที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาปกติทั่วไปได้ซึ่งเป็นเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก เนื่องจากประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสภาพภูมิศาสตร์ ดังนี้ 1) เด็กด้อย โอกาสทางการศึกษาอันเนื่องมาจากปัญหาทางสภาพภูมิศาสตร์ เช่น เด็กชาวเขา ชาวป่า

⁸ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, คณะกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาศึกษาหามาตรการ ในการจัดการศึกษา สำหรับผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 15 - 22.

ชาวเรือ ชาวเกาะ เด็กที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือเด็กที่อยู่ในถิ่นที่อยู่กันดารห่างไกล

2) เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาอันเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น เด็กยากจน ยากไร้ เด็กในแหล่งเสื่อมโทรม เด็กในชุมชนแออัด บุตรกรรมกรก่อสร้าง 3) เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาอันเนื่องมาจากมีปัญหาดังคม เช่น เด็กที่ถูกกระทำทารุณ เด็กถูกใช้แรงงาน เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า ขาดผู้อุปการะ เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย เด็กที่มีปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาโรคเรื้อน โรคเอดส์ ฯลฯ 4) เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาอันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง เช่น บุตรหลานของผู้ที่ได้รับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย หรือผู้อพยพลี้ภัยตามชายแดน บุตรหลานของผู้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ ฯลฯ 5) เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ที่มีความสามารถเฉพาะทาง หรือเด็กปัญญาเลิศที่ไม่สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาปกติทั่วไปได้ตลอดจนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในลักษณะอื่นๆ⁹

การจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส

การศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส เป็นการศึกษาที่อยู่บนหลักการที่ว่า “...บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและรัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้...” ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยเหลือปกป้องคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาสที่เท่าเทียมกับบุคคลปกติทั่วไป มีโอกาสได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ทั้งทางด้านสุขภาพอนามัย ด้านการงาน ด้านความรู้ทั่วไป ด้านกฎหมาย ด้านคุณธรรม ศีลธรรมและเพื่อให้มีทักษะในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณค่าและศักดิ์ศรี สามารถแก้ปัญหา พัฒนาคุณภาพชีวิตและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้¹⁰ ดังนั้นเพื่อให้เด็กด้อยโอกาสมีโอกาสเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป การให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส จึงต้องมีรูปแบบและ

⁹ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, การจัดการศึกษาสงเคราะห์ (ม.ป.ท., 2545), 15.

¹⁰ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, แนวทางในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้ เป็นโรงเรียนพึ่งตนเองหรือการจัดการศึกษาทางเลือก (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), 9.

วิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพชีวิตและความต้องการของเด็ก ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย¹¹

ความหมายการจัดการศึกษาสงเคราะห์

คณะกรรมการการวิสามัญ พิจารณาศึกษาหามาตรการในการจัดการศึกษา สำหรับผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา ได้ให้ความหมายของ “การจัดการศึกษาสงเคราะห์” ว่าหมายถึงการจัดการศึกษาในระบบที่มุ่งให้การช่วยเหลือเฉพาะเด็กด้อยโอกาส โดยรัฐจัดการศึกษาแบบให้เปล่า ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งในลักษณะอยู่ประจำและไป – กลับ ใช้หลักสูตรปกติของกระทรวงศึกษาธิการ¹² และกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ได้ให้ความหมายว่า “การศึกษาสงเคราะห์” หมายถึง การให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา หรือบุคคลที่รัฐจำเป็นต้องจัดบริการทางการศึกษาให้เป็นพิเศษ เพื่อมุ่งให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ยากไร้ หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่างๆ โดยอาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดร่วมในโรงเรียนปกติทั่วไปก็ได้¹³

คณะอนุกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมาย “การจัดการศึกษาสงเคราะห์” ว่าเป็นวิธีการจัดการศึกษาในลักษณะเดียวกับการศึกษาในระบบ แต่มีรูปแบบพิเศษตรงที่มุ่งให้ความช่วยเหลือเฉพาะผู้ด้อยโอกาส โดยรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการจัดบริการต่างๆ แบบให้เปล่า โดยให้ผู้ด้อยโอกาสเข้ารับการศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งในลักษณะอยู่ประจำและไป – กลับ ใช้หลักสูตรปกติของกระทรวงศึกษาธิการ แต่มุ่งพัฒนาผู้ด้อยโอกาสให้มีความรู้ ความสามารถมีทักษะในการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมและค่านิยมที่ถูกต้อง มีเจตคติที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติ¹⁴

¹¹ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, คณะกรรมการการวิสามัญ พิจารณาศึกษาหามาตรการในการจัดการศึกษา สำหรับผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 57.

¹² เรื่องเดียวกัน, 57 - 60.

¹³ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, การศึกษาผลการดำเนินงานกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2542-2544 (ม.ป.ท.,2546), 1.

¹⁴ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 11.

ประวัติการจัดการศึกษาสงเคราะห์

ในปี พ.ศ. 2494 กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำโครงการฉะเชิงเทรา โดยความร่วมมือขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ “UNESCO” และความช่วยเหลือจากองค์การอาหารและยา (FAO) องค์การอนามัย (WHO) องค์การกรรมระหว่างประเทศ (ILO) และองค์การ (USOM) ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาทุกระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องการศึกษาประชาบาลและการขยายตัวของการศึกษาประชาบาล

นายอภัย จันทวิมล อธิบดีกรมสามัญศึกษา ได้มีแนวคิดว่า เด็กไทยทุกคนควรได้รับการศึกษาถึงขั้นประถมศึกษาตอนปลายเป็นอย่างต่ำ ไม่ว่าเด็กนั้นจะมีพ่อแม่อยู่ในฐานะอย่างไรก็ตาม และไม่ว่าจะมีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม รัฐควรจัดให้เรียนในโรงเรียนพิเศษ เรียกว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งจัดเป็นโรงเรียนประจำ เปิดการสอนถึงขั้นประถมศึกษาตอนปลายเป็นอย่างน้อย โดยรัฐให้เงินอุดหนุนเป็นรายหัว จึงได้นำเสนอ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และในที่สุด พลเอกมังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติให้มีการจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศไทย ชื่อว่า “โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน” เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2496 โดยรับเด็กยากไร้ ไกลคมนาคมและชาวเขา จากจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศไทย เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 7 โดยรัฐสงเคราะห์ค่าอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและเครื่องเขียนแบบเรียน และได้จัดตั้งโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์เพิ่มมากขึ้นตามสภาพปัญหา ในสังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 กรมสามัญศึกษา ได้แบ่งส่วนราชการภายในกรมจากกองการศึกษาพิเศษ เป็น 2 กองคือ กองการศึกษาสงเคราะห์และกองการศึกษาเพื่อคนพิการ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาได้ตรงในแต่ละกลุ่มเป้าหมายมีความชัดเจน ตลอดจนทั้งการประสานความร่วมมือกับองค์กรทั้งภายในและภายนอกมีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพ¹⁵

ในปี พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แบ่งส่วนราชการในกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำกับส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสงเคราะห์ โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการ และมีสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นผู้กำหนดนโยบาย แผนและยุทธศาสตร์ และงบประมาณ

¹⁵ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, การศึกษาผลการดำเนินงานกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2542-2544 (ม.ป.ท., 2546), 11.

หลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษาสงเคราะห์

กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ให้หลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ว่าเป็นการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยเหลือปกป้องคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กของเด็กด้อยโอกาส ให้มีโอกาสได้รับการศึกษาและการพัฒนาตนเองเท่าเทียมกับเด็กปกติทั่วไป ได้มีโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ทั้งทางด้านสุขภาพอนามัย ด้านอาชีพ ด้านความรู้ทั่วไป ด้านกฎหมาย ด้านคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อให้มีทักษะในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข มีคุณค่าและศักดิ์ศรี สามารถที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาประเทศได้¹⁶

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์

กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ดังนี้ 1) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยเน้นปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย และรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชาติ 2) เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสหรือเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง 3) เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาส ให้มีพื้นฐานความรู้ความสามารถที่จำเป็นสามารถพึ่งตนเองได้ มีความรู้คู่คุณธรรม มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมายบ้านเมือง รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน 4) เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ สามารถเป็นผู้นำชุมชนและเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐกับชุมชนได้¹⁷

กลุ่มเป้าหมายการจัดการศึกษาสงเคราะห์

กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการให้บริการจัดการศึกษาสงเคราะห์ เป็น 10 ประเภท ดังนี้ 1) เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก หมายถึง เด็กที่ต้องทำงานหรือถูกบังคับให้ทำงานหารายได้ด้วย การขายแรงงานก่อนถึงวัยอันควร ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนา

¹⁶ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, สารสนเทศกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2544 (ม.ป.ท., 2544), 6.

¹⁷ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, การศึกษาผลการดำเนินงานกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2542-2544 (ม.ป.ท., 2546), 8.

ให้เป็นไปตามหลักพัฒนาการอันเหมาะสมกับวัย 2) เด็กเร่ร่อน หมายถึง เด็กที่ไม่มีที่อยู่อาศัย เป็นหลักแหล่งแน่นอน ขาดปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พักอาศัยอยู่ตามใต้สะพาน สวนสาธารณะ ข้างถนน วัด ที่พักผู้โดยสารรถประจำทาง 3) เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศ หมายถึง เด็กชาย-หญิงที่มีอายุยังไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ มีความสมัครใจ หรือถูกบังคับล่อลวง ให้ขายบริการทางเพศ หรือตกอยู่ในสภาพที่เสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ 4) เด็กที่ถูกทอดทิ้ง หมายถึง เด็กที่มารดาคลอดทิ้งไว้ในโรงพยาบาลหรือตามสถานที่ต่างๆ รวมไปถึงเด็กที่พ่อแม่ปล่อยทิ้งไว้ให้มีชีวิตอยู่ตามลำพัง หรืออยู่กับบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ จากปัญหาการหย่าร้างหรือครอบครัวแตกแยก มีสภาพชีวิตอยู่ท่ามกลางความสับสน ขาดความรัก ความอบอุ่น 5) เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ หมายถึง เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย ทางเพศหรือทางจิตใจ มีชีวิตอยู่อย่างไม่เป็นสุข เนื่องจากถูกทำร้ายทารุณ ถูกบีบบังคับกดดันจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองซึ่งมีสภาพจิตใจหรืออารมณ์ไม่เป็นปกติ หรือถูกล่วงละเมิดทางเพศ ในลักษณะต่างๆ 6) เด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) หมายถึง เด็กซึ่งเป็นบุตรหลานของคนยากจน ที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ครอบครัวอยู่ร่วมกันหลายคน ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน มีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก รวมถึงเด็กในแหล่งชุมชนแออัด หรือบุตรของกรรมกรก่อสร้าง หรือเด็กจากครอบครัวที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาและบริการอื่นๆ 7) เด็กในชนกลุ่มน้อย หมายถึง เด็กที่เป็นบุตรหลานของบุคคลที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ มีปัญหาเกี่ยวกับการถือสัญชาติไทย จนเป็นสาเหตุให้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา 8) เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง เด็กที่ติดสารระเหย หรือยาเสพติดให้โทษ หรือเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ประพฤติตนไม่เหมาะสม เกี่ยวข้องผูกพันอยู่กับกลุ่มมิจฉาชีพ ผู้มีอิทธิพล หรือบุคคลที่แสวงหาประโยชน์จากการประกอบอาชีพผิดกฎหมาย เป็นเด็กด้อยโอกาสที่มีแนวโน้มสูงต่อการก่อปัญหาในสังคม 9) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ หมายถึง เด็กที่ติดเชื้อเอดส์หรือมีพ่อแม่เจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ เป็นเด็กที่มักถูกมองอย่างรังเกียจจนไม่สามารถเข้ารับการศึกษาหรือบริการอื่นๆ ร่วมกับเด็กปกติทั่วไปได้ 10) เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กที่กระทำผิดและถูกควบคุมอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามกฎหมาย ตลอดจนเด็กหญิงที่ตั้งครรภ์นอกสมรส ซึ่งมีแนวโน้มที่จะก่อปัญหาต่างๆ เช่น การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย การทอดทิ้งทารก¹⁸

¹⁸ กองการศึกษาสงเคราะห์, สารสนเทศกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2543 (ม.ป.ท.,2543), 8 - 9.

การจัดการศึกษาสงเคราะห์

การจัดการศึกษาสงเคราะห์ โดยกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา มีรูปแบบและวิธีการในการให้บริการทางการศึกษาใน 2 ลักษณะ คือ 1) จัดการศึกษาสงเคราะห์ให้อยู่ประจำในโรงเรียน กรมสามัญศึกษาจัดสรรงบประมาณเป็นค่าอาหาร เสื้อผ้า วัสดุการศึกษาและค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันทั้งหมด 2) จัดการศึกษาสงเคราะห์ในลักษณะไป-กลับ เหมือนโรงเรียนปกติทั่วไป แต่จัดบริการอาหารกลางวัน หนังสือ วัสดุการศึกษา และบริการเสริมต่างๆ¹⁹

โรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ เป็นโรงเรียนที่กระทรวงการศึกษาธิการจัดตั้งขึ้นตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา และลักษณะของปัญหา ปัจจุบันโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ ประกอบด้วย โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 19 ถึง 34, โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ และโรงเรียนสมเด็จพระปิยะมหาราชาบรมนิตยเขต รวมจำนวนทั้งสิ้น 42 โรงเรียน กระจายอยู่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (ดังตารางที่ 1) เป็นโรงเรียนอยู่ประจำกิน - นอน จัดการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ มีแผนการจัดชั้นเรียนเป็น 2-2-2-2-2 / 2-2-2 / 2-2-2 กล่าวคือ ระดับประถมศึกษา 12 ห้องเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น 6 ห้องเรียน และมัธยมศึกษาตอนปลาย 6 ห้องเรียน รวมมีห้องเรียนจำนวน 24 ห้องเรียน ซึ่งในแต่ละโรงเรียนมีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 900 คน²⁰ การจัดการเรียนการสอนทุกโรงเรียนใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แต่ส่วนใหญ่เน้นให้โรงเรียนในสังกัดจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพและเน้นให้เด็กด้อยโอกาสได้ฝึกฝนกิจกรรมการหารายได้และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ²¹

¹⁹ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, สารสนเทศกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2544 (ม.ป.ท., 2544), 12 – 13.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, 18.

²¹ เรื่องเดียวกัน, 12-13.

ภูมิภาค	จังหวัด ในแต่ ละภาค	จังหวัด ที่มี รร. กส.	ประเภทโรงเรียน			หมายเหตุ
			ศึกษา สงเคราะห์	ราชประชา นูเคราะห์	รวม	
ส่วนกลาง	1	1	1	-	1	มีจังหวัดที่มีโรงเรียน สังกัดกองการศึกษา สงเคราะห์ตั้งอยู่เพียง 35 จังหวัด คิดเป็น ร้อยละ 46.05
ภาคเหนือ	16	11	8	9	17	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	19	10	6	4	10	
ภาคตะวันออก	4	2	2	-	2	
ภาคกลาง	38	5	5	1	6	
ภาคใต้	14	6	4	2	6	
รวม	76	35	26	16	42	

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ ปี 2544 จำแนกตามภูมิภาค
ชื่อ และประเภทโรงเรียน

ที่มา : กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, สารสนเทศกองการศึกษาสงเคราะห์
ปีการศึกษา 2544 (ม.ป.ท., 2544), 31.

การรับนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ เป็นกระบวนการสำคัญในการให้
ความช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส ระเบียบว่าด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษา
สงเคราะห์ ภายใต้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐาน วัน เดือน ปีเกิด ในการรับ
นักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2535 และแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาเด็กที่
ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรและเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย ทั้งนี้จะมีหน่วยงานภาครัฐและ
ภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสเป็นผู้คัดเลือกเด็กและนำเด็กที่อยู่ในภาวะ
ยากลำบาก ส่งเข้าเรียน อาทิ ประชาสงเคราะห์จังหวัด กาชาดจังหวัด กองกำกับการตำรวจ
ตระเวนชายแดน ศูนย์สงเคราะห์และพัฒนาชาวเขา องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงาน
ศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
องค์การพัฒนาเอกชน(NGO)²² (ตารางที่ 2)

²² กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, การศึกษาผลการดำเนินงานกอง
การศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2542-2544 (ม.ป.ท., 2546), 9.

ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)			แยกเป็น		ร้อยละ	
		ชาย	หญิง	รวม	นร. ประจำ	นร. ไป-กลับ		
อนุบาล 1	11	128	110	238	68	170	1.22	
อนุบาล 2	11	115	105	220	68	152.		
รวมอนุบาล	22	243	215	458	136	322		
ป.1	68	1,221	1,028	2,249	1,966	283	42.52	
ป.2	80	1,450	1,225	2,675	2,369	306		
ป.3	81	1,374	1,339	2,713	2,410	303		
ป.4	78	1,439	1,367	2,806	2,476	330		
ป.5	75	1,410	1,384	2,794	2,455	339		
ป.6	73	1,354	1,436	2,790	2,477	313		
รวมประถมศึกษา	455	8,248	7,779	16,027	14,153	1,874		
ม.1	108	2,160	2,923	5,083	4,701	382		35.18
ม.2	95	1,635	2,549	4,184	3,845	339		
ม.3	102	1,623	2,368	3,991	3,664	327		
รวมมัธยมศึกษา ตอนต้น	305	5,418	7,840	13,258	12,210	1,048		
ม.4	76	1,210	1,911	3,121	2,978	143		
ม.5	73	1,041	1,618	2,659	2,527	347		
ม.6	70	781	1,387	2,168	2,096	132	21.09	
รวมมัธยมศึกษา ตอนปลาย	219	3,032	4,916	7,984	7,601	72		
รวมทั้งสิ้น	1,001	16,941	20,750	37,691	34,100	3,591	100	

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2544
จำแนกตามระดับชั้น นักเรียนประจำ และนักเรียนไป-กลับ

ที่มา : กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, สารสนเทศกองการศึกษาสงเคราะห์
ปีการศึกษา 2544 (ม.ป.ท., 2544), 34.

ด้านอัตรากำลังครูในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ มีเกณฑ์อัตรากำลังครูตามสัดส่วนจำนวนนักเรียน ต่อจำนวนครูที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกำหนด คือ นักเรียน 12 คน ต่อครู 1 คน แต่ในภาวะที่รัฐบาลกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ สำนักงานประมาณกำหนดเกณฑ์อัตราครูตามสัดส่วนจำนวนนักเรียนต่อจำนวนครู 1 คน คือ นักเรียน 15 คน ต่อครู 1 คน

ด้านงบประมาณรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด ค่าใช้จ่ายของนักเรียนในแต่ละคน ซึ่งได้จากงบประมาณของกรมสามัญศึกษาเป็นค่าวัสดุการศึกษาคนละ 440 บาท วัสดุเครื่องแต่งกาย คนละ 1,200 บาท วัสดุเครื่องใช้ส่วนตัว คนละ 500 บาท ค่าอาหารนักเรียนประจำ คนละ 9,600 บาท ค่าอาหารกลางวัน (สำหรับเด็กไป-กลับ) คนละ 2,662 บาท ค่าอาหารเสริม (นม) คนละ 1,250 บาท ค่าอุดหนุนการศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น คนละ 750 บาท มัธยมศึกษาตอนปลาย คนละ 1,400 บาท รวมถึงค่าบริการสุขภาพนักเรียนทุกระดับ คนละ 3 บาท นอกจากนี้ ในแต่ละปีกรมสามัญศึกษาจะพิจารณาจัดสรรงบประมาณเป็นค่าดำเนินการในด้านต่างๆ อีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ เงินเดือนและค่าจ้างประจำ ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุค่าสาธารณูปโภค ค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง และงบประมาณประเภทเงินอุดหนุน²³ (ตารางที่ 4)

โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ มีภาระงานหลักที่ต้องปฏิบัติ 8 งาน ดังนี้ 1) การบริหารทั่วไป ดำเนินการในเรื่อง การวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การจัดองค์การ การจัดระบบสารสนเทศ การบริหารงานบุคคล และการประชาสัมพันธ์ การบริหารการเงิน และการประเมินผล การบริหารทั่วไป 2) งานธุรการ ดำเนินการในเรื่อง การวางแผนงานธุรการ การบริหารงานธุรการ การบริหารสารบรรณ การบริหารการเงินและบัญชี การบริหารงานพัสดุ การบริหารงานทะเบียนและการประเมินผลงานธุรการ 3) งานวิชาการ ดำเนินการในเรื่อง การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน การจัดกิจกรรมกลุ่มสนใจนอกหลักสูตร และการประเมินผลงานวิชาการ 4) การปกครองนักเรียน ดำเนินการในเรื่องการวางแผนงานปกครองนักเรียน การบริหารงานปกครองนักเรียน การส่งเสริมการพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม และการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการประเมินผลงานปกครองนักเรียน 5) งานบริการ ดำเนินการในเรื่องการวางแผนงานบริการ การบริหารงานบริการ การจัดบริการด้านสาธารณูปโภค

²³ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, สารสนเทศกองการศึกษาสงเคราะห์
ปีการศึกษา 2544 (ม.ป.ท., 2544), 22.

การจัดบริการโภชนาการ การบริการสุขภาพอนามัย การจัดบริการห้องสมุด การจัดบริการ
 ไลต์ทัศนูปกรณ์ การบริการแนะแนว การจัดกิจกรรมสหกรณ์ และการประเมินผลงานบริการ
 6) โรงเรียนกับชุมชน ดำเนินการในเรื่อง การวางแผนงาน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
 ชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน การให้บริการของชุมชน การมีส่วนร่วม
 ในการพัฒนาชุมชนและการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 7) การบริหารอาคารสถานที่ ดำเนินการในเรื่อง การวางแผนการบริหารอาคารสถานที่ การจัด
 บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องพิเศษ ห้องบริการ โรงอาหาร หอพักหรือบ้านพัก
 นักเรียน บ้านพักครู หรือบ้านพักภารโรง โรงอาบน้ำนักเรียน ห้องน้ำห้องส้วม โรงฝึกงาน อาคาร
 พยาบาล ห้องสมุด โรงเก็บรถ สนามกีฬา ถนนหรือทางสัญจรภายในโรงเรียน การประเมินผล
 การบริหารอาคารสถานที่ 8) การบริหารโรงเรียนประจำ ดำเนินการในเรื่อง การวางแผนการ
 บริหารโรงเรียนประจำ การบริหารนักเรียนประจำ การจัดกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนประจำ การ
 รักษาความปลอดภัยในโรงเรียนประจำ และการประเมินผลการบริหารโรงเรียนประจำ²⁴

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา กองการศึกษาสงเคราะห์ ได้กำหนดวัตถุประสงค์
 ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาสถานศึกษา
 ในสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้รับการ
 รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากองค์กรการประกันคุณภาพการศึกษา 2) เพื่อให้ผู้ปกครอง
 ชุมชน สังคม มีความมั่นใจและเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 และเหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น เมื่อจบการศึกษาผู้เรียนมีคุณภาพ
 ตามมาตรฐานการศึกษาเป็นที่ยอมรับ มีทักษะในการดำรงชีวิต อยู่ในสังคมอย่างมีสุขและมีค่า
 3) เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและองค์กรต่างๆ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 ของสถานศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สำหรับโรงเรียน
 การศึกษาสงเคราะห์ มีทั้งหมด 30 มาตรฐาน 118 ตัวชี้วัด โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ
 1) ด้านผู้เรียน จำนวน 11 มาตรฐาน 43 ตัวชี้วัด 2) ด้านกระบวนการ จำนวน 10
 มาตรฐาน 40 ตัวชี้วัด 3) ด้านปัจจัย จำนวน 9 มาตรฐาน 35 ตัวชี้วัด²⁵

²⁴ กองการศึกษาสงเคราะห์, กรมสามัญศึกษา, การจัดการศึกษาสงเคราะห์
 (ม.ป.ท.,2545.), 27 - 28.

²⁵ กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศน์, มาตรฐานและมาตรฐานตัวชี้วัดมาตรฐานการ
 ประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 3.

การบริหารและทักษะการบริหาร

อาจกล่าวได้ว่าในบรรดางานทุกอย่างหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ดำเนินอยู่นั้น ไม่มีสิ่งใดสำคัญกว่าการบริหารหรือการจัดการ ทั้งนี้เพราะงานทางด้านการบริหารหรือการจัดการนี้ จะเป็นงานสำคัญต่อการอำนวยให้มนุษย์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล²⁶

ความหมายของการบริหาร

คำว่า “การบริหาร” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ สมพงษ์ เกษมสิน ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อนำเอาทรัพยากรการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ²⁷ กิติมา ปรีดีดิถก อธิบายความว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานทุกชนิดในหน่วยงานให้สำเร็จลุล่วงไป²⁸ ต่อมา พยอม วงศ์สารศรี ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการ และความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วย องค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนด²⁹ สำหรับนักการศึกษาต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ดังนี้ สโตเนอร์ (Stoner) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการวางแผน การจัดการ การแนะนำและการควบคุม โดยระดมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในองค์การ มุ่งใช้เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้³⁰ ส่วน ปีเตอร์ เอฟ ดรักเกอร์ (Peter F. Drucker) ปรมาจารย์ทางการบริหารของสหรัฐอเมริกา กล่าวไว้ว่า คือ การทำให้งานต่างๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ³¹

²⁶ ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533), 1.

²⁷ สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521), 14.

²⁸ กิติมา ปรีดีดิถก, ทฤษฎีบริหารองค์กร (กรุงเทพฯ : ธนะการพิมพ์, 2529), 4.

²⁹ พยอม วงศ์สารศรี, การบริหารงานบุคคล (กรุงเทพฯ : พรานนกการพิมพ์, 2534), 3.

³⁰ James A.F. Stone, Management (New Jersey : Prentice - Hall, Inc, 1978), 8.

³¹ Peter F. Drucker, Management : Tasks, Responsibility, Practices (London : Pan Book Ltd, 1979), 9.

จากความหมายของนักการศึกษาทั้งของประเทศไทยและชาวต่างชาติ พอสรุปได้ว่าการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากองค์การ โดยใช้ทรัพยากรมนุษย์และอื่น ๆ ที่มีอยู่โดยผ่านกระบวนการวางแผน การจัดการ การจูงใจ และการควบคุม

ทักษะการบริหาร

ความสำเร็จของผู้บริหารโรงเรียน องค์ประกอบสำคัญที่สร้างความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารประการหนึ่ง คือ ทักษะการบริหาร ซึ่งเกิดจากการนำความรู้ความชำนาญมาดำเนินการจนเกิดประสิทธิผล ซึ่ง กิติมา ปรีดีดิลก ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติงานใด ๆ หากคาดหวังจะให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลแล้ว จำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานคนนั้นจะต้องมีความชำนาญเป็นอย่างดีในสิ่งที่ตนปฏิบัติ นั่นคือทักษะในการปฏิบัติงานของตนเอง จึงจะประสบความสำเร็จด้วยดี³²

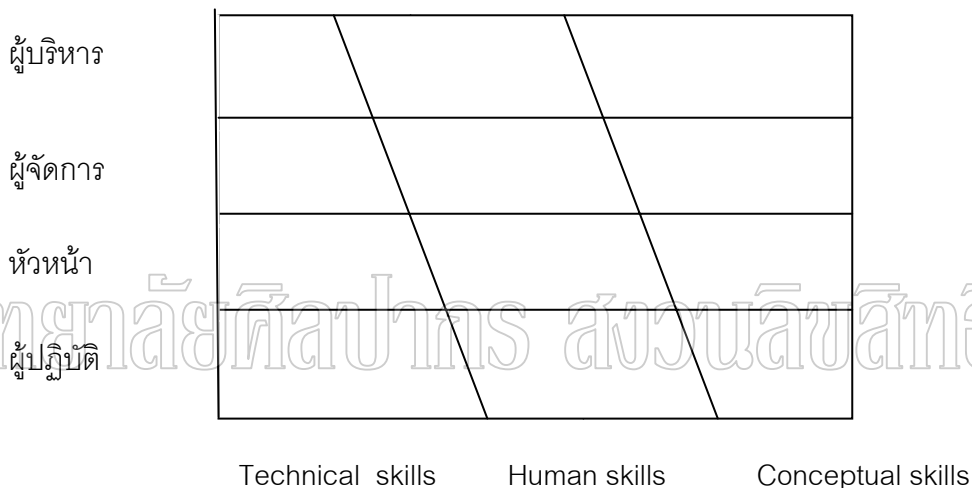
โรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz) ได้วิเคราะห์ความรู้ความสามารถของผู้บริหารโดยใช้วิธีการที่เรียกว่า “three skills method” หรือ “ทฤษฎีสามทักษะ” พบว่า ผู้บริหารจะประสบความสำเร็จมากน้อยกว่ากันหรือไม่ขึ้นอยู่กับทักษะสามประการคือ 1) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) หมายถึง ความสามารถในการใช้เทคนิควิธีการที่เหมาะสมในการบริหารงานให้บรรลุผล ในปัจจุบันถือว่าการบริหารงานด้านเทคนิคที่สำคัญประกอบด้วย (1) ทักษะทางด้านการวางแผน (planning skills) (2) ทักษะทางด้านการบริหารกลุ่มและการติดต่อสื่อสาร (group process and communication skills) และ (3) ทักษะทางด้านการจัดการและการจัดองค์การ (management and organization skills) 2) ทักษะด้านมนุษย์ (human skills) หมายถึง ความสามารถในการเสริมสร้างพลังความร่วมมือระหว่างสมาชิกของหน่วยงาน 3) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการเข้าใจหน่วยงานในทุกลักษณะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างงานและกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงาน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ทักษะนี้เป็นทักษะที่พัฒนาในตัวผู้บริหารได้ยากที่สุดและเป็นทักษะที่ผู้บริหารระดับหัวหน้าหน่วยงานจะขาดเสียไม่ได้กับการบริหารงาน ซึ่งผู้บริหารจะต้องใช้ทักษะนี้ในกิจกรรมสองอย่างคือ การตัดสินใจและการขจัดความขัดแย้ง³³

³² กิติมา ปรีดีดิลก, ทฤษฎีบริหารองค์การ (กรุงเทพฯ : ธารการพิมพ์, 2529), 274.

³³ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง, เล่มที่ 3 (กรุงเทพฯ : พี.เอ. ลิฟวิง จำกัด, 2541), 28.

การใช้ทักษะการบริหารทั้งสามด้านนี้มากน้อยแตกต่างกัน โดยผู้บริหารระดับสูงนั้นเป็นตำแหน่งที่ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ตัดสินใจและอนาคตขององค์การ ซึ่งต้องมีและใช้ทักษะด้านมโนภาพมากกว่าผู้บริหารระดับกลางและระดับล่าง ส่วนผู้บริหารระดับกลางที่ต้องเป็นผู้ประสานนโยบายของหน่วยเหนือไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมจึงต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารระดับกลางจึงต้องใช้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มากกว่าทักษะอื่น ส่วนผู้บริหารระดับล่างและผู้ปฏิบัติงานในฐานะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติงานโดยตรงเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การหรือหน่วยเหนือ จึงต้องใช้ทักษะด้านเทคนิคมากกว่าทักษะอื่น และมากกว่าผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป³⁴

ระดับการจัดการ

แผนภูมิที่ 3 แสดงทักษะการบริหารที่จำเป็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ

ที่มา : Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard, Management of Organizational Behavior : Utilizing Human Resources (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, 1993), 117.

ต่อมา แฮร์ริส (Harris) ได้นำทักษะของโรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz) มาขยายความว่า ทักษะคล้ายกับกระบวนการ แต่มีความแน่นอนและง่ายกว่าและใช้ได้กับงานทั้งหลาย เช่น ทางด้านการบริหาร ทางด้านการนิเทศการศึกษา เขาได้แยกแยะให้เห็นรายละเอียดของแต่ละทักษะดังต่อไปนี้คือ 1) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ประกอบด้วย การเห็น

³⁴ Robert L. Katz, "Skills of an Effective Administration," Harvard Business Review 33 (January – February 1955) : 33 - 42.

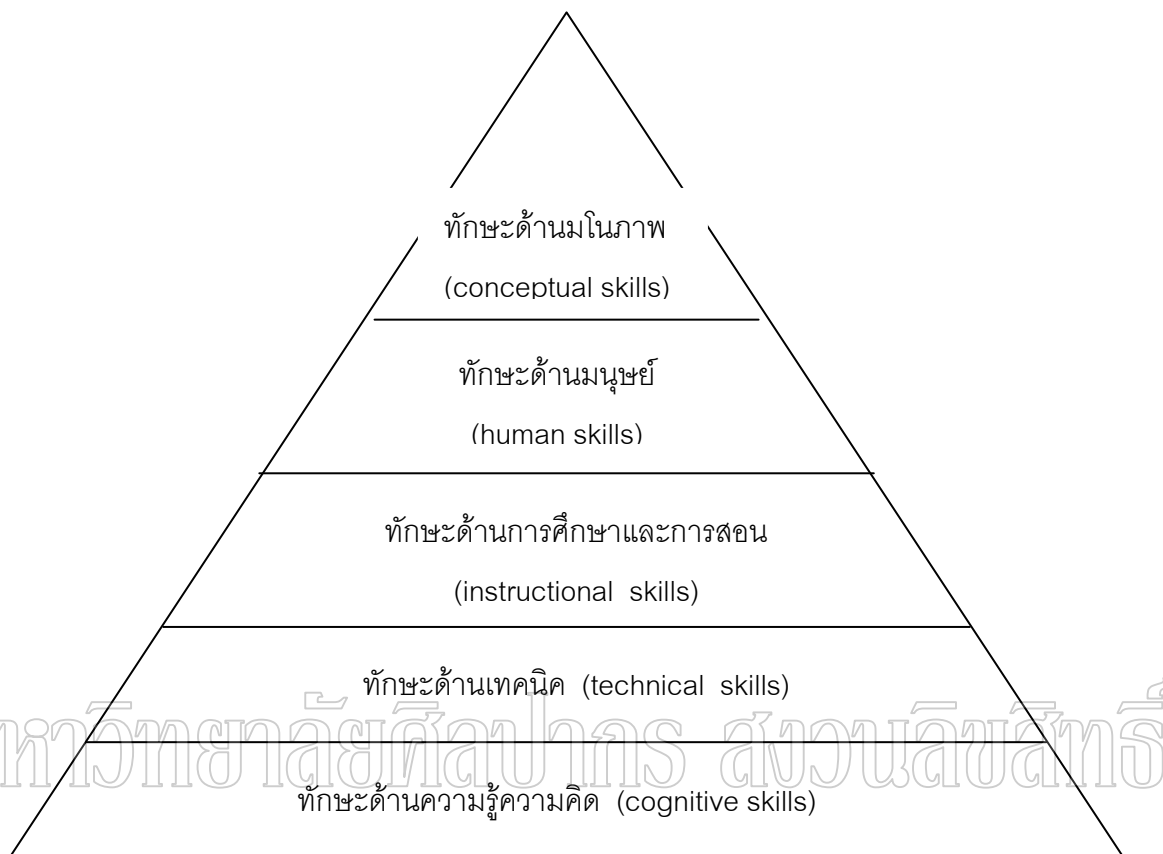
ภาพพจน์โดยส่วนรวม (visualizing) การวิเคราะห์ (analysis) การวินิจฉัย (diagnosing) การสังเคราะห์ (synthesizing) การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ (criticizing) และการรู้จักใช้คำถาม (questioning) 2) ทักษะด้านมนุษย (human skills) ประกอบด้วยความเข้าใจ การรู้จักสัมภาษณ์ การรู้จักสังเกต การรู้จักนำอภิปราย ความสามารถสะท้อนความรู้สึกและความคิด การมีส่วนร่วมในการอภิปรายและการแสดงบทบาทสมมติ และ3) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) ประกอบด้วย การพูด (speaking) การเขียน (writing) การอ่าน (reading) การฟัง (listening) การจัดลำดับเรื่อง (outlining) การเขียนแผนภูมิ (graphing) การวาดภาพ (sketching) การคำนวณ (computing) และการเป็นประธานที่ประชุม (chairing a meeting)³⁵ และเฮอร์เซย์และแบลนชาร์ด (Hersey and Blanchard) ได้กล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารนั้นมิใช่เฉพาะสามทักษะเท่านั้นอาจมีทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นอีกแต่จำเป็นอย่างน้อยที่สุดสามทักษะนี้³⁶

เดรกและโรว์ (Drake and Roe) ได้เสนอแนะว่า ทักษะที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนนั้นควรมีห้าทักษะ โดยเพิ่มจากทฤษฎีสามทักษะ (three skills method) ของโรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz) อีกสองทักษะคือ 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) หมายถึง ความรู้และความชำนาญในการใช้ความรู้ความคิด สติปัญญาและวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถที่จะพัฒนาได้และเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างทักษะด้านอื่น ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความคิด มีปัญญา และวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาจะไม่เป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลได้ ถ้าปราศจากความรู้และไม่สามารถใช้ความรู้ในทางที่มีความหมายและสร้างสรรค์ และ 2) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) หมายถึง ความรู้และความชำนาญในการจัดและบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมี ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการสอนและการเรียน ต้องมีภูมิรู้และนักวิชาการที่ดี

³⁵ Ben M Harris, Supervision Behavior in Education, 3nd ed. (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, Inc,1985), 16 - 19.

³⁶ Paul Hersey and Kenneth Blanchard, Management of Organizational Behavior Utilizing Human Resources (Englewood Cliffs, N.J. : A Simon & Schmaste Company, 1993), 8.

ทักษะทั้งห้า ตามแนวคิดของ เดรกและโรว์ (Drake and Roe) สามารถแสดงเป็นแผนภูมิประกอบได้ดังนี้³⁷

แผนภูมิที่ 4 ทักษะทั้ง 5 ในการบริหารสถานศึกษาของเดรกและโรว์ (Drake and Roe) ที่มา : Thelbert L. Drake and William H.Reo, The Principalship, 3rd ed. (New York: Macmillan, 1986), 30.

คิมบอลล์ ไวลล์ (Kimball Wiles) กล่าวว่า ทักษะทางการบริหารที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร คือ 1) ทักษะในความเป็นผู้นำ (skill in leadership) 2) ทักษะในมนุษยสัมพันธ์ (skill in human relation) 3) ทักษะในกระบวนการกลุ่ม (skill in group pocess) 4) ทักษะในการบริหารบุคคลในการบริหาร(skill in personaladministration) 5) ทักษะในการประเมินผล(skill in evaluation)³⁸

³⁷ Thelbert L. Drake and William H.Roe, The Principalship, 3rd ed. (New York : Macmillan, 1986), 29 - 30.

³⁸ Kimball Wiles, Supervision for Better School, 2nd ed. (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, 1955), 125.

นักบริหารและนักการศึกษาไทยได้กล่าวถึงทักษะการบริหารดังนี้ พยอม วงศ์สารศรี ได้เสนอแนวคิดที่ว่า งานของฝ่ายบริหารจำเป็นต้องอาศัยทักษะในการดำเนินการอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการจัดการธุรกิจ สถานศึกษา ล้วนต้องการการจัดการที่ดี ฝ่ายจัดการมักจะกล่าวว่า เขาจะสามารถประสบความสำเร็จเมื่อสามารถทำให้บุคคลที่ร่วมงานที่มีความสามารถและชำนาญในเรื่องต่าง ๆ ร่วมแรงร่วมใจกันทำงานให้กับองค์การด้วยความราบรื่น หน้าที่สำคัญของฝ่ายจัดการคือ สามารถสร้างโมทีฟ ประสานงาน ประนีประนอม ประเมินความคิดเห็นต่าง ๆ และนำความสามารถพิเศษของสมาชิกในองค์การให้ทำงานตามเป้าหมายขององค์การได้ ซึ่งหน้าที่ดังกล่าว ฝ่ายจัดการสามารถพัฒนาและสร้างขึ้นได้ ด้วยทักษะที่จำเป็นที่ควรปลูกฝังและพัฒนาแก่ฝ่ายจัดการ คือ ทักษะด้านการจัดการ (managerial skills) ได้แก่ 1) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) 2) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และ 3) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills)³⁹

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ตามปกติเรามักจะพิจารณาสมรรถภาพของผู้บริหารแต่เพียงบุคลิกภาพ รูปร่าง หน้าตา ท่าทางภายนอกของผู้บริหารผิวเผินภายนอกว่าเขาเป็นอย่างไรเท่านั้น หาได้ดูว่าเขาทำอะไร วิธีทำงานของเขาเป็นอย่างไร ดังนั้น ทฤษฎีสามทักษะ จะทำให้เขาเห็นความสำคัญของควรปฏิบัติงานของครูใหญ่ได้มากยิ่งขึ้น ทฤษฎีนี้ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) 2) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และ 3) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills)⁴⁰ ซึ่งสมใจ เจียวสด ให้ทัศนะว่าผู้บริหารมีหลายระดับ ในบางกรณีผู้บริหารอาจมีบทบาทเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของผู้อำนวยการกองกระบวนการบริหารงานจำเป็นต้องอาศัยทักษะสามทักษะ คือ 1) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) 2) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และ 2) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills)⁴¹ ทั้งนี้ กฤษณะ สุพงษ์ ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 5” พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน

³⁹ พยอม วงศ์สารศรี, องค์การและการจัดการ (กรุงเทพฯ : พรานนกการพิมพ์, 2531), 45 – 46.

⁴⁰ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, หลักการบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : บพิศการพิมพ์, 2534), 17 - 18.

⁴¹ สมใจ เจียวสด, มนุษย์สัมพันธ์กับการบริหาร (กรุงเทพฯ : พิเศษการพิมพ์, 2536), 31 - 32.

คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก⁴² และทัศนีย์ เอี่ยมอ่อน ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ "ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ" ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก⁴³

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทักษะการบริหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งกับผู้บริหารในทุกระดับและทุกองค์กร และการเป็นผู้บริหารที่ดีมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการนั้นขึ้นอยู่กับทักษะสามประการคือ 1) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) 2) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และ 3) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องฝึกฝนทักษะทั้งสามประการให้เกิดความชำนาญ แต่เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่ส่งผลต่อองค์กรและต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะการบริหารที่บูรณาการการบริหารการศึกษา ปรับเปลี่ยนกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทแห่งความเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องมีทักษะการบริหารที่สำคัญ 5 ประการตามแนวคิดของเดรกและโรว์ (Drake and Roe) คือ 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) 2) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) 3) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) 4) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และ 5) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการบริหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills)

⁴² กฤษณะ สุพงษ์, "ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5" (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), 112.

⁴³ ทัศนีย์ เอี่ยมอ่อน, "ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), บทคัดย่อ.

เดรกและโรว (Drake and Roe) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับทักษะด้านความรู้ความคิดว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความคิด มีสติปัญญาซึ่งทักษะทางด้านนี้เป็นพื้นฐานของผู้บริหาร⁴⁴ เช่นเดียวกับ บัวลิน วงพะจัน ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษาจะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้บริหารต้องมีความชำนาญ และมีลักษณะที่เอื้อต่อการบริหาร ซึ่งความรู้ที่ผู้บริหารโรงเรียนควรมีนั้น ได้แก่ ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านระเบียบและกฎหมาย การศึกษา ด้านหลักการและทฤษฎีการบริหารและความรู้ด้านการบริหารของชาติ⁴⁵

กวี วงศ์พุ่ม กล่าวว่า ในการบริหารงานผู้บริหารจำเป็นต้องคิดไปทุกวันเพื่อให้เกิดงานสร้างสรรค์ และเหตุที่ต้องคิดนั้นอาจเนื่องมาจากงานที่เพิ่มขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงวิธีทำงานเพื่อสามารถทำให้ทันตามกำหนด และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทำให้ต้องคิดก้าวไปไกลกว่านั้น เพื่อให้งานสัมพันธ์กับระบบดังกล่าว⁴⁶ โดย เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ ได้ให้ความหมายของการคิด (cognitive skills) ว่าการคิดเป็นกระบวนการทางสมองทั้งในส่วนที่เป็นศักยภาพของสมรรถภาพสมอง ในการรับรู้ข้อมูลต่างๆมาประมวลผลเบื้องต้น แล้วใช้วิธีการคิดที่มีอยู่หรือเคยได้รับการฝึกฝนมาประมวลสรุปเพื่อแสดงออกเป็นผลผลิตของการคิด⁴⁷ นอกจากนี้ ทิศนา แคมมณี และคนอื่นๆได้กล่าวว่า ในการคิด บุคคลจำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานหลายประการในการดำเนินการคิด อาทิเช่น ความสามารถในการจำแนก ความสามารถในการจัดกลุ่ม ความสามารถในการสังเกต การรวบรวมข้อมูล และตั้งสมมติฐาน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมีการจัดทักษะการคิดไว้ 2 ระดับได้แก่ ทักษะการคิดด้านพื้นฐานและทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ที่สำคัญคือ ทักษะการสื่อสาร ได้แก่ การฟัง การจำ การอ่านการรับรู้ การเก็บความรู้ การตั้งความรู้ การจำได้ การใช้ความรู้ การอธิบาย การทำความเข้าใจ

⁴⁴ Thelbert L. Drake and William H.Reo, The Principalship, 3rd ed. (New York : Macmillan, 1986), 30.

⁴⁵ บัวลิน วงพะจัน, อ้างถึงใน เกศนา พันธเดช, “การศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกำแพงนครเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543), 33.

⁴⁶ กวี วงศ์พุ่ม, “หัวหน้าที่ดีต้องมีความคิดริเริ่ม”, เพิ่มผลผลิต 32, 2(มีนาคม – เมษายน 2536) : 62.

⁴⁷ เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์, “การพัฒนาคุณภาพการคิด”, การวัดผลการศึกษา 18 , 54 (มกราคม – เมษายน 2540) : 9.

การบรรยาย การพูด การเขียนและการแสดงออก และทักษะที่เป็นแกนหรือทักษะขั้นพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ การสังเกต การสำรวจ การตั้งคำถาม การรวบรวมข้อมูล การจัดหมวดหมู่ การตีความ การเชื่อมโยง การใช้เหตุผล การระบุ การจำแนกความแตกต่าง การจัดลำดับ การเปรียบเทียบ การอ้างอิง การแปลความ การขยายความ และการสรุปความ 2) ทักษะการคิดขั้นสูง ที่สำคัญมีดังนี้ การนิยม การผสมผสาน การสร้าง การปรับโครงสร้าง การหาความเชื่อพื้นฐาน การวิเคราะห์ การจัดระบบ การจัดโครงสร้าง การหาแผนแบบ การทำนาย การตั้งสมมติฐาน การกำหนดเกณฑ์ การประยุกต์ การทดสอบสมมติฐานและการพิสูจน์⁴⁸ ซึ่งหลักการส่งเสริมและพัฒนาความคิด ตามที่แมคเคนซีและคอรี (McKenzie and Corey) ได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความคิดของผู้บริหารไว้คือ ผู้บริหารไม่ควรยึดมั่นกับวิธีการบริหารอย่างใดอย่างหนึ่งตลอดไปในชีวิตการบริหารงาน พยายามค้นหาแนวทางการปฏิบัติงานที่ดีกว่าและที่ใหม่กว่าอยู่เสมอ โดยไม่ผูกพันอยู่กับความจำเจ รู้จักฟัง อ่าน และวิสาสะกับผู้บริหารคนอื่น ๆ เรียนรู้การค้นพบ การทดลองสิ่งแปลกๆใหม่ๆที่ให้ประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร หมั่นตรวจสอบประสพการณ์และการฝึกอบรมของตนเอง พยายามวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการบริหารของตนอยู่เสมอ และวิเคราะห์สาเหตุพฤติกรรม หรือเหตุแห่งการตัดสินใจเพื่อแก้ไขพฤติกรรมกรรมการบริหารให้สร้างสรรค์ยิ่งขึ้น⁴⁹ ซึ่ง ยรรยง อรรถโกศ ได้ทำการศึกษาทักษะการบริหารและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่าทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านความรู้ความคิดอยู่ในระดับปานกลาง⁵⁰

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ทักษะด้านความรู้ความคิด เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของผู้บริหารในการบริหารงานให้บรรลุความสำเร็จ โดยความรู้ ความคิดและสติปัญญานั้น เกิดจากการเรียนรู้และการศึกษา ซึ่งอาจเป็นการศึกษาจากตำรา เอกสาร วารสาร ผลงานวิจัย การเข้าร่วม

⁴⁸ ทิศนา เขมณี และคนอื่นๆ, “การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด”, ครุศาสตร์ 26,1 (กรกฎาคม – ตุลาคม 2540) : 45 - 47.

⁴⁹ McKenzie and Corey, อ้างถึงใน วิจิตร วรุตบางกูร, “ความคิดสร้างสรรค์”, สารานุกรมศึกษาศาสตร์ (มกราคม – ธันวาคม 2531) : 33 - 34.

⁵⁰ ยรรยง อรรถโกศ, “ทักษะการบริหารและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 115.

ประชุมสัมมนา การอภิปรายร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น และนำความรู้ที่ได้เหล่านั้นมาพัฒนาความคิด เพื่อค้นหาแนวทางปฏิบัติงานที่ดีกว่าเสมอ

ทักษะด้านเทคนิค (technical skill)

ทักษะด้านเทคนิค (technical skill) โรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะด้านเทคนิคเป็นความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้ กระบวนการ ขั้นตอนวิธีการ วิธีทำเฉพาะอย่าง และการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ การศึกษาเพิ่มเติม และการฝึกอบรม⁵¹ ซึ่ง เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni) กล่าวว่า ทักษะด้านเทคนิค หมายถึง ทักษะที่ผู้บริหารมีความเข้าใจวิธีการ กระบวนการ และเทคนิคด้านการศึกษา ทักษะด้านเทคนิคไม่ใช่ทักษะด้านการสอนแต่เป็นทักษะที่ครอบคลุมถึงความรู้เฉพาะอย่าง เช่น ด้านการเงิน การบัญชี กำหนดการ การจัดซื้อจัดจ้าง การก่อสร้างและการสำรวจรักษา เป็นต้น⁵² ซึ่งต่อมาแฮร์ริส (Harris) ได้นำทักษะด้านเทคนิคของโรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz) มาขยายความว่า ทักษะด้านเทคนิค(technical skill) ได้แก่ การพูด (speaking) การเขียน (writing) การอ่าน (reading) การฟัง (listening) การจัดลำดับเรื่อง (outlining) การเขียนแผนภูมิ (graphing) การวาดภาพ (sketching) การคำนวณ (computing) และการเป็นประธานที่ประชุม (chairing a meeting)⁵³

เดรกและโรว์ (Drake and Roe) ได้กล่าวถึงทักษะด้านเทคนิคว่า ทักษะด้านเทคนิคเป็นทักษะเกี่ยวข้องกับการมีความรู้และมีความชำนาญในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งพร้อมทั้ง

⁵¹ Robert L. Katz, "Skills of an Effective Administration," Harvard Business Review 33 (January – February 1955) : 22 - 42.

⁵² Robert J. Sergiovanni, Instructional Supervision, 2nd ed. (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1981), 334 – 335.

⁵³ Ben M Harris, Supervision Behavior in Education, 3rd ed. (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, Inc, 1985), 16 - 19.

มีความคล่องแคล่วในการใช้เครื่องมือและเทคนิคในการทำกิจกรรม⁵⁴ และแนวคิดของ เซอร์จิโอวานนี และ สตาร์รัตต์ (Sergiovanni and Starratt) ที่กล่าวว่า ทักษะด้านเทคนิค หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้ วิธีการ และเทคนิคในการทำงานเฉพาะ อย่างให้สำเร็จ ซึ่งทักษะในด้านนี้ ได้แก่ วิธีการเขียนแผนการทำงาน การพัฒนาการทำงาน การจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสม การจัดซื้ออุปกรณ์การทดลอง การเตรียมการประชุม การวางแผนการทำงานของผู้บริหาร และการทำรายงานประจำปี⁵⁵

เฮร์เซย์และบลันชาร์ด (Hersey and Blanchard) ได้กล่าวว่า ทักษะด้านเทคนิค เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ วิธีการ เทคนิค และสิ่งที่จำเป็นสำหรับภาระหน้าที่โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นการศึกษา ประสบการณ์ และการฝึกอบรม⁵⁶ นอกจากนี้ โบวีและคณะ (Bovee and Others) ได้เสนอแนวคิดว่า ทักษะด้านเทคนิค เป็นทักษะที่ต้องใช้เครื่องมือ เทคนิคและความรู้ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเฉพาะด้านเป็นพิเศษ ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะด้านเทคนิคอยู่ ตลอดเวลาโดยการศึกษาและการปฏิบัติในหน้าที่ที่รับผิดชอบ⁵⁷ ส่วน รู และ บียาร์ส (Rue and Byars) เห็นว่า ทักษะด้านเทคนิค เป็นความสามารถพิเศษเฉพาะทางในการใช้เครื่องมือในการ ปฏิบัติงาน⁵⁸

โดยอองฟองโซ เฟิร์ช และเนวิลล์ (Alfonso, Firth and Naville) ได้ให้ความเห็น ที่คล้ายคลึงกันว่า ทักษะเชิงเทคนิค หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้ วิธีการ และเทคนิควิธี ทักษะที่เป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนิเทศการศึกษา ซึ่งจะทำ

⁵⁴ Prisey , อ้างถึงใน ฌรงค์ แยมประดิษฐ์, “ทักษะการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญเขตการศึกษา 6” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541), 24 – 25.

⁵⁵ Thomas J. Sergiovanni and Starratt J. Robert, Supervision : Human Perspectives, 2nd ed. (New York : McGraw - Hall, 1979), 25.

⁵⁶ Paul Hersey and Kenneth Blanchard, Management of Organizational Behavior Utilizing Human Resources (Englewood Cliffs, N.J. : A Simon & Schmaste Company, 1993), 5.

⁵⁷ Courtiand L. Bovee and others , Management (New York : McGraw - Hall, Inc1993), 21 - 23.

⁵⁸ Leslie W. Rue and Loyd L. Byars, Management Skill and Application, 7th ed. (Chicago : Irwin, 1995), 9.

ให้ครูยอมรับในตัวผู้นิเทศได้ เนื่องจากทักษะดังกล่าวเป็นความรู้ความชำนาญ โดยเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพและสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับอังกุโงไซ และคณะ ได้กล่าวว่า ทักษะเชิงเทคนิค ได้แก่ การกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับการเลือกสรรทรัพยากรทางการเรียนการสอน สังเกตการสอนในห้องเรียนได้อย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ จัดประเภทของจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ รู้จักการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้วิเคราะห์สิ่งที่ควรจัดเตรียมก่อนการเรียนการสอน พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล วิเคราะห์งานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และสาธิตทักษะต่าง ๆ ในการสอน และนำไปปฏิบัติได้จริง⁵⁹

ไปเซ (Paisey) ได้แสดงทัศนะต่อทักษะด้านเทคนิคว่า เป็นเรื่องของการรู้งานและสามารถปฏิบัติงานได้โดยเป็นเจ้าของข้อมูลสารสนเทศทางการเคลื่อนไหว และพฤติกรรม ความสามารถของบุคคล ความรู้เรื่องระเบียบการ การควบคุม การหาแนวทาง และการทำงานร่วมกันโดยวิธีการทางเทคนิคเฉพาะ⁶⁰ นอกจากนี้ คูนท์ซ์และเวห์ริช (Koontz and Wehrich) ได้ให้ความเห็นว่า ทักษะด้านเทคนิคเป็นความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้และความชำนาญรวมถึงวิธีการ กระบวนการและระเบียบการ ดังเช่นการใช้เครื่องมือช่วยในการทำงาน และใช้ความสามารถทางเทคนิคพิเศษ⁶¹

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ได้กล่าวถึงทักษะด้านเทคนิคว่าหมายถึง การที่ผู้บริหารสามารถทำงานที่เกี่ยวกับกิจกรรมเฉพาะอย่าง ซึ่งเป็นวิธีการ กระบวนการ และเทคนิค โดยอาศัยความรู้ การวิเคราะห์และรู้จักใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงาน ทักษะนี้เรียนรู้ได้ด้วยการปฏิบัติระหว่างฝึกหรือเตรียมตัวเป็นผู้บริหาร เช่น ความสามารถในการเขียนคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร การพูด การอ่านแผนผัง โครงสร้างองค์กร การรู้จักตารางทำงาน การทำทะเบียนนักเรียน สามารถทำ

⁵⁹ Robert J. Alfonso and others, Instructional Supervision, 2nd ed. (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1981), 334 – 335.

⁶⁰ Prisey , อ้างถึงใน ณรงค์ แย้มประดิษฐ์, “ทักษะการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญเขตการศึกษา 6” (ปริญญานินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541), 24 – 25.

⁶¹ Harold Koontz and Heint Wehrich, Essentials of Management, 5nd ed. (New York : McGraw - Hall, 1990), 6.

ล้ามนักเรียน เข้าใจแบบฟอร์มและบัญชีต่าง ๆ เทคนิคการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องคอมพิวเตอร์ ทักษะนี้ถึงแม้ว่าจะจำเป็นน้อยมากสำหรับผู้บริหารเพราะไม่ต้องทำหรือปฏิบัติเอง แต่จำเป็นต้องรู้และเข้าใจเพื่อตรวจสอบงานและสร้างศรัทธาให้แก่ผู้บังคับบัญชา ทักษะด้านนี้ สอนและศึกษาได้ง่าย⁶² ส่วนทัศนีย์ เขียมอ่อนง ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ "ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ" ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ด้านเทคนิคอยู่ในระดับมาก⁶³ ซึ่งสอดคล้องกับ กฤษณะ สุพงษ์ ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง "ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5" พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5 ด้านเทคนิคอยู่ในระดับมาก⁶⁴

ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills)

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารโรงเรียน มาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนสามารถพิจารณาได้จากผลงานทางด้านวิชาการ ซึ่งเนื่องมาจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาของ สมิตซ์ และคนอื่นๆ (Smith and others) ด้านการใช้เวลาในการบริหารงานและการให้ความสำคัญของงานใน

⁶² นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, หลักการบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2534), 8.

⁶³ ทัศนีย์ เขียมอ่อนง, "ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), บทคัดย่อ.

⁶⁴ กฤษณะ สุพงษ์, "ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), 113.

สถานศึกษา พบว่า งานในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษานั้นงานบริหารวิชาการเป็นงานที่สำคัญและคิดเป็นร้อยละ 40 ของงานทั้งหมดของผู้บริหาร⁶⁵ ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าทักษะด้านการศึกษาและการสอนเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

เดรกและโรว์ (Drake and Roe) ได้ให้ความหมายของทักษะด้านการศึกษาและการสอนว่า เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร ในฐานะเป็นผู้นำทางการศึกษา ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจในการสอนและการเรียนต้องเป็นผู้มีภูมิรู้และเป็นนักวิชาการที่ดี⁶⁶ และวีระ สุภากิจ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับงานด้านการเรียนการสอน ไว้มีดังนี้ การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องจัดให้มีการทำแผนการสอนและโครงการสอนเป็นรายวิชา จัดให้ครูทำบันทึกการสอน จัดหาใช้ บำรุงรักษาและส่งเสริมการผลิตสื่อการสอน พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการใช้ จัดหาทรัพยากร แหล่งวิทยาการ และสถานประกอบการอาชีพอิสระ จัดห้องสมุดและส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน จัดทำแผนการใช้อุปกรณ์ภายในโรงเรียน และการใช้ทรัพยากรร่วมกับสถานศึกษาอื่น⁶⁷

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน จำเป็นต้องรู้องค์ประกอบของการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งองค์ประกอบหลักของการเรียนการสอนมีอยู่ 3 ส่วนด้วยกัน คือ ผู้เรียน หมายถึง นักเรียน ผู้สอน หมายถึง ครู อาจารย์ที่ทำการสอนและรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการสอน รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ และชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้ และบทเรียน หมายถึง การสอนจะสอนอะไร สอนอย่างไร โรงเรียนจึงต้องมีหลักสูตรกำกับไว้ในการเรียนการสอน นอกจากนี้สิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารควรรู้คือ ขอบข่ายของงานวิชาการซึ่งจะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัด

⁶⁵ Smith and others, อ้างถึงใน วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์, แนวคิดในการบริหารสถาบันการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), 99.

⁶⁶ Thelbert L. Drake and William H.Reo, The Principalship, 3rd ed. (New York : Macmillan, 1986), 29.

⁶⁷ วีระ สุภากิจ, การบริหารงานวิชาการ (ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540), 3.

ดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการการสอน การวัดผลประเมินผล รวมทั้งการติดตามผล⁶⁸

วิชัย บุญบันดาล ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งเมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่า พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการ คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอน ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านห้องสมุด ด้านการนิเทศภายในและด้านการประชุมอบรมวิชาการ⁶⁹ และพิมลพร รอดเรืองศรี ได้ทำการศึกษาถึงการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารด้านการจัดการเรียน การสอนอยู่ในระดับมาก⁷⁰

จากแนวความคิดของนักวิชาการและผลการวิจัยที่ได้กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่า ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน งานด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นงานที่มีความสำคัญ และทักษะด้านการศึกษาและการสอนเป็นความรู้และความชำนาญของผู้บริหาร ในการจัดการและบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นทักษะที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับผู้บริหาร ซึ่งจะต้อง มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนและเป็นผู้นำทางวิชาการที่ดี จึงจะบริหารงาน ในโรงเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา

⁶⁸ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ (กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ , 2534), 38 , 17.

⁶⁹ วิชัย บุญบันดาล, “พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538), บทคัดย่อ.

⁷⁰ พิมลพร รอดเรืองศรี, “พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2539), 65.

ทักษะด้านมนุษย์ (human skills)

ความเชื่อที่ว่าถ้ามนุษย์ร่วมมือร่วมใจกันอย่งดีทีสุดแล้ว สังคมหรือหน่วยงานนั้นย่อมจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพการทำงานที่ดีทีสุด ดังนั้นการที่ผู้บริหารจะทำงานกับมนุษย์ให้ได้ดีนั้น ผู้บริหารต้องศึกษาเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งธรรมชาติของมนุษย์คือมีความต้องการให้ผู้อื่นสนใจ ให้รู้สึกว่ตนเองเป็นคนสำคัญ มีความอิจฉาริชยาและต่อต้านผู้อื่นทีดีกว่าหรือเหนือกว่า ไม่ยอมรับเปลี่ยนแปลงในบางอย่งที่เคยปฏิบัติมาช้านาน มีความต้องการความปลอดภัยเพืออยู่รอด มีความอยากรู้้อยากเห็น และมีความต้องการให้ผู้อื่นยกย่องชื่นชม⁷¹

โรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz) ได้ให้ความหมาย ทักษะด้านมนุษย์ (human skills) ว่ เป็นความสามารถของผู้บริหารในการปฏิบัติงานและใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและการรู้จักใช้คน ทักษะด้านนี้ประกอบด้วยการเข้าใจถึงวิธีการสร้างแรงจูงใจและมีศิลปะ ผักตบเป็นผู้นำทีดี เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถสร้างระบบความร่วมมือระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานฝ่ายต่าง ๆ ได้เป็นอย่งดี⁷² เช่นเดียวกับ อัลฟองโซ่และคนอื่น ๆ (Alfonso and others) ทีได้แสดงให้เห็นว่ ทักษะด้านมนุษย์ หมายถึง ความสามารถในการเข้ากับคนหรือมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ จูงใจคนให้เกิดความร่วมมือกันทำงาน ทำให้กลุ่มยอมรับการเปลี่ยนแปลง ทักษะนี้เกิดจากการมีความเห็นใจกัน การตระหนักในตนเอง การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การตระหนักในความคิดเห็นของผู้อื่น⁷³ และแฮร์ริส (Harris) มีความเห็นเช่นเดียวกัน พร้อมทั้งขยายความว่ ทักษะด้านมนุษย์ ได้แก่ ความเข้าใจ การรู้จักสังเกต การรู้จักนำอภิปราย ความสามารถสะท้อนความรู้สึก และความคิด การมีส่วนร่วมในการอภิปรายและการแสดงบทบาทสมมติ⁷⁴

⁷¹ พยอม วงศ์สารศรี, “ความเข้าใจพื้นฐานในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ทีดี”, กฎหมายธุรกิจ 1,2 (ตุลาคม – ธันวาคม 2538) : 55.

⁷² Robert L. Katz, “Skills of an Effective Administration,” Harvard Business Review 33 (January – February 1955) : 22-42.

⁷³ Robert J. Alfonso and others, Instructional Supervision, 2nd ed. (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1981), 334 – 338.

⁷⁴ Ben M Harris, Supervision Behavior in Education, 3nd ed. (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, Inc, 1985), 16 – 19.

เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni) ที่ได้กล่าวว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงพื้นฐานของบุคคลและการอยู่ร่วมกันในกลุ่ม สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อทักษะนี้ได้แก่ ความเข้าใจตนเองและการยอมรับเป็นอย่างดี และเห็นคุณค่าความสำคัญของคน ความหนักแน่นและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่ครอบคลุมถึงความเข้าใจในทักษะสำหรับผู้นำ เช่น การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาบุคลิก กลุ่มพลวัต ความต้องการของมนุษย์ การสร้างขวัญและกำลังใจ การจัดการความขัดแย้ง และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อผู้บริหารที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ⁷⁵

เฮอร์เซย์และแบลนชาร์ด (Hersey and Blanchard) ได้ให้ความหมายทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ว่า เป็นความสามารถและการตัดสินใจในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงความเข้าใจ การจูงใจ และการใช้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ⁷⁶ โบวีและคณะ (Bovee and Others) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นทักษะทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าผู้บริหารจะทำงานได้ดีนั้น ขึ้นอยู่กับผู้ร่วมงานและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพภายในกลุ่ม ผู้บริหารไม่ว่าระดับใดต้องมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างดี เพราะว่าผู้บริหารต้องอาศัยคนทั้งภายในและภายนอกองค์การ เพื่อช่วยสนับสนุนให้งานสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย⁷⁷ รวมทั้ง รูและบียาร์ส (Rue and Byars) ที่เห็นสอดคล้องกันว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นความเข้าใจคนและเป็นความสามารถในการทำงานกับคนได้เป็นอย่างดี⁷⁸

พะยอม วงศ์สารศรี เห็นว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นงานด้านการบริหารซึ่งปฏิบัติร่วมกับบุคคลอื่นที่ร่วมงานกันอยู่ ฉะนั้นการที่จะทำให้ผู้ร่วมงานร่วมมือร่วมใจกันทำงานจำเป็นต้องเข้าใจ

⁷⁵ Robert J. Sergiovanni, Instructional Supervision, 2nd ed. (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1981), 334 – 335.

⁷⁶ Paul Hersey and Kenneth Blanchard, Management of Organizational Behavior Utilizing Human Resources (Englewood Cliffs, N.J. : A Simon & Schmaste Company, 1993), 8.

⁷⁷ Courtiand L. Bovee and Others , Management (New York : McGraw - Hall, Inc1993), 21 - 23.

⁷⁸ Leslie W. Rue and Loyd L. Byars, , Management Skill and Application, 7th ed. (Chicago : Irwin, 1995), 9.

เรื่องราวของมนุษย์เป็นอย่างดี เข้าใจถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่แสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ มีความสามารถในการใช้การจูงใจสมาชิกให้อยากทำงาน ทักษะนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารทุกระดับจำเป็นต้องปลูกฝังและพัฒนาขึ้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจอย่างดีภายในองค์กร⁷⁹

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ได้กล่าวว่า ทักษะด้านมนุษย์ ในการบริหารโรงเรียนไม่ว่าจะบริหารงานด้านใด รวมทั้งการจัดการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะมนุษย์สัมพันธ์อย่างดี เพราะว่าผู้บริหารต้องทำงานสัมพันธ์กับบุคคลหลายประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ทัศนคติ และค่านิยมบุคคลประเภทต่างๆ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารศึกษานิเทศก์ หัวหน้าหมวดวิชา ครูผู้สอน คณงานภารโรง นักเรียนและผู้ปกครอง จำเป็นที่ผู้บริหารต้องศึกษาพฤติกรรมและพยายามเข้าใจบุคคลทุกประเภท เมื่ออยู่หลายครั้งที่พบว่า งานล้มเหลว เพราะความไม่เข้าใจกันจนไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ ทักษะนี้ผู้บริหารจะศึกษาได้จากประสบการณ์ในการทำงานและ จากจิตวิทยาสังคมของคนหมู่มาก⁸⁰ และสุพล วงสินธุ์ ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธวิธีเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์มีหลายวิธี ไม่มีสูตรสำเร็จว่าใช้วิธีใดจึงได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีคือ การรู้จักตนเอง การเข้าใจผู้อื่น การวิเคราะห์ การสื่อสารระหว่างบุคคล การให้ได้แก่ การให้ความรัก ให้ขวัญและกำลังใจ ให้ความร่วมมือ ให้ความเมตตากรุณา ให้ความเชื่อเพื่อเชื่อแผ่ และให้คำปรึกษาหารือ การจูงใจ การยกย่องชมเชย การควบคุมอารมณ์ การพูดและการฟัง⁸¹

ทักษิณี เอี่ยมอ่อง ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ "ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ" ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

⁷⁹ พยอม วงศ์สารศรี, องค์การและการจัดการ (กรุงเทพฯ : พรานนกการพิมพ์, 2531), 45 - 46.

⁸⁰ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, หลักการบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : บพิศการพิมพ์, 2534), 8.

⁸¹ สุพล วงสินธุ์, "ยุทธวิธีเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์", แนะแนว 29, 156(ธันวาคม 2537 - มกราคม 2538) : 36 - 60.

จังหวัดสมุทรปราการ มีทักษะด้านมนุษยอยู่ในระดับมาก⁸² และกฤษณะ สุพงษ์ ได้ศึกษาวิจัย ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านมนุษยส่งผล ต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนในทุกมาตรฐาน⁸³

ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skill)

ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) โรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz) ได้ ให้ความหมายไว้ว่า ทักษะด้านมโนภาพ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารที่จะเข้าใจ มองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ในองค์กรทั้งหมด มีความคิดกว้างไกล ครอบคลุมและ เชื่อมโยงกับองค์กรอื่น ๆ ได้อย่างดี ทั้งทางด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ทั้งในระดับ จุลภาคและ มหาภาค⁸⁴ ต่อมา แฮร์ริส (Harris) ได้นำมาขยายความเพิ่มเติมว่า ทักษะด้านมโน ภาพ ได้แก่ การเห็นภาพพจน์โดยส่วนรวม (visualizing) การวิเคราะห์ (analysis) การวินิจฉัย (diagnosing) การสังเคราะห์ (synthesizing) การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ (criticizing) และการ รู้จักใช้คำถาม (questioning)⁸⁵ เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni) ได้กล่าวว่า ทักษะการบริหารที่ สำคัญเกี่ยวกับทักษะด้านมโนภาพ เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการมองภาพรวม

⁸² ทศนีย์ เอี่ยมอ่อง, "ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหาร การศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัด สมุทรปราการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), บทคัดย่อ.

⁸³ กฤษณะ สุพงษ์, "ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), 109.

⁸⁴ Robert L. Katz, "Skills of an Effective Administration," Harvard Business Review 33 (January – February 1955) : 22-42.

⁸⁵ Ben M Harris, Supervision Behavior in Education, 3nd ed. (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, Inc, 1985), 16 - 19.

ของโรงเรียน ทักษะนี้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของแต่ละองค์ประกอบของโรงเรียนที่เปรียบเสมือนองค์กร ได้แก่ โปรแกรมการศึกษา ระบบการสอน หน้าที่ของคนในองค์กร เป็นต้น⁸⁶

ต่อมา เซอร์จิโอวานนี และ สตาร์รัตต์ (Sergiovanni and Starratt) แสดงความเห็นวาทักษะด้านมโนภาพ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารที่มองเห็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับส่วนอื่น ๆ เช่น ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่เห็นการพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในโรงเรียน ตัวอย่างแผนการศึกษาแห่งชาติ การจัดการศึกษา การบริหารบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และอื่น ๆ⁸⁷ และเฮร์เซย์และแบลนชาร์ด (Hersey and Blanchard) ได้เสนอทักษะการจัดการที่จำเป็นตามระดับขององค์การในทักษะด้านมโนภาพ ซึ่งเป็นความสามารถที่ผู้บริหารเข้าใจความซับซ้อนขององค์การและเข้าใจวัตถุประสงค์โดยรวมขององค์การ⁸⁸

เดรกและโรว์ (Drake and Roe)⁸⁹ กับคุนซ์และเวห์ริช (Koontz and Wehrich) มีแนวคิดที่คล้ายกันว่า ทักษะด้านมโนภาพเป็นความสามารถในการประสานสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และสามารถมองเห็นองค์การในภาพรวมซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องรู้ถึงการพึ่งพาอาศัยกันของส่วนต่าง ๆ หรือหน้าที่ต่าง ๆ ขององค์การ และเข้าใจได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในส่วนหนึ่ง จะมีผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ อย่างไรบ้าง⁹⁰ เช่นเดียวกับ โบวีและคณะ (Bovee and Others) มองว่า ทักษะ การจัดการด้านมโนภาพ เป็นทักษะที่ทำให้ผู้บริหารสามารถมองภาพรวมทั้งหมดขององค์การ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสิ่งแวดล้อมและเข้าใจความสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของ

⁸⁶ Robert J. Sergiovanni, Educational Governance and Administration (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, Inc, 1980), 72 – 73.

⁸⁷ Thomas J. Sergiovanni and Robert J, Supervision : Human Perspectives, 2nd ed. (New York : McGraw - Hall, 1979), 25.

⁸⁸ Paul Hersey and Kenneth Blanchard, Management of Organizational Behavior Utilizing Human Resources (Englewood Cliffs, N.J. : A Simon & Schmaste Company, 1993), 5.

⁸⁹ Thelbert L. Drake and William H.Reo, The Principalsip, 3rd ed. (New York : Macmillan, 1986), 29.

⁹⁰ Harold Koontz and Heint Wehrich, Essentials of Management, 5nd ed. (New York : McGraw - Hall, 1990), 6.

องค์การ⁹¹ รวมทั้ง รูและบียาร์ส (Rue and Byars) มีความเห็นว่า ทักษะด้านมโนภาพ เป็นความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของผู้บริหาร⁹²

พยอม วงศ์สารศรี ได้กล่าวว่า ทักษะด้านมโนภาพเป็นทักษะที่เกี่ยวกับความสามารถในการทำองค์การในภาพรวม เป็นการพิจารณาหน้าที่ต่างๆ ในองค์การและผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่มีต่อองค์การ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการบริหารเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานขององค์การมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน เช่น นโยบายการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลกระทบต่อหน่วยงานการศึกษาระดับล่างทุกหน่วยงาน ทักษะด้านมโนภาพนี้จำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฉะนั้นการบริหารระดับสูงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะนี้ในระดับสูง และลดหลั่นกันมาตามลำดับ⁹³

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ได้กล่าวสนับสนุนว่า ทักษะด้านมโนภาพนั้น ผู้บริหารในฐานะผู้นำสูงสุดในโรงเรียนต้องมีทักษะนี้มากที่สุด โดยสามารถเข้าใจหน่วยงานของคนในทุกลักษณะ และเห็นความสัมพันธ์ของหน่วยงานของตนที่มีต่อหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ต้องเข้าใจว่างานแต่ละหน้าที่ในโรงเรียนจะขึ้นอยู่กับกันและกันและหากมีการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่หรือหน่วยงานฝ่ายต่าง ๆ ส่วนใดส่วนหนึ่งของโรงเรียนก็จะกระทบถึงอีกส่วนหนึ่ง ผู้บริหารต้องมีความรู้กว้างขวางในด้านวิชาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ การเมือง มนุษยวิทยา จิตวิทยาสังคม ดังนั้น ผู้บริหารต้องศึกษาวิชาสามัญมากขึ้นเพื่อให้เกิดทักษะนี้ และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁹⁴ ซึ่งธงชัย สันติวงษ์ เห็นว่า ทักษะด้านมโนภาพเป็นความสามารถในการเข้าถึงปัญหาส่วนต่าง ๆ ขององค์การได้ทั้งหมด และสามารถคิดหาวิธีการปฏิบัติงานที่ดีและเหมาะสมสำหรับทั้งองค์การ ความสามารถดังกล่าวจะมีได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารมีขอบเขตการคิดที่กว้างขวางโดยครอบคลุมไปถึงการพิจารณาไปถึงจุดประสงค์ขององค์การมากกว่าที่จะเป็นความสามารถนี้ถึงปัญหาเฉพาะภายในขอบเขตของงานในกลุ่มของตน

⁹¹ Bovee and Others, Management (New York : McGraw - Hall, Inc., 1993), 9.

⁹² Leslie W. Rue and Loyd L. Byars, Management Skill and Application, 7th ed. (Chicago : Irwin, 1995), 9.

⁹³ พยอม วงศ์สารศรี, องค์การและการจัดการ (กรุงเทพฯ : พรวนการพิมพ์, 2531), 45 - 46.

⁹⁴ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, หลักการบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2534), 17 - 18.

เท่านั้น⁹⁵ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรีย์ สุเมธินฤมิตร ที่กล่าวว่า ทักษะด้านมโนภาพ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในความเข้าใจหน่วยงานในทุกลักษณะ เห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับองค์กรอื่น ๆ ทักษะนี้เป็นทักษะที่ผู้บริหารระดับหน่วยงานจะขาดเสียมิได้ในการบริหารงาน ในการบริหาร มีกิจกรรมมากมายที่ใช้ทักษะนี้ เช่น การตัดสินใจและการขจัดความขัดแย้ง ผู้บริหารต้องได้ใช้ทักษะทางด้านนี้ช่วยในการจัดกิจกรรมดังกล่าว⁹⁶ หลุยส์ ปูตระเศรณี ได้ให้ความเห็นว่า ทักษะด้านมโนภาพเป็นทักษะหรือความสามารถในการคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ และปัจจัยต่างๆ ในองค์กรที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานเป็นทักษะที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับผู้บริหารระดับสูง⁹⁷

ทัตนีเย์ เอี่ยมอ่อง ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ "ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ" ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ด้านมโนภาพอยู่ในระดับมาก⁹⁸ ซึ่งสอดคล้องกับ กฤษณะ สุพงษ์ ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง "ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5" พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5 ด้านมโนภาพอยู่ในระดับมาก⁹⁹

⁹⁵ ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533), 344 – 345.

⁹⁶ สุรีย์ สุเมธินฤมิตร, ประมวลศัพท์ทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2538), 58.

⁹⁷ หลุยส์ ปูตระเศรณี, Pocket MBA ภาวะผู้นำ (กรุงเทพฯ : บริษัทคู่แข่ง, 2539), 16.

⁹⁸ ทัตนีเย์ เอี่ยมอ่อง, "ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า บทคัดย่อ.

⁹⁹ กฤษณะ สุพงษ์, "ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5" (วิทยานิพนธ์

จากแนวคิดเรื่องทักษะการบริหารซึ่งได้มีนักทฤษฎีหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดไว้ จะเห็นได้ว่าทักษะการบริหารมีความสำคัญต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องมีทักษะการบริหารที่เป็นพื้นฐานสามประการตามแนวคิดของโรเบิร์ต แอล แคทซ์(Robert L. Katz) คือ 1) ทักษะด้านเทคนิค(technical skills) 2) ทักษะด้านมนุษย(human skills) 3) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) และเนื่องจากบริบททางการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการบริหารให้สอดคล้องโดยเฉพาะทักษะด้านความรู้ ความคิด (cognitive skills) ซึ่งเป็นพื้นฐานของทักษะด้านอื่นๆ และทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) เพื่อสามารถวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทักษะที่จำเป็นและมีความสำคัญในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะห้าด้าน ตามแนวคิดของเดรกและโรว์(Drake and Roe) คือ 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด(cognitive skills) 2) ทักษะด้านเทคนิค(technical skills) 3) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน(instructional skills) 4) ทักษะด้านมนุษย(human skills) และ 5) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งผู้บริหารเป็นตัวละครสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นมาตรการสำคัญ เป็นระบบและวิธีการใหม่ ที่นำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาไทย จำเป็นต้องเริ่มต้นให้ถูกต้องและถูกวิธี และ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ¹⁰⁰ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวข้อง และองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญของกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

คุณภาพ

โลกในยุคปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับคำว่า “คุณภาพ” (quality) เป็นอย่างยิ่ง ไม่เว้นแม้แต่ในวงการศึกษา คุณภาพเป็นเรื่องของจิตสำนึกที่ใฝ่คุณภาพ ประสานกับการทำงาน ที่เป็นระบบของคน คุณภาพที่เกิดจากคนนอกมากระตุ้นเร่งเร้าหรือสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ จะไม่ใช่คุณภาพที่จริงจังยั่งยืนในสถาบันการศึกษา หัวใจสำคัญของคุณภาพอยู่ที่จิตสำนึกและ การทำงานของคนในหน่วยงาน¹⁰¹ และเป็นที่ยอมรับกันว่า “คุณภาพ” เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาและ เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมากต่อความอยู่รอดของทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม หรือ การศึกษาก็ตาม ดังนั้นโรงเรียนใดที่ไม่มีคุณภาพย่อมส่งผลกระทบต่อความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าของ องค์กรและมีความเชื่อว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพจะเป็นองค์กรที่ไม่มีวันตาย¹⁰² ทั้งนี้ความหมายของ คำว่าคุณภาพจะแตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละคนที่เกี่ยวข้องและอาจเปลี่ยนแปลงไปตามยุค สมัย¹⁰³ ซึ่งได้มีผู้ให้คำนิยามความหมายของคำว่าคุณภาพ ไว้ดังนี้

¹⁰⁰ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, ระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, 2546), 1.

¹⁰¹ อมรวิทย์ นาคกรทรรพ, “การประกันคุณภาพระดับภาควิชา”, ในรายงานการสัมมนา ทางวิชาการเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา : จากนโยบายสู่แนวปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2540), 183.

¹⁰² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หน่วยศึกษานิเทศก์ , แนวทางการประกัน คุณภาพภายในโรงเรียนเอกชน : เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ การศาสนา, 2544), 1.

¹⁰³ วิฑูรย์ สิมะโชคดี, คุณภาพ คือ การบูรณาการ (กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริม เทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น), 2545), 55.

ไฟเกนบอม(Feigenbaum) กล่าวว่า คุณภาพ หมายถึง องค์ประกอบซึ่งเป็นคุณลักษณะ โดยรวมของสินค้าและบริการซึ่งเกิดจากการตลาด การจัดการการผลิต ตลอดจนการบำรุงรักษา โดยมุ่งให้สินค้าและบริการนั้นตรงตามความคาดหวังของลูกค้า¹⁰⁴ อิชิกาว่า(Ishikawa) กล่าวว่า คุณภาพ มีลักษณะสองประการ คือคุณภาพในความหมายที่แคบซึ่งหมายถึงคุณภาพของตัวสินค้าและในความหมายที่กว้าง คุณภาพคือ คุณภาพของการทำงาน คุณภาพของการบริหารคุณภาพทั้งระบบ หรือกล่าวได้ว่า "คุณภาพก็คือคุณภาพ" นั่นเอง¹⁰⁵ เซเกอร์และโดซี่ (Seger & Dochy) ระบุว่า คุณภาพประกอบด้วยหลายมิติ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายที่เป็นพันธกิจที่ต้องบรรลุกระบวนการที่ทำให้เป้าหมายบรรลุผล¹⁰⁶

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า "คุณภาพ" คือ ลักษณะความดีหรือลักษณะประจำบุคคลหรือสิ่งของ¹⁰⁷ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายว่า คุณภาพ คือ ตรงตามความคาดหวังและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง(stakeholder) ทั้งปัจจุบันและอนาคต¹⁰⁸ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายว่า คุณภาพ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตหรือบริการต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรือที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่ปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม¹⁰⁹

¹⁰⁴ A.V. Feigenbaum, Total Quality control?, 3rd ed. (New York : McGraw-Hills, 1983), 7 , 9.

¹⁰⁵ K. Ishikawa, What is Total Quality control., Translated by D.J. Lu (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-hall, 1980), 45 , 92.

¹⁰⁶ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา, เล่ม 5 การพัฒนาระบบการพัฒนาตนเอง (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ.เอ็น.ที., 2543), 29.

¹⁰⁷ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด , 2538), 189.

¹⁰⁸ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา. เล่ม 1, แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2541), 153.

¹⁰⁹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, รายงานบทสังเคราะห์เรื่ององค์กำหนดประสิทธิภาพของโรงเรียน (กรุงเทพฯ : ฟันนี่พับบริชชิ่ง, 2539), 6 – 8.

อุทุมพร จามรมาน ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณภาพ ดังนี้ 1) ลักษณะความดี 2) การกระทำสิ่งที่ถูกต้องให้ถูกต้อง (doing the right thing, right) 3) ตรงกับความมุ่งหมาย (fitting for purpose) 4) การบรรลุความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมาย (an accomplish or attainment)¹¹⁰ ซึ่ง สงบ ลักษณะ ได้ให้ความหมายของคุณภาพว่า ผลรวมของคุณลักษณะ และคุณสมบัติของผลผลิตของสถาบันการศึกษา ที่จะสนองตอบความต้องการในระดับที่น่าพอใจ และหลากหลายที่กำหนดไว้¹¹¹ วันชัย ศิริชนะ กล่าวว่ คุณภาพ หมายถึง ผลของการดำเนินการตามแนวทางที่กำหนด และเป็นผลของการจัดการศึกษาซึ่งบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ¹¹²

กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กล่าวว่าคุณภาพ หมายถึง ผลผลิตหรือผลงานของบุคคล หรือหน่วยงานหรือองค์กรใดๆ ก็ตามที่เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตหรือหน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ และสร้างความพึงพอใจให้ผู้บริโภค¹¹³ วิฑูรย์ สิมะโชคดี ได้กล่าวว่า คุณภาพ คือ การตอบสนองความต้องการ(needs) และความคาดหวัง(expectations) ของลูกค้า หรือผู้ใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งปัจจุบันความหมายของคำว่า คุณภาพ ได้ขยายกว้างออกไปถึงการทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ(ทำให้เกินเลยกว่าที่ลูกค้าคาดหวังไว้) หรืออาจกล่าวได้ว่า คุณภาพ คือ การตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของลูกค้าได้โดยอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานวิชาชีพด้วย¹¹⁴

สรุปได้ว่า “คุณภาพ” หมายถึง ความเป็นเลิศ ความสมบูรณ์แบบของบุคคล สิ่งของ หรือบริการ ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการ สามารถสร้างความพึงพอใจกับลูกค้าหรือผู้มาใช้บริการ

¹¹⁰ อุทุมพร จามรมาน, วิธีทำประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภา ลาดพร้าว, 2542), 91.

¹¹¹ สงบ ลักษณะ, “แนวคิดเรื่องการใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา”, การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ 2540), 40.

¹¹² วันชัย ศิริชนะ, การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), 36.

¹¹³ กรมสามัญศึกษา, กองแผนงาน, รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา (กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2542), 47.

¹¹⁴ วิฑูรย์ สิมะโชคดี, คุณภาพ คือ การบูรณาการ (กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น), 2545), 56.

คุณภาพการศึกษา

สนอง เครือมาก ได้ให้ความคิดเห็นว่า คุณภาพการศึกษา คือ คุณภาพของนักเรียน ในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วย (1.1) นักเรียนมีการพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (1.2) นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีความพร้อม 2) ระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย (2.1) นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ (2.1.1) ความเป็นพลเมืองดี ในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย (2.1.2) ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (2.1.3) ความมีวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน และความรับผิดชอบ

(2.1.4) ความสามารถในสังคมอย่างสงบสุข (2.1.5) การรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2.1.6) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ (2.1.7) การมีกิจนิสัยที่ดีในการทำงาน (2.1.8) การดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของชาติ (2.2) นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดี สุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ 3) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย (3.1) นักเรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตรกำหนด (3.2) ความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม (3.3) นักเรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ¹¹⁵

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ ให้ความหมายว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตร¹¹⁶ และสมเกียรติ ชอบผล ได้สรุปความหมายของคำว่าคุณภาพการศึกษาไว้สามลักษณะ คือ 1) คุณภาพเชิงปทัสฐานของสังคม (quality as a normative) หมายถึง การประมวลผล ความรับผิดชอบของสังคมเกี่ยวกับคุณภาพที่ต้องการ โดยคำนึงถึงคุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วยผลการเรียน ความประพฤติ และผลการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น เป็นต้น 2) คุณภาพในเชิงวัตถุประสงค์ (quality as a objective) หมายถึง คุณภาพที่ใช้คุณลักษณะของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นเกณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวความคิดของบลูม (Benjamin S. Bloom) ที่แบ่งออกได้เป็นสามด้านคือ ความรู้ ความเข้าใจและค่านิยม และ

¹¹⁵ สนอง เครือมาก, คู่มือสอบปฏิบัติการฉบับปรับปรุงใหม่ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (นครสวรรค์ : บริษัทเรียนดี จำกัด, 2537), ภาคผนวก 1.

¹¹⁶ สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, "การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน", วารสารการศึกษา (กทม. 20(7) : 4-12 เมษายน 2540) : 27.

3) คุณภาพในเชิงกระบวนการ (quality as a process) หมายถึง การพิจารณาคุณภาพโดยยึดระบบการดำเนินการทุกส่วนเป็นสำคัญ มีการจัดทำมาตรฐานคุณภาพขึ้นมาใช้สำหรับการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน โดยคำนึงถึงการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพของตนเอง มีการประเมินตนเองเป็นระยะ มีการปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และประสบความสำเร็จในที่สุด¹¹⁷

กรมวิชาการ ให้ความหมายว่า “คุณภาพการศึกษา” หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ ครอบคลุมตามความคาดหวังของหลักสูตรอันเป็นผลมาจากการที่หน่วยงานและบุคคลทุกระดับทุกฝ่ายทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชนจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ¹¹⁸ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความหมายไว้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครอบคลุมตามความคาดหวังของหลักสูตร¹¹⁹ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณภาพของนักเรียนที่เป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร และได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพนักเรียน¹²⁰ สำหรับกรมการปกครอง ให้ความหมายว่า การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ ครอบคลุมตามความคาดหวังของหลักสูตร และสนองต่อความต้องการของสังคมตามมาตรฐานที่กำหนด อันเป็นผลมาจากหน่วยงานทุกระดับทั้งส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชน และสถานศึกษาจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ¹²¹

¹¹⁷ สมเกียรติ ชอบผล, อ้างถึงใน เข้มทอง ศิริแสงเลิศ, “การวิเคราะห์ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน อาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพฯ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), 28.

¹¹⁸ กรมวิชาการ, คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว, 2538), 3.

¹¹⁹ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, การประเมินคุณภาพการศึกษา, เอกสารประกอบสัมมนายุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2539), 12.

¹²⁰ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา เล่ม 1 แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว, 2541), 29.

¹²¹ กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 2.

เอลลิส (Ellis) ให้ความหมายว่า คุณภาพการศึกษา คือความเหมาะสมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นการพิจารณาคุณภาพการศึกษาจึงจำเป็นต้องดูจากผลการปฏิบัติงานหรือตัวบ่งชี้การปฏิบัติงาน (performance indicator)¹²² ส่วน วอทมอท (whatmough) กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา เป็นการพิจารณาคุณภาพจากทัศนของบุคคลสองกลุ่ม คือผู้มารับบริการและนักศึกษา หากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทำให้ผู้มารับบริการเกิดความพึงพอใจก็หมายความว่ามีความรู้มีคุณภาพตามทัศนที่หนึ่ง นอกจากนี้การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องและเป็นไปตามหลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาอีกด้วย¹²³

สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องตามความต้องการของชุมชน สังคม และมาตรฐานการจัดการศึกษาของชาติ

การประกันคุณภาพ

การประกันคุณภาพ (quality assurance) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้ กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การปฏิบัติการทั้งหมดตามระบบและแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัดเพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่นว่าผลผลิตหรือบริการ นั้นเป็นไปตามคุณภาพที่ต้องการ¹²⁴ ส่วนบริษัท แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด ให้ความหมายว่า การปฏิบัติงานทั้งหมดที่ได้รับการวางแผนเตรียมการ และจัดทำอย่างเป็นระบบที่จำเป็นต่อการเชื่อถืออำนวยความสะดวกให้ผู้ผลิตมีความเชื่อมั่นว่าผลผลิต หรือการบริการของตนจะสามารถตอบสนองต่อข้อกำหนดด้านคุณภาพที่ระบุไว้¹²⁵ และ ดำรง ทวีแสงสกุลไทย กล่าวว่า การ

¹²² R. Ellis, "Quality assurance for university teaching : Issues and approaches, " in Quality assurance for university teaching, ed. R. Ellis (Great Britain : Open University Press, 1993), 4.

¹²³ R. Whatmough, "the listening school : formers and staff as customers of each other," In Quality improvement in education : case studies in schools, colleges and universities, ed. C. Persons (London : David fulton, 1994), 94 – 95.

¹²⁴ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, ระบบบริหารคุณภาพ ISO 9000 (กรุงเทพฯ : กระทรวงอุตสาหกรรม, 2539), 12.

¹²⁵ แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด, คู่มือพัฒนาระบบคุณภาพสู่มาตรฐาน ISO 9000 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผู้จัดการ, 2539), 14.

ประกันคุณภาพ คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหาร เพิ่มความเชื่อมั่นว่าทุกอย่างดำเนินไปด้วยดี ดังนั้นการประกันคุณภาพ (quality assurance) จึงเป็นกระบวนการในการประเมินคุณภาพ และการรายงานเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่น¹²⁶ และบรรจง จันทมาส กล่าวว่าการประกันคุณภาพ หมายถึง กิจกรรมหรือการปฏิบัติใด ๆ ที่ถ้าหากได้ดำเนินการตามระบบและแผนที่วางไว้ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าจะได้ผลงานมีคุณภาพตรงตามคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ นั่นคือการปฏิบัติการทั้งหมดตามระบบและแผนที่วางไว้ อย่างเคร่งครัดเพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่นว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นๆ เป็นไปตามคุณภาพที่ต้องการภายใต้สภาพแวดล้อมและปัจจัยในกระบวนการผลิตที่มีการควบคุมอย่างถูกต้องและเป็นระบบ¹²⁷ ซึ่ง กรมสามัญศึกษา ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพ ว่าเป็นกระบวนการทางการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ¹²⁸ กรมการปกครองได้กล่าวว่าการประกันคุณภาพเป็นกระบวนการที่ยกระดับมาตรฐานของสถานศึกษาต่างๆ โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาป้อนกลับมาเพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่า ถ้ามีปัจจัยและกระบวนการที่เหมาะสมแล้ว คุณภาพที่ดีจะตามมา¹²⁹ สเตบบิง (Stebbing) กล่าวว่า การประกันคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับระบบคุณภาพทั้งระบบ การรวบรวมข้อมูล การวางแผนกิจกรรมทุกชนิดและการให้รายละเอียดหรือคำแนะนำ ต้องกระทำก่อนลงมือทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้สามารถควบคุมขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม¹³⁰

¹²⁶ ดำรง ทวีแสงสกุลไทย, การควบคุมคุณภาพสำหรับนักบริหารและกรณีศึกษา (กรุงเทพฯ : บริษัท เอเซียเพลส จำกัด, 2533), 221.

¹²⁷ บรรจง จันทมาส, ระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9000 (กรุงเทพฯ : บริษัท เอเซียเพลส จำกัด, 2539), 2.

¹²⁸ กรมสามัญศึกษา, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก (กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2545), 4.

¹²⁹ กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 3.

¹³⁰ L. Stebbing, Quality assurance : the route to efficiency and competitiveness, 3rd ed. (London : Ellis Horwood, 1983), 19 – 22.

การประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการทางการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มีการกำหนดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ว่า “ให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก”¹³¹

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า “การประกันคุณภาพการศึกษา” หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชนและสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการป้องกันไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ¹³² และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใดๆเพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครองตลอดจนชุมชนและสังคมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ นั้นจะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครองชุมชน และสังคม¹³³

¹³¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2545), 28.

¹³² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 7.

¹³³ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา, เล่มที่ 1 (กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2541), 2.

กรมสามัญศึกษา ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กลไกของกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือแนวดำเนินการจัดการศึกษาที่จะสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ประชาชน และสังคม ว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม¹³⁴ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบที่สร้างความมั่นใจต่อสังคม ผู้ปกครองและชุมชนว่าสถานศึกษาที่ได้รับรองมาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้¹³⁵ และกรมการปกครอง ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง¹³⁶ สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าโรงเรียนมีแนวทางการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการนโยบายและจุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐ และโรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของผู้เรียนแต่ละคนและทุกคน¹³⁷

รุ่ง แก้วแดง ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การทำงานตามปกติของครู เพียงแต่ปรับปรุงการทำงานให้เป็นกระบวนการ ขั้นตอนที่ชัดเจน มีการเก็บข้อมูล มีการวิเคราะห์ มีการนำไปใช้ โดยสรุป คือ นำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการทำงาน¹³⁸

¹³⁴ กรมสามัญศึกษา, “แนวคิดในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา” (กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2540), 9.

¹³⁵ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, รายงานการวิจัยการประเมินคุณภาพการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีครูทายาท ระดับมัธยมศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), 12.

¹³⁶ กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 3.

¹³⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, หน่วยงานนิเทศก์ , แนวทางการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชน : เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2544), 13.

¹³⁸ รุ่ง แก้วแดง, ปฏิวัติการศึกษาไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2541), 29.

สงบ ลักษณะ ให้ความเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผน และกระบวนการจัดการที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของสังคม¹³⁹ ซึ่งอภิญา ตันศิริ ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติต่างๆ ของโรงเรียนที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง จนสร้างความมั่นใจให้กับสังคมว่า สามารถจัดการศึกษา ได้อย่างมีคุณภาพและผู้จบการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร¹⁴⁰ และ กาญจนา วัฒมาญ ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเป็น แนวปฏิบัติ เพื่อให้มั่นใจว่า ถ้าทำตามกระบวนการที่กำหนดนี้แล้ว การศึกษาจะมีคุณภาพ เป็น ที่พึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป¹⁴¹ และ สมศักดิ์ สินธุเวชญ์ ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบที่สร้างความมั่นใจ (พึงพอใจ ประทับใจ) ต่อสังคม ผู้ปกครอง ลูกค้ำ ว่า โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษา มีคุณภาพตามที่ได้กำหนด¹⁴²

กล่าวโดยสรุป การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนิน กิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และสร้าง ความมั่นใจต่อสังคม ผู้ปกครองและชุมชนว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ ร่วมกันกำหนดไว้ นั้นจะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามเป้าหมาย ของหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม

¹³⁹ สงบ ลักษณะ, “แนวคิดเรื่องการใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา”, การปฏิรูป การศึกษา (กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2540), 2.

¹⁴⁰ อภิญา ตันศิริ, “ การประกันคุณภาพการศึกษา”, วารสารร่วมไทรทอง (7(4) : 27 – 33, ธันวาคม- มกราคม, 2541) : 29.

¹⁴¹ กาญจนา วัฒมาญ, การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พรการพิมพ์, 2545), 76.

¹⁴² สมศักดิ์ สินธุเวชญ์, “การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน”, วารสารการ ศึกษา (กทม. 20(7) : 4-12 เมษายน 2540) : 2.

แนวคิดและหลักการในการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ กล่าวว่า การดำเนินงานให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานเป็นสิ่งสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเป็นหน่วยงานต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ต้องวางแผนพัฒนาตนเองไปสู่มาตรฐานสากลทางการศึกษา หากโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของไทยก็สามารถควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานสากลได้ เพราะได้รับการพัฒนาจากภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ ซึ่งโดยทั่วไปการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานสากลที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง คือมาตรฐานตามระบบควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ที่เรียกว่า QC หรือมาตรฐานตามระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) TQM และมาตรฐานตามระบบขององค์กรมาตรฐานระหว่างประเทศ(The International Organization for Standardization) ISO เป็นต้น

143

ISO 9000 และ TQM สามารถเลือกมาใช้ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้ โดยการบริหารคุณภาพสมัยใหม่ มีสองแนวทาง คือ 1) แนวทางการบริหารคุณภาพโดยใช้มาตรฐาน (Standard-Based Quality Management) มีกิจกรรมหลัก 2 ประการ คือ ประการแรก การสร้างระบบคุณภาพตามเอกสารมาตรฐาน คือ การเรียงลำดับขั้นตอนการไหลของการทำงาน (Work Flow) ให้เป็นเอกสารแจกจ่ายและฝึกสอนให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตาม ประการที่สอง การควบคุมตรวจสอบว่าได้ทำตามข้อกำหนดในเอกสารมาตรฐานหรือไม่ และได้ผลการทำงานอย่างไร หากไม่เป็นไปตามกำหนดในเอกสาร มาตรฐานก็จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงจนกว่ากระบวนการทำงานและผลลัพธ์เป็นไปตามข้อกำหนดในเอกสารมาตรฐาน 2) การบริหารคุณภาพแบบให้คนเป็นศูนย์กลาง (People-Centered Quality Management) เน้นการสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกระดับทั้งองค์กร

ระบบคุณภาพ ISO 9000 เป็นแนวทางการบริหารคุณภาพแบบที่ 1 ส่วนการบริหารคุณภาพ TQM จะยึดถือตามแนวทางที่ 2 การนำระบบ TQM มาใช้ในการศึกษาจะทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพทั้งคู่ ผู้บริหารโรงเรียน นักเรียนและชุมชน เพราะทุกคนได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนจนทำให้คุณภาพการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานสากล¹⁴⁴

¹⁴³ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ, การพัฒนาโรงเรียนตามกรอบมาตรฐานสากล (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2543), 3.

¹⁴⁴ สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์, มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2542),

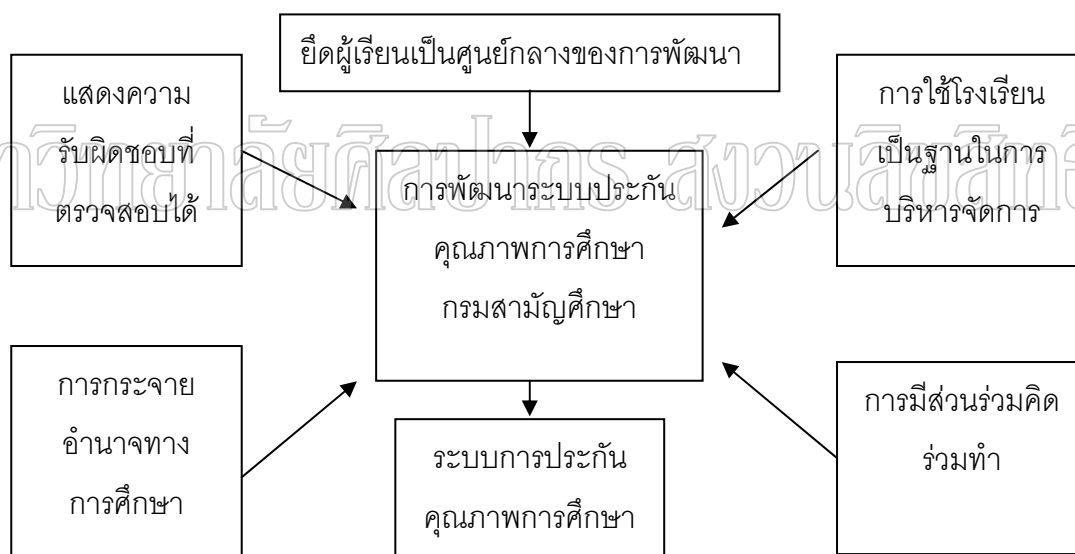
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสรุปได้คือ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษามีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยมีหลักการสำคัญได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา 2) การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา 3) การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ มีส่วนร่วมวางแผน พัฒนา ปรับปรุง ติดตาม ประเมินผล ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามความต้องการของสังคม¹⁴⁵

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ให้แนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษว่าเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่ช่วยสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครอง นักเรียน ที่จบการศึกษาจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยเสนอแนวความคิดไว้ดังนี้ 1) การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (Child-centered development) เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทั้งปวง และยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตในการจัดการศึกษาจึงต้องช่วยกระตุ้น ให้อำนาจความสละสลวยและส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาจนเต็มศักยภาพและมีคุณภาพได้มาตรฐาน 2) การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School-based management : SBM) เป็นแนวความคิดที่มุ่ง ให้โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจบริหารจัดการศึกษาไว้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการผลิต (profit center) ที่สามารถสร้างผลผลิต คือ ผู้เรียนให้มีคุณภาพ 3) การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ (participation & collaboration) เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้การศึกษาเป็นแหล่งของสาธารณชนที่ทุกคน ทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับบุคคลทุกคนและกับสังคมโดยรวม การศึกษาจึงเป็นเรื่องของทุกคน (all for education) โดยแนวความคิดนี้เชื่อว่าการให้ทุกคนทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมคิดและร่วมดำเนินการในการจัดการศึกษาตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษา จะทำให้เกิดความรู้สึกรับรู้ความเป็นเจ้าของ 4) การกระจายอำนาจทางการศึกษา (decentralization of

159 – 160.

¹⁴⁵ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 11.

education) เป็นแนวความคิดที่มุ่งคืนอำนาจ การจัดการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษา (stakeholder) ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน แนวความคิดนี้เชื่อว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษามากขึ้นนั้น จะทำให้เขาเกิดความตระหนักในคุณประโยชน์ของการศึกษาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจึงทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของเขา และมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับศรัทธาของผู้ปกครองและชุมชนในที่สุด 5) การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (accountability) เป็นแนวความคิดทำให้โรงเรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษา (authorities) ต่อผู้เรียนผู้ปกครอง มาตรฐานการศึกษาอันเกิดจากการตัดสินใจของโรงเรียนเองซึ่งสามารถให้ผู้ปกครองประชาชนและสังคมได้อย่างแท้จริง ซึ่งจากแนวความคิดดังกล่าวสามารถเขียนแผนภูมิได้ดังนี้¹⁴⁶

แผนภูมิที่ 5 กรอบแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา

ที่มา : กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, แนวคิดในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), 7.

¹⁴⁶ กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, กลยุทธ์ ISO 9000 กับการประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2541), 1. (อัดสำเนา)

กรมวิชาการ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) เป็นการบริหารจัดการซึ่งเน้นการตรวจสอบ ได้แก่ การตรวจสอบคุณภาพ และการควบคุมคุณภาพ ซึ่งวิธีนี้ก็ยังมีจุดอ่อนคือได้กระทำหลังจากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นแล้ว การบริหารจัดการเชิงคุณภาพอีกประการหนึ่งที่เน้นการป้องกันก่อนที่จะเกิดความผิดพลาด คือ การประกันคุณภาพและการจัดการเชิงคุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management) หรือเรียกว่า TQM การบริหารจัดการแบบนี้เป็นการสร้างความมั่นใจว่าผลผลิตจะมีคุณภาพ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การประกันคุณภาพที่ตรวจสอบและควบคุมเชิงคุณภาพ ยังคงเน้น ความสำคัญของเครื่องมือและเทคนิควิธีวัดและการสร้างมาตรการป้องกันโดยการออกแบบ การดำเนินงานและได้ผลผลิตออกมา และจะมีการนำผลการประเมินทุกชั้นตอนมาวางแผน ออกแบบและปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง¹⁴⁷ ซึ่งกรมการปกครอง ได้กล่าวว่าการประกันคุณภาพการศึกษามีหลักการดังนี้ 1) การสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในคุณภาพ การศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาของทุกฝ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ 3) ความร่วมมือทางวิชาการขององค์กร บุคคลในพื้นที่ 4) การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการ ปฏิบัติงาน ทุกระดับ ทุกชั้นตอน 5) การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบได้ 6) การ

รายงานสู่สาธารณะชนและผู้เกี่ยวข้อง¹⁴⁸

ขอข้อ มูลว่า หลักการประกันคุณภาพการศึกษา มีดังนี้ 1) คุณภาพการศึกษา ในบริบทของการประกันคุณภาพจะเน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคน ทั้งภายในและ ภายนอก (1.1) คุณภาพภายใน หมายถึง ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียน ที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับช่วงต่อในทุกชั้นตอนของกระบวนการผลิตหรือทุกระดับชั้นเรียน (1.2) คุณภาพภายนอก หมายถึง ความพึงพอใจในเชิงเศรษฐกิจและสังคมคือ ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนที่จำเป็นต่อความอยู่รอด และการสร้างความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศชาติในการแข่งขันระดับภูมิภาคและระดับโลก 2) การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกเน้นการวางแผนและเตรียมการป้องกัน ล่วงหน้า มิใช่การแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าเมื่อเกิดปัญหาแล้ว 3) การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการสร้างความมั่นใจบนพื้นฐานของหลักวิชาและหลักฐาน ข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้

¹⁴⁷ กรมวิชาการ, รายงานการศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2544), 3 – 4.

¹⁴⁸ กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 3.

กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลที่เป็น วิทยาศาสตร์ หลักตรรก ความสมเหตุสมผล

4) การตรวจสอบการวัดและประเมินผลมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องมิใช่เป็นการจับผิด 5) คุณภาพของการออกแบบมาตรฐานวิชาการ กรอบหลักสูตรและแผนการสอน ตลอดจนกระบวนการทำงาน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน 6) การประกันคุณภาพการศึกษาเน้นความสำคัญของการสร้างความรู้ ทักษะ ความมั่นใจแก่บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 7) การประกันคุณภาพการศึกษาให้ความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์ทั้งภายในระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทุกระดับ 8) ภาวะความเป็นผู้นำ ประกอบด้วย ความจริงใจของผู้บริหารสถานศึกษาและการกระจายอำนาจที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา¹⁴⁹

การประกันคุณภาพภายใน

การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสาน อยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ดี¹⁵⁰

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในว่า เป็นการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น¹⁵¹ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้ให้ความหมาย

¹⁴⁹ ชอบ ลีซอ, การประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักงานการทดสอบทางการศึกษา, 2544), 4 – 5.

¹⁵⁰ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด , 2546), 2 - 3.

¹⁵¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2545), 3.

เช่นเดียวกัน¹⁵² สำหรับกรมการปกครอง ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในว่า หมายถึง กิจกรรมควบคุมคุณภาพในสถานศึกษา โดยการดำเนินการของสถานศึกษาและหน่วยงานภายใน เพื่อให้มีความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถดำเนินการตามภารกิจหลักอย่างมีคุณภาพ และกล่าวว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการบริหารคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานตามปกติและเป็นงานที่ดำเนินการอยู่แล้ว โดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งไม่ใช่เป็นการสร้างภาระงานเพิ่มมากขึ้นแต่ประการใด เพียงแต่ทุกคนเกิดความตระหนักในการทำงานที่เน้นคุณภาพและมีการตรวจสอบทบทวนการทำงาน พร้อมกับรายงานคุณภาพภายในสถานศึกษาให้สาธารณชนและหน่วยงานตามสายงานบังคับบัญชาได้ทราบ¹⁵³

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผลและการปรับปรุงการดำเนินงาน¹⁵⁴ และบัณฑิต แทนพิทักษ์ กล่าวว่า ในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ควรมุ่งเน้นด้านการใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการที่มีผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และยึดแนวคิดการใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นหลักในการดำเนินงาน จัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งจะมีตัวชี้วัดและเกณฑ์คุณภาพเป็นเป้าหมาย วิสัยทัศน์ หรือทิศทางการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งมาตรฐานการศึกษาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรมหาชนที่จะมาประเมินภายนอกและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาด้วย¹⁵⁵

¹⁵² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หน่วยงานพิเศษ , แนวทางการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชน : เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2544), 25.

¹⁵³ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 4.

¹⁵⁴ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด , 2546), 6.

¹⁵⁵ บัณฑิต แทนพิทักษ์, “การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา”, วารสารนิเทศการศึกษา 2 (กรกฎาคม-กันยายน 2543) : 23.

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย ประกอบด้วย 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา¹⁵⁶ สำหรับกรมสามัญศึกษา ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา 6 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและการเตรียมการ 2) การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้ (1) การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน (2) การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (3) การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา (4) การจัดทำแผนปฏิบัติการ (5) การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน 3) การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ (1) การทบทวนแผนฯ (2) การพัฒนาบุคลากร (3) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (4) การดำเนินการตามแผนฯ (5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 4) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ (1) การเตรียมการ (2) การตรวจสอบประเมิน (3) การสรุปและการรายงานผล 5) การปรับปรุงและพัฒนา และ 6) การเตรียมการรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)¹⁵⁷

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้กล่าวถึงการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชนว่า แบ่งออกเป็นสองส่วน คือ 1) การประกันคุณภาพการศึกษา โดยจะเน้นการควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงานที่เป็นปกติของโรงเรียนเป็นหลัก จะเริ่มตั้งแต่จัดทำแผนพัฒนา/ธรรมนูญโรงเรียน การดำเนินการตามแผน หรือธรรมนูญโรงเรียน ติดตามตรวจสอบและปรับปรุง และประเมินตนเองจนมั่นใจว่ามีคุณภาพ 2) การรับรองมาตรฐานการศึกษา จะเน้นการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและ

¹⁵⁶ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด , 2546), 15.

¹⁵⁷ กรมสามัญศึกษา, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก (กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2545), 10 - 17.

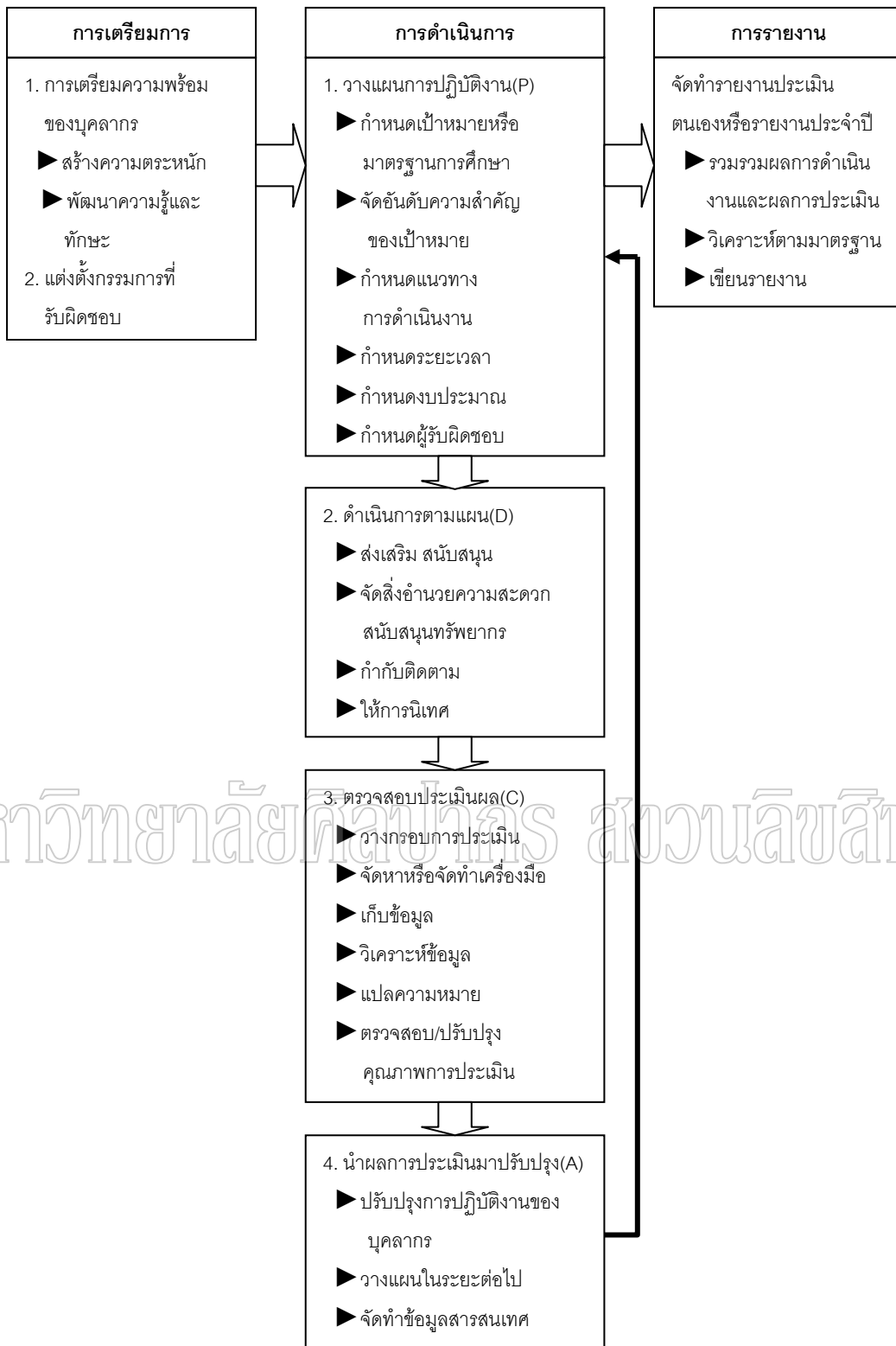
ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกเป็นหลัก เพื่อยืนยันความมั่นใจกับทุกฝ่ายว่าโรงเรียนได้จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ¹⁵⁸ สำหรับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยสามขั้นตอนคล้ายกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ 1) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน 2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และ 3) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน¹⁵⁹

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยสามขั้นตอนคือ 1) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การเตรียมความพร้อมของบุคลากรและแต่งตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ในสองด้านคือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร และการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ที่เป็นระบบครบวงจรตามหลักการบริหารซึ่งครอบคลุมด้านต่าง ๆ สี่ด้านคือ การวางแผนการปฏิบัติการ การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุง 3) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การรวบรวมผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานและเขียนรายงานประจำปีเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ¹⁶⁰ ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ตั้งแผนภูมิที่ 6

¹⁵⁸ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน หน่วยศึกษานิเทศก์ , แนวทางการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชน : เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2544), 26.

¹⁵⁹ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), 30.

¹⁶⁰ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 12 - 49.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

แผนภูมิที่ 6 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 13.

สิทธิ์ สิทธิเดช ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำ
ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม”

พบว่า การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก¹⁶¹ และ วุฒิชัย บุญหล้า ได้ทำการวิจัยเรื่อง“การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 มีการประกันคุณภาพภายในโดยรวม อยู่ใน ระดับมาก¹⁶²

การเตรียมการประกันคุณภาพการศึกษา

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอน ควรมีการเตรียมการในเรื่องต่างๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร ดำเนินการดังนี้

การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำงานเป็นทีม จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปลุกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายมองเห็นคุณค่าและมีความเข้าใจถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้บุคลากรแกนนำ ซึ่งมีความพร้อมในด้านความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองหรือวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพหรือฝีมือมาช่วยไขว่คว้าความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้พร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยใจ การชี้แจงทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรจากภายนอก ควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้ทราบความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในอย่างทั่วถึงกัน และร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการต่อไป ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น

¹⁶¹ สิทธิ สิริพิเดช, “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 89.

¹⁶² สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, การประชุมวิชาการ การวิจัยทางการบริหาร การศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สกศ., 2547), 341.

ควรแบ่งเป็นช่วงๆ ตามกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละช่วงดังนี้ ช่วงแรกเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการประกันคุณภาพภายใน กระบวนการบริหารงานคุณภาพ แล้วเริ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อจากนั้นก็ให้ร่วมมือกันปฏิบัติจริงในการวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ ช่วงที่สอง เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและวางแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือการประเมิน ต่อจากนั้นก็ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามกรอบและแผนการประเมิน ช่วงที่สาม เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานการประเมินตนเอง (self study report)

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะกรรมการหรือคณะทำงานอาจไม่จำเป็นต้องตั้งขึ้นมาใหม่ถ้าสถานศึกษามีกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อยู่แล้ว ก็ให้กรรมการเหล่านั้นรับผิดชอบเป็นกรรมการประกันคุณภาพในด้านต่างๆ ได้เลย แล้วให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายหรือทุกระดับที่ปฏิบัติงานตามปกติเข้ามาร่วม เพราะการประกันคุณภาพภายใน มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงการทำงานปัจจุบันให้ดีขึ้น ในกรณีที่สถานศึกษายังไม่มีคณะกรรมการใดๆ เลย ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยมอบหมายให้บุคลากรเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อช่วยกันจัดทำแผน ดำเนินการพัฒนาและประเมินคุณภาพ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบตามภารกิจของตน ในการตั้งคณะกรรมการ ควรพิจารณาตามโครงสร้างแผนภูมิการบริหาร ฝ่ายที่รับผิดชอบงานใด ควรอยู่ในคณะกรรมการที่รับผิดชอบการพัฒนาและการประเมินคุณภาพ ที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น และมีคณะกรรมการกลาง ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนของคณะกรรมการ ต่าง ๆ เพื่อประสานและรับผิดชอบในภาพรวมทั้งหมด

การมีคณะกรรมการตามโครงสร้างการบริหารและให้บุคลากรรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในภารกิจของตนเอง จะทำให้ระบบการประกันคุณภาพภายในหล่อหลอมเข้ากับการทำงานตามภารกิจของบุคลากร ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเชื่อมโยงกันในการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านกระบวนการและด้านผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาครบด้านครบทุกด้าน¹⁶³ ซึ่ง สิทธิ สิริพิเดช ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม” พบว่า การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

¹⁶³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 14 - 17.

โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม อยู่ในระดับมาก¹⁶⁴ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย บุญหล้า ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” พบว่า การเตรียมการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก¹⁶⁵

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยขั้นตอนหลักสี่ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกันในทุกขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน เป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และทรัพยากรที่ต้องใช้เพื่อทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจะต้องมีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อใช้เป็นแผนแม่บทสำหรับกำหนดทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น 3-5 ปี เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนต่างๆ คือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพการศึกษา แผนงบประมาณ แผนต่างๆ ดังกล่าว

¹⁶⁴ สิทธิ ลิวิพิเดช, “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 85.

¹⁶⁵ วุฒิชัย บุญหล้า, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547), 98.

ต้องมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันโดยตลอด กล่าวคือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นแผนระยะยาวที่ครอบคลุมเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้นๆ จากแผนระยะยาวดังกล่าวนำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้นภายใน 1 ปี สถานศึกษามีเป้าหมายจะดำเนินการเรื่องใดและโดยวิธีใด แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาตามที่กำหนดไว้ ในการจัดทำแผนต่าง ๆ นั้น ควรวางแผนการประเมินผลไปพร้อมกันด้วยเพื่อใช้กำกับตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนเพียงใด โดยมีการตั้งเป้าหมายว่าจะประเมินเรื่องใด ใช้วิธีการรูปแบบอย่างไรในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แผนการประเมินผลที่ดีควรสอดคล้องเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานเป็นปกติในชีวิตประจำวันของผู้บริหาร ครูและผู้เรียน

ขั้นตอนการวางแผนที่สำคัญคือ การกำหนดเป้าหมาย การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน การกำหนดระยะเวลาการดำเนินการ การกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการและการกำหนดงบประมาณที่จะใช้ 1) การกำหนดเป้าหมายการวางแผนควรจะเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายที่แสดงถึงคุณลักษณะหรือคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งควรระบุให้ชัดเจนในธรรมนูญสถานศึกษาและใช้เป็นหลักหรือทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา หลังจากนั้นก็จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา ซึ่งควรครอบคลุมคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้เรียนที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการ หลักสูตรและการเรียนการสอน ทรัพยากรสภาพแวดล้อม การประเมิน การกำกับติดตาม และการรายงาน การกำหนดเป้าหมาย อาจทำได้โดยวิธีการดังนี้ (1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน ข้อมูลต่าง ๆ ที่ควรศึกษาวิเคราะห์คือ เป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาหลักที่เป็นความต้องการส่วนรวมของสังคมและประเทศชาติ ได้แก่ ความมุ่งหมาย หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาของไทยตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก เป้าหมายหรือมาตรฐานที่เป็นความต้องการของส่วนรวมดังกล่าว เป็นเป้าหมายที่ควรเกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เช่น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะในการทำงาน และมีความรู้ตามที่กำหนดในหลักสูตรเป็นต้น สภาพเศรษฐกิจ - สังคมของท้องถิ่นและชุมชน ทั้งในด้านสภาพทั่วไป ปัญหาความต้องการและแนวโน้มการพัฒนา ซึ่งจะเป็นเป้าหมายหรือมาตรฐานเฉพาะสำหรับสถานศึกษาแต่ละแห่งที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ที่แสดงภาพของสถานศึกษาตามความเป็นจริง ได้แก่ สถิติข้อมูลพื้นฐานที่

แสดงสภาพทั่วไป ศักยภาพหรือความสามารถในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นการสำรวจหรือประเมินตนเองเบื้องต้น เพื่อให้ทราบจุดเด่นหรือจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาของตนเพื่อหาแนวทางปรับปรุงโดยกำหนดเป็นเป้าหมายเพื่อพัฒนาต่อไป (2) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา การวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลต่างๆ ดังกล่าว และการสังเคราะห์เพื่อประสานความต้องการของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งความต้องการส่วนรวมส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาจะช่วยให้สถานศึกษามีความเข้าใจ สามารถวางแผนและทำงานได้ง่ายขึ้น เพราะหากสามารถกำหนดเป้าหมายหลักที่เป็นความต้องการของฝ่ายต่างๆ ได้แล้ว ก็จะสามารถนำผลที่ได้จากการดำเนินการตามเป้าหมายนั้นไปใช้ในการรายงานหรือตอบสนองความต้องการของหน่วยงานหรือฝ่ายต่างๆ ได้พร้อมกัน เช่น การกำหนดเป้าหมายคุณลักษณะของผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ ก็จะสอดคล้องและสนองความต้องการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร มาตรฐานของต้นสังกัด ความต้องการของชุมชน และพร้อมที่จะ รับการประเมินภายนอกได้ด้วย เป็นต้น 2) การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย จะช่วยให้การวางแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสถานศึกษาจะได้ทราบว่าเป้าหมายต่างๆ ที่ต้องการนั้น เป้าหมายใดสำคัญมากน้อยเพียงใด เพื่อกำหนดกิจกรรมบุคลากร ทรัพยากร และช่วงระยะเวลาที่จะดำเนินการในการพัฒนาเป้าหมายนั้นๆ ให้เหมาะสม การจัดอันดับความสำคัญ เป็นเทคนิคที่ช่วยตัดสินใจในการทำงานมีประสิทธิภาพ โดยอาจมุ่งดำเนินการบางเป้าหมายหลักก่อนแต่เป็นพื้นฐานที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาเป้าหมายอื่นตามมาพร้อมกันไปด้วย เป็นต้น 3) กำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีปฏิบัติงาน คือการนำเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จหรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนด้วย 4) การกำหนดระยะเวลา ในการวางแผนควรมีการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในแผนด้วย การกำหนดระยะเวลาจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ปฏิบัติได้ทราบว่าจะต้องดำเนินการให้เสร็จเมื่อไร ต้องเร่งดำเนินการก่อนหรือรอได้ และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารหรือผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะได้ติดตามงานได้ว่ามีความก้าวหน้าตามแผนเพียงใด 5) การกำหนดงบประมาณ ควรคิดงบประมาณ ที่จะต้องใช้ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ตามแผนอย่างรอบคอบ และให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด โดยคำนึงถึงความพอเพียงและเหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า 6) การกำหนดผู้รับผิดชอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบ ที่เหมาะสมในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนหรือใน

กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยให้แผนดังกล่าวสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁶⁶

2. การปฏิบัติตามแผน เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว บุคลากรก็ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ โดยในระหว่างการทำงานต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาและมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำกับติดตาม ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน ให้การนิเทศในระหว่างการทำงาน ผู้บริหารต้องกำกับและติดตามว่า เป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้ มีปัญหาหรือไม่ เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง การปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล/กลุ่ม/หมวด/ฝ่าย ผู้บริหารควรให้การนิเทศ เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเองและทักษะในด้านต่าง ๆ โดยผู้บริหารอาจให้การนิเทศเองหรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแต่ละด้าน มาให้การนิเทศหรือส่งบุคลากรไปฝึกอบรม

3. การตรวจสอบประเมินผล เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันอย่างถูกต้อง จะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล ไม่กลัวการประเมินผลโดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งการพัฒนาไม่ใช่การตัดสินถูกผิด ไม่ใช่การประเมินเพื่อประเมินและไม่ใช่ว่าทำอะไรที่ยาก ไม่ต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมินมากมายแต่เป็นการประเมินในงานที่ทำอยู่ประจำ เครื่องมือที่ใช้ อาจเป็นสิ่งที่มืออยู่แล้วโดยไม่ต้องสร้างใหม่ เช่น สถิติที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของฝ่ายบริหาร ผลงานหรือการบ้านตลอดจนการทดสอบย่อยของผู้เรียนในชั้นเรียนที่เป็นข้อมูลที่ครูมีอยู่แล้วเพียงแต่จัดเก็บให้เป็นระบบมากขึ้นเท่านั้น ในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการอย่างน้อยเพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อ

¹⁶⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 17 - 28.

สิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษา ก็จะต้องมีการประเมินสรุปรวมเพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการในระยะต่อไป โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้ 1) การวางกรอบการประเมิน คณะกรรมการควรประชุมร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องในการวางกรอบการประเมินเพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินว่า จะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมินและมีรูปแบบในการประเมินเป็นอย่างไร โดยในการกำหนดกรอบการประเมินจะพิจารณาประเด็นต่างๆ 2) การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ คณะกรรมการควรประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลว่าจะใช้เครื่องมือชนิดใด หลังจากนั้นก็จัดหา/จัดทำเครื่องมือ การประเมินผลภายในอาจใช้เครื่องมือได้หลากหลาย การกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ต้องให้เหมาะสมกับลักษณะของตัวบ่งชี้ที่จะวัด เครื่องมือที่กำหนดสำหรับใช้ในการเก็บข้อมูลนั้นไม่จำเป็นต้องจัดทำใหม่ทั้งหมด ให้สำรวจดูว่ามีเครื่องมือดังกล่าวแล้วหรือยัง ถ้ามีอยู่แล้วจะเป็นเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน เช่น มีข้อสอบมาตรฐานที่วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก็สามารถนำไปใช้ได้เลย แต่ถ้ายังไม่ได้มาตรฐาน ก็ต้องพัฒนาปรับปรุงให้มีคุณภาพโดยการนำไปทดลองและปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง ในกรณีที่เครื่องมือวัดเรื่องเดียวกันมีหลายชุดเพราะมีหลายคนทำก็ร่วมมือกันนำเครื่องมือเหล่านั้นมาปรับปรุง/พัฒนาให้เป็นเครื่องมือชุดเดียวกันแล้วนำไปใช้ร่วมกันไม่ใช่ว่าต่างคนต่างมีเครื่องมือที่ใช้ไปคนละทิศละทาง ในกรณีที่สถานศึกษาสำรวจแล้วพบว่ายังไม่มีเครื่องมือจำเป็นต้องสร้างเครื่องมือใหม่ แล้วจึงนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้และนำมาปรับปรุงก่อนใช้จริง การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ จะต้องคำนึงถึงความสามารถในการวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยอาจนำเครื่องมือไปทดลองใช้แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ว่าได้ผลตรงกับความเป็นจริงตามการสังเกตของครูหรือไม่ นอกจากนั้นควรพิจารณาความเหมาะสมที่จะใช้เครื่องมือ นั้นกับกลุ่มคนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ถ้าเป็นเด็กเล็กไม่สามารถเขียนตอบคำถามยาว ๆ ได้ก็ควรใช้วิธีพูดคุย ตั้งคำถามง่าย ๆ สั้น ๆ หรือถ้าเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองก็ควรดูระดับการศึกษาและประเด็นที่จะถามในเครื่องมือด้วยเพื่อสร้างเครื่องมือให้เหมาะสม ถ้าผู้ตอบเป็นกลุ่มที่อ่านหนังสือได้ก็อาจใช้แบบสอบถามที่เข้าใจง่าย ไม่ใช่ภาษาวิชาการ ถ้าเป็นกลุ่มที่อ่านหนังสือไม่ได้ก็ต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์ เป็นต้น นอกจากนั้น ประเด็นคำถามควรเป็นเรื่องที่ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้อง และสามารถให้ข้อมูลได้ นอกจากนั้นควรคำนึงอยู่เสมอว่าผลงานของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นการเขียนเรียงความ ภาพวาด ตลอดจนการแสดงออก การได้ตอบ พฤติกรรมของเด็ก เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ควรใช้สิ่งเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ ต่อการประเมิน โดยเครื่องมือที่สำคัญคือตัวครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ครูควรจะเป็นคนช่างสังเกต รู้จักผู้เรียนทุกคนและรู้จักวิเคราะห์พฤติกรรมและผลงานของผู้เรียนให้เชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพและมาตรฐาน

การศึกษาได้ตลอดเวลา โดยครูควรมีเครื่องมือเช่น แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรมหรือประเด็นหลักในการวิเคราะห์ผลงานหรือพัฒนาการของผู้เรียนเพื่อช่วยการสังเกตและการวิเคราะห์ การกำหนดประเด็นที่จะใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์และประเมิน ควรที่ครูผู้สอนจะช่วยกันคิดและใช้ร่วมกัน เพื่อให้มีแนวทางในการวิเคราะห์และประเมินเหมือนกันแล้วจัดทำแบบบันทึกสำหรับบันทึกผลการประเมิน

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บข้อมูลนั้นหากข้อใดมีอยู่แล้วในสถานศึกษาไม่ควรจัดเก็บใหม่ให้นำข้อมูลที่มีอยู่แล้วมาประมวลผล วิเคราะห์ แล้วนำไปใช้ได้เลย เช่น คะแนนสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก็ใช้ผลสอบปลายภาคเรียนซึ่งจะช่วยลดภาระงานได้

สถานศึกษาควร วางแผนการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติของสถานศึกษาให้มากที่สุด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง อาจจะทำให้ผู้ปกครองกรอกแบบสอบถามในวันที่เชิญมาประชุมหรือนำหน้าหัวหน้าส่วนสูง ก็ให้ครูที่ปรึกษาจัดเก็บ สิ่งที่ไม่ควรทำคือ ระดมเก็บข้อมูลทุกอย่างในช่วงเวลาเดียวกันจำนวนมากจนเป็นภาระของผู้เก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล การเก็บข้อมูลในส่วนที่ครูสังเกตพฤติกรรมและวิเคราะห์ผลงานของเด็กตามแบบสังเกตพฤติกรรม ครูทุกคนสามารถทำได้ตลอดเวลาและในระหว่างที่สังเกตและวิเคราะห์ก็บันทึกข้อมูลไปได้เรื่อย ๆ โดยอาจจะสรุปเพื่อรายงานข้อมูลตามระยะเวลาที่ตกลงหรือที่กำหนดในแผนร่วมกัน

เมื่อพบสิ่งที่เป็นจุดอ่อนหรือ เป็นปัญหาของผู้เรียนจะได้ปรับปรุงแก้ไขและให้การช่วยเหลือได้ทันที ทั้งนี้ ครูที่สอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกันควรพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อหาทางแก้ไขและช่วยเหลือผู้เรียนร่วมกัน

ส่วนการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบ แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่างๆ นั้น คณะกรรมการจะต้องร่วมกันพิจารณาและวางแผนอย่างดี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ เก็บได้เร็ว ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย การจัดเก็บข้อมูลจะครอบคลุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพียงใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมิน ถ้าต้องการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนคุณภาพของผู้เรียนหรือครูเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงเป็นรายบุคคลก็ควรที่จะเก็บข้อมูลของทุกคนแล้วประเมินเป็นรายบุคคล แต่ถ้าต้องประเมินในภาพรวมหรือเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองหรือชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการเรียนการสอนต่างๆ ไป ก็สามารถใช้วิธีสุ่มตัวอย่างได้ อนึ่งสถานศึกษาควรวางระบบการเก็บข้อมูลให้ดีทั้งข้อมูลที่มีอยู่แล้วและข้อมูลที่เก็บใหม่เพื่อง่าย ต่อการนำมาใช้ การเก็บข้อมูลอาจยุ่งยากในปีแรก ๆ แต่ปีต่อๆ ไปจะสะดวกขึ้น

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษานั้น ผู้รับผิดชอบควรร่วมกันพิจารณารอบ การวิเคราะห์ว่าข้อมูลแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ในระดับใดระดับบุคคล ระดับห้องเรียนหรือระดับภาพรวมของสถานศึกษา ใครเป็นผู้วิเคราะห์ วิเคราะห์ในช่วงเวลาใด เพื่อจะได้นำผลมาใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและการตรวจวิเคราะห์ผลงานหรือ

พฤติกรรม เพื่อจุดเด่นจุดที่ต้องปรับปรุงของผู้เรียนเป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งผลที่ได้จากข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ตลอดเวลา และเมื่อปิดภาคเรียนหรือเมื่อถึงเวลาที่จะประเมิน หรือรายงานข้อมูลในภาพรวม ครูก็นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดในการประเมินหลาย ๆ ครั้ง มาสรุปเพื่อมองให้เห็นจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงของผู้เรียนแต่ละคนตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ แต่ละตัว 5) การแปลความหมาย ก่อนที่คณะกรรมการจะแปลความหมายของผลการประเมินจะต้องกำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน โดยคณะกรรมการจะต้องร่วมกันกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ด้วยการพิจารณาข้อมูลผลการดำเนินการที่ผ่านมาของสถานศึกษาประกอบกับเกณฑ์ของที่อื่นว่าเป็นอย่างไร เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินและเนื่องจากการประเมินตนเองเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ดังนั้นเกณฑ์การประเมินควรจะดูพัฒนาการของสถานศึกษาด้วยในช่วงแรกอาจจะกำหนดเกณฑ์ที่คิดว่าสถานศึกษาสามารถทำได้ไปก่อนเพื่อให้มีกำลังใจในการทำงานแล้วค่อยๆ ปรับให้สูงขึ้น 6) การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่ามีความเหมาะสม ถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะ โดยผู้บริหารควรมีการตรวจสอบในระหว่างการนิเทศและประชุมร่วมกับคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพ ให้มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องและเชื่อถือได้¹⁶⁷

4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน เมื่อบุคลากรแต่ละคนแต่ละฝ่ายมีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ส่งผลให้กับคณะกรรมการที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์แปลผลในภาพรวมทั้งหมดแล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเอง การเผยแพร่ผลการประเมิน อาจใช้วิธีจัดประชุมครูภายในสถานศึกษา จัดบอร์ดหรือจัดทำรายงานผลการประเมิน และผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารหรือบุคลากรและใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ดังนี้ 1) การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร ในระหว่างการทำงานและมีการตรวจสอบประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคลหรือระดับชั้น/หมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเองและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน

¹⁶⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 28 - 44.

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2) การวางแผนในระยะต่อไป การนำผลการประเมินไปใช้จัดทำแผนในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์ จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษา วิธีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องการปรับปรุงสามารถทำได้ โดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงาน กับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลต่างที่เกิดขึ้นจะสะท้อนสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุง เมื่อทราบ จุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาแล้วจะต้องนำมาร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อป้องกันและ แก้ไขปรับปรุง หลังจากนั้นจึงระดมความคิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันหาวิธีแก้ปัญหา ผล การประเมินอาจชี้จุดที่สถานศึกษาต้องทำการปรับปรุงหลายประการ ซึ่งสถานศึกษาต้องกำหนด ลำดับความสำคัญว่าปัญหาอะไรจำเป็นต้องพัฒนาก่อน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ และจัดทำโครงการหรือกิจกรรมในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป 3) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ถ้าสถานศึกษานำผลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็วและเป็นปัจจุบันก็จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงานและประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งเมื่อหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมินสถานศึกษาก็พร้อมที่จะนำเสนอข้อมูลและ สารสนเทศที่ผู้ประเมินต้องการได้ง่ายขึ้นในทุกๆ ด้าน การดำเนินงานประเมินผลของสถานศึกษา ไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่ทำการประเมินตนเองเพียงครั้งเดียวแล้วหยุดเลยแต่ต้องทำตลอดเวลา ผลการประเมินที่จัดทำเสร็จแล้วถือเป็นข้อมูล que แสดงถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้น ซึ่งต้องมีการตรวจสอบใหม่ว่าการดำเนินงานในช่วงต่อไปสอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนา ของสถานศึกษาอย่างไร การพัฒนาปรับปรุงตนเองจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด¹⁶⁸ ซึ่ง สิทธิ สิริพิเดช ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษากับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม” พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม อยู่ในระดับมาก¹⁶⁹ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย บุญหล้า ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย

¹⁶⁸ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 44 - 48.

¹⁶⁹ สิทธิ สิริพิเดช, “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 85.

เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก¹⁷⁰

การรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษา

การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครองหรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด เพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาและพร้อมที่จะรับการประเมินภายนอกโดยรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน วิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการ เนื้อหาสาระที่นำเสนอในรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีควรมีหัวข้อ ดังนี้ 1) ข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติและความเป็นมาของสถานศึกษา สถานที่ตั้ง สังกัด รูปแบบ/หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน โครงสร้างการบริหารงาน ข้อมูลผู้บริหารและบุคลากร จำนวนนักเรียน งบประมาณ รวมทั้งข้อมูลสภาพชุมชน อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง 2) วิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือมาตรฐานและแผนงานของสถานศึกษา 3) ผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยแต่ละตัวบ่งชี้ควรรายงานเกี่ยวกับเป้าหมาย การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและผลการดำเนินงานและอาจนำเสนอข้อมูล/หลักฐานสนับสนุนผลการดำเนินงานนั้นๆ ด้วยก็ได้ นอกจากนั้นในแต่ละมาตรฐานควรนำเสนอจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงและแนวทางแก้ไขด้วย 4) สรุปผลการประเมินของมาตรฐานแต่ละด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกถึงจุดเด่น เงื่อนไขที่ทำให้สำเร็จ จุดที่ต้องปรับปรุง สาเหตุและแนวทางแก้ไขปรับปรุงด้วย และ 5) ภาคผนวก อาจมีการรายงานเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

คณะที่จัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ควรเป็นแกนนำหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร ซึ่งจะสามารถทำให้สรุปผลการ

¹⁷⁰ วุฒิชัย บุญหล้า, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547), 98.

ประเมินได้ถูกต้อง การจัดทำรายงานควรดำเนินการในส่วนที่สามารถทำได้ไปเรื่อยๆ ก่อนสิ้นปี การศึกษา ไม่จำเป็นต้องรอให้สิ้นปีการศึกษา เพราะจะทำให้จัดทำรายงานไม่ทันกำหนดเวลาที่จะต้องส่งหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ¹⁷¹ ซึ่ง สิทธิ สิริพิเดช ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม” พบว่า การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก¹⁷² และงานวิจัยของ วุฒิชัย บุญหล้า ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” พบว่า การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก¹⁷³

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

¹⁷¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สกศ., 2543), 48-49.

¹⁷² สิทธิ สิริพิเดช, “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 85.

¹⁷³ วุฒิชัย บุญหล้า, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547), 98.

สรุป

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาในระบบที่มุ่งให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่จำเป็นต้องให้บริการทางการศึกษาเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษากับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งผู้เรียนมีความหลากหลาย และมีวัตถุประสงค์เชิงเป้าหมายที่แตกต่างจากการจัดการศึกษาทั่วไป อีกทั้งต้องพัฒนาผู้ด้อยโอกาสให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งนำพาความสำเร็จสู่การบริหารจัดการศึกษาสงเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพนั้นคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องมีทักษะการบริหาร ซึ่งเป็นความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้และความชำนาญในการบริหารงานของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ สู่วัฒนธรรมคุณภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะการบริหารตามแนวคิดของ เดรกและโรว์ (Drake and Roe) ซึ่งประกอบด้วย ทักษะ 5 ด้าน คือ 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) 2) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) 3) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) 4) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และ 5) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) และเชื่อมั่นได้ว่าการที่ผู้บริหารมีทักษะการบริหารดังกล่าวจะสามารถดำเนินการตามกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้กำหนดเป็นสามขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน 2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และ 3) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการจัดการศึกษาสงเคราะห์ และมาตรฐานการจัดการศึกษาของชาติ

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน กระบวนการประกันคุณภาพภายใน และทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายในในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยดำเนินการอย่างเป็นระบบและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จึงกำหนดการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย เป็นการศึกษาศาสนาพุทธและปัญหาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน และกระบวนการประกันคุณภาพภายใน จากตำรา เอกสารและบทความทางวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยค้นคว้าจากห้องสมุด และสื่ออื่นๆ เพื่อขอคำแนะนำและความเห็นชอบในการจัดทำโครงร่างการวิจัยจากคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และนำเสนอภาคีวิชาเพื่ออนุมัติโครงร่างการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการดำเนินการสร้างเครื่องมือและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้สมบูรณ์ ตรวจสอบคุณภาพโดยวิธีการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความเชื่อมั่น (reliability) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด นำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องวิเคราะห์และแปลผล

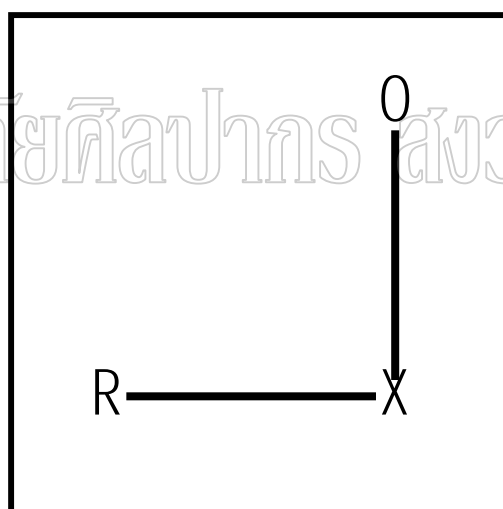
ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำร่างรายงานการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่ออนุมัติจบการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะตัวอย่างกลุ่มเดียว ตรวจสอบสภาพตามที่เป็นจริงโดยไม่มีการทดลอง (the one shot, non – experimental case study) ซึ่งนำเสนอเป็นแผนผัง (diagram) ดังนี้

- R หมายถึง ตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์
 X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา
 O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 42 โรงเรียน

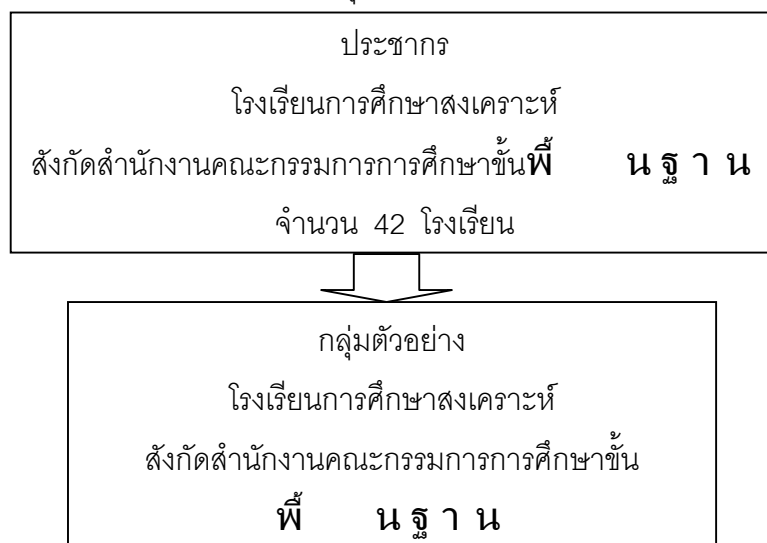
กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้จากการเปิดตารางการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan)¹ ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 38 โรงเรียน (ดังแสดงในแผนภูมิที่ 7) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ(Stratified random sampling) ดังนี้

1. จำแนกโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามภูมิภาคเป็น 4 ภูมิภาคคือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้

2. สุ่มตัวอย่างโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 38 โรงเรียน คือ ภาคกลาง 6 โรงเรียน ภาคเหนือ 16 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 11 โรงเรียน และภาคใต้ 5 โรงเรียน สุ่มโดยเขียนชื่อโรงเรียนจับฉลากคัดออกภูมิภาคละ 1 โรงเรียน กำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนจำนวน 8 คน คือผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายวิชาการและฝ่ายธุรการ สุ่มโดยเขียนชื่อตำแหน่งจับฉลาก และครูจำนวน 5 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและสุขศึกษาและพลศึกษา สุ่มโดยเขียนชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้จับฉลาก รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 304 คน (ดังแสดงในตารางที่ 3)

แผนภูมิที่ 7 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

¹ Krejcie and Morgan, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2540), 303.

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง

ภูมิภาค \ โรงเรียน	ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		
			ผู้บริหาร	ผู้ช่วยผู้ บริหาร	ครู
ภาคกลาง	7	6	6	12	30
ภาคเหนือ	17	16	16	32	80
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	12	11	11	22	55
ภาคใต้	6	5	5	10	25
รวม	42	38	38	76	190
รวมทั้งสิ้น	42	38	304		

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐาน ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- ตัวแปรพื้นฐาน** เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน
- ตัวแปรต้น** เป็นตัวแปรเกี่ยวกับทักษะการบริหาร (X) ตามแนวคิดของเดรกและโรว์ (Drake and Roe) ประกอบด้วยทักษะห้าด้านคือ
 - ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) (X_1) หมายถึง ความรู้และความชำนาญในการใช้ความรู้ความคิด ปัญญาและวิสัยทัศน์ในการบริหารงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ
 - ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) (X_2) หมายถึง ความรู้และความชำนาญและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของผู้บริหารในการใช้เครื่องมือ และเทคนิควิธีในการปฏิบัติงานอย่างดี พร้อมทั้งสามารถแนะนำและชี้แนะให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้
 - ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) (X_3) หมายถึง ความรู้และความชำนาญในการจัดและบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับภารกิจและนโยบายการศึกษาของรัฐพร้อมทั้งมีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และชุมชน

4) ทักษะด้านมนุษย (human skills) (X_4) หมายถึง ความรู้และความชำนาญในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและการรู้จักใช้คนในการปฏิบัติงาน เข้าใจสภาพธรรมชาติและ ความต้องการของมนุษย์ พร้อมทั้งความสามารถในการประสานงานและจูงใจสมาชิกและหน่วยงาน สามารถเสริมสร้างความร่วมมือของทีมงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

5) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) (X_5) หมายถึง ความรู้และความชำนาญในการประสานสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ขององค์กรในภาพรวม ครอบคลุมและเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นๆ เป็นอย่างดี ทั้งทางด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค

3. **ตัวแปรตาม** เป็นตัวแปรเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน (Y) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยสามขั้นตอนคือ

1) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) หมายถึง การเตรียมความพร้อมของบุคลากรและการแต่งตั้งกรรมการทำงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ในสองด้าน คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร และการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2) หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาที่เป็นระบบครบวงจรตามหลักการบริหารซึ่งครอบคลุมด้านต่าง ๆ สี่ด้าน คือ การวางแผนการปฏิบัติการ การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

3) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) หมายถึง การจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี โดยรวบรวมผลการประเมิน วิเคราะห์ตามมาตรฐาน แล้วเขียนรายงานประจำปีเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการบริหาร ตามแนวคิดของ เดรกและโรว์(Drake and Roe) และกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่มคือผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูแบบสอบถามมี 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ ผู้วิจัยสร้าง ขึ้น มีลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 5 ข้อ คือ ข้อ 1 - 5

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหาร (X) โดยผู้วิจัยบูรณาการมาจากแบบสอบถามของเกศนา พันธาดเดช ตามแนวคิดของเดรกและโรว์(Drake and Roe) เพื่อวัดระดับทักษะการบริหารห้าด้าน จำนวน 50 ข้อคือ

- 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด(cognitive skills) (X_1) จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 1 - 10
- 2) ทักษะด้านเทคนิค(technical skills) (X_2) จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 11 - 20
- 3) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน(instructional skills) (X_3) จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 21 - 30
- 4) ทักษะด้านมนุษย(human skills) (X_4) จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 31 - 40
- 5) ทักษะด้านมโนภาพ(conceptual skills) (X_5) จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 41 - 50

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน (Y) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อวัดระดับกระบวนการประกันคุณภาพภายในสามขั้นตอน จำนวน 30 ข้อคือ

- 1) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 1 - 10
- 2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2) จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 11 - 20
- 3) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 21 - 30

แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ตามแนวคิดของไลเคิร์ต(Likert's rating scale)² โดยผู้วิจัยกำหนดระดับคะแนนของช่วงน้ำหนัก เป็น 5 ระดับ และค่าคะแนนดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง ทักษะการบริหารและ/หรือกระบวนการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง ทักษะการบริหารและ/หรือกระบวนการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับน้อย มีค่าคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน

² Rensis Likert, อ้างถึงในพวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.,2540), 114 - 115.

ระดับ 3 หมายถึง ทักษะการบริหารและ/หรือกระบวนการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง ทักษะการบริหารและ/หรือกระบวนการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง ทักษะการบริหารและ/หรือกระบวนการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเท่ากับ 5 คะแนน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เพื่อให้การวิจัยสามารถตรวจสอบวัดได้ตรงกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวรรณกรรม หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย เสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและปรับปรุงพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้คำแนะนำ ได้แก่ นายชำนาญ สอนชื่อ ดร.สำเร็จ กุจิรพันธ์ นายพะโยม ชินวงศ์ อาจารย์มณฑนา วัฒนถนอม นางสาววิษชุดา กาญจนประดิษฐ์ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในวันที่ 7 มิถุนายน 2547 ถึงวันที่ 21 มิถุนายน 2547 (รายละเอียดภาคผนวก ก ข และ ค)

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครู ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 ฉบับ ได้แก่ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่ฮ่องสอน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ทำการทดลองเครื่องมือระหว่างวันที่ 13 กรกฎาคม 2547 ถึงวันที่ 13 สิงหาคม 2547 (รายละเอียดภาคผนวก ก และ ข)

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient)³ ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9846 แบบสอบถามตอนที่ 3 กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9791 และแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9874 (รายละเอียดภาคผนวก ค)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยทำบันทึกผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาและภาควิชาการบริหารการศึกษา ถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ถึงผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ ที่เป็นหน่วยตัวอย่าง จำนวน 38 โรงเรียน (รายละเอียดภาคผนวก ก และ ข)

2. ส่งหนังสือและแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาโดยทางไปรษณีย์ พร้อมซองและอากรแสตมป์เพื่อส่งแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัย ตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม 2547 และกำหนดวันส่งคืนแบบสอบถามมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์ ภายในวันที่ 26 ตุลาคม 2547

3. เมื่อถึงกำหนดแล้วแต่ยังได้แบบสอบถามกลับคืนไม่ครบตามที่ต้องการ ผู้วิจัยได้ติดต่อโดยโทรศัพท์อีกครั้งหนึ่งและได้แบบสอบถามคืนมาเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2547

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจัดกระทำกับข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์โดยคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์
2. จัดระบบข้อมูล ตรวจสอบรวมคะแนนแบบสอบถามที่สมบูรณ์
3. นำข้อมูลไปคำนวณหาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science)

³ Lee J. Cronbach, Essentials of Psychological Testing, 3rd ed. (New York : Harper & Row Publishers, 1974), 161.

ขอบเขตค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวทางของเบสท์(Best)⁴ ดังนี้

ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ทักษะการบริหารและ/หรือ
กระบวนการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ทักษะการบริหารและ/หรือ
กระบวนการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับน้อย

ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ทักษะการบริหารและ/หรือ
กระบวนการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ทักษะการบริหารและ/หรือ
กระบวนการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมาก

ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ทักษะการบริหารและ/หรือ
กระบวนการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด

สถิติที่ใช้สำหรับการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. เพื่อทราบข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้
ค่า

⁴ John W. Best, Research in Education (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall Inc. , 1970), 190.

ความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

2. เพื่อทราบระดับทักษะการบริหารของผู้บริหาร และระดับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ค่าความถี่ (f) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)

4. เพื่อทราบทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (stepwise multiple regression analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS(Statistical Package for the Social Science)

สรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา(descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ

1) ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตัวแปรต้นยึดแนวคิดทักษะการบริหารของ เดรกและโรว์ (Drake and Roe) ส่วนตัวแปรตามยึดกระบวนการประกันคุณภาพภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครู จำนวน 304 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหาร ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (stepwise multiple regression analysis)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่อง “ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์และตอบคำถามของการวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามที่ส่งถึงผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครู ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 38 โรงเรียน และได้รับกลับคืนทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบการอธิบายเป็น 5 ขั้นตอนคือ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ที่ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายวิชาการและฝ่ายธุรการ และครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสุขศึกษาและพลศึกษา ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 38 โรงเรียน รวม 304 คน โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครู การ

วิเคราะห์พิจารณาตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานโดยใช้ ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) รายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนตัว		กลุ่ม ผู้บริหารโรงเรียน		กลุ่มผู้ช่วยผู้ บริหารโรงเรียน		กลุ่ม ครู		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	32	84.2	36	47.4	39	20.5	107	35.2
	หญิง	6	15.8	40	52.6	151	79.5	197	64.8
รวม		38	100	76	100	190	100	304	100
อายุ	ไม่เกิน 30 ปี	---	---	---	---	28	14.7	28	9.2
	31 – 40 ปี	---	---	---	---	105	55.3	105	34.6
	41 – 50 ปี	21	55.3	61	80.3	55	28.9	137	45.1
	51 ปีขึ้นไป	17	44.7	15	19.7	2	1.1	34	11.1
รวม		38	100	76	100	190	100	304	100
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	---	---	---	---	1	0.5	1	0.3
	ปริญญาตรี	14	36.8	50	65.8	159	83.7	223	73.4
	สูงกว่าปริญญาตรี	24	63.2	26	34.2	30	15.8	80	26.3
รวม		38	100	76	100	190	100	304	100
ประสบการณ์ในการทำงาน	ไม่เกิน 10 ปี	---	---	---	---	26	13.7	26	8.5
	11 – 20 ปี	---	---	19	25.0	68	45.3	105	34.5
	21 - 30 ปี	30	79.0	49	64.5	76	40.0	155	51.0
	31 ปีขึ้นไป	8	21.0	8	10.5	2	1.0	18	6.0
รวม		38	100	76	100	190	100	304	100

จากตารางที่ 4 พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยมีจำนวน 304 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 197 คน(ร้อยละ 64.8) และเพศชายจำนวน 107 คน(ร้อยละ 35.2) มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปีมากที่สุด จำนวน 137 คน(ร้อยละ 45.1) รองลงมาคือ 31 - 40 ปี จำนวน 105 คน (ร้อยละ 34.6) อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 34 คน(ร้อยละ 11.1) และอายุไม่เกิน 30 ปีน้อยที่สุด จำนวน 28 คน (ร้อยละ 9.2) มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 223 คน (ร้อยละ 73.4) สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 80 คน (ร้อยละ 26.3) และต่ำกว่าปริญญาตรีน้อยที่สุด จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.3) โดยส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 190 คน (ร้อยละ 62.5) ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 76 คน (ร้อยละ 25.0) และผู้บริหารโรงเรียนน้อยที่สุด จำนวน 38 คน (ร้อยละ 12.5) มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 - 30 ปีมากที่สุดจำนวน 155 คน (ร้อยละ 51.0) รองลงมาคืออายุ 21 - 30 ปี จำนวน 105 คน (ร้อยละ 34.5) ไม่เกิน 10 ปีจำนวน 26 คน (ร้อยละ 8.5) และอายุ 31 ปีขึ้นไปน้อยที่สุดจำนวน 18 คน(ร้อยละ 6.0)

เมื่อแยกพิจารณาจากผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครู พบว่ากลุ่มผู้บริหารโรงเรียน มีจำนวน 38 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ เพศชาย จำนวน 32 คน(ร้อยละ 84.2) และเพศหญิง จำนวน 6 คน (ร้อยละ 15.8) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด จำนวน 21 คน (ร้อยละ 55.3) รองลงมาคือ มากกว่า 51 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน (ร้อยละ 44.7) ซึ่งไม่มีผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี และอายุระหว่าง 31-40 ปี มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 24 คน (ร้อยละ 63.2) รองลงมาคือ ปริญญาตรี จำนวน 14 คน(ร้อยละ 36.8)ซึ่งไม่มีผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 21-30 ปีมากที่สุด จำนวน 30 คน (ร้อยละ 79.0) รองลงมาคือ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน (ร้อยละ 21.0) ซึ่งไม่มีผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 10 ปี และ 11-20 ปี

กลุ่มผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน มีจำนวน 76 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 40 คน (ร้อยละ 52.6) และเพศชาย จำนวน 36 คน (ร้อยละ 47.4) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด จำนวน 61 คน (ร้อยละ 80.3) รองลงมาคือ อายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน (ร้อยละ 19.7) ซึ่งไม่มีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี และอายุระหว่าง 31-40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 50 คน (ร้อยละ 65.8) รองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 26 คน (ร้อยละ 34.2) และไม่มีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 21 - 30 ปี มากที่สุด จำนวน 49 คน (ร้อยละ 64.5) รองลงมา

คือ 11-20 ปี จำนวน 19 คน (ร้อยละ 25.0) และไม่มีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 10 ปี

กลุ่มครู มีจำนวน 190 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 151 คน (ร้อยละ 79.5) และเพศชาย จำนวน 39 คน (ร้อยละ 20.5) มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุดจำนวน 105 คน (ร้อยละ 55.3) รองลงมาคือ อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 55 คน (ร้อยละ 28.9) อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 28 คน (ร้อยละ 14.7) และอายุ 50 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.1) มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 159 คน (ร้อยละ 83.7) รองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 30 คน (ร้อยละ 15.8) และต่ำกว่าปริญญาตรีน้อยที่สุด จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.5) มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-20 ปีมากที่สุด จำนวน 86 คน (ร้อยละ 45.3) รองลงมาคือ อายุ 21-30 ปี จำนวน 76 คน (ร้อยละ 40.0) อายุไม่เกิน 10 ปี จำนวน 26 คน (ร้อยละ 13.7) และอายุ 31 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.0)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษา สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เทียบตามเกณฑ์ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยของเบสท์(Best) ดังรายละเอียดในตารางที่ 5 , 6 , 7 , 8 , 9 , 10

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของทักษะการบริหารของผู้บริหาร(X)

ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(N = 38)

ทักษะการบริหารของผู้บริหาร (X)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
ทักษะด้านความรู้ความคิด (X_1)	3.9156	0.22608	มาก
ทักษะด้านเทคนิค (X_2)	3.8314	0.23329	มาก
ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (X_3)	4.0253	0.25069	มาก
ทักษะด้านมนุษย (X_4)	3.9753	0.30743	มาก
ทักษะด้านมโนภาพ (X_5)	3.9269	0.22489	มาก
รวม (X_{tot})	3.9350	0.21859	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า โดยภาพรวม ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.9350$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อย (S.D. = 0.21859) หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายทักษะ พบว่า ผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยทุกทักษะ หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน(X_3) ($\bar{X} = 4.0253$, S.D. = 0.25069) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์(X_4) ($\bar{X} = 3.9753$, S.D. = 0.30743) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์(X_5) ($\bar{X} = 3.9269$, S.D. = 0.22489) ทักษะด้านความรู้ความคิด(X_1) ($\bar{X} = 3.9156$, S.D. = 0.22608) และ ทักษะด้านเทคนิค(X_2) ($\bar{X} = 3.8314$, S.D. = 0.23329)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะด้านความรู้ความคิด (X_1)

(N = 38)

ทักษะการบริหาร ด้านความรู้ความคิด (X_1)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
1. มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการวางแผนและนำไปใช้กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	3.9164	0.2239	มาก
2. มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา	3.8961	0.2739	มาก
3. มีความรู้ความเข้าใจภารกิจและขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา	4.0602	0.2959	มาก
4. มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา	4.0296	0.3064	มาก
5. มีแนวคิดหรือกลยุทธ์ใหม่ๆในการบริหารสถานศึกษา	3.8181	0.2975	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ทักษะการบริหาร ด้านความรู้ความคิด (X_1)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
6. สามารถวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาได้อย่างมีเหตุผล	3.8708	0.2772	มาก
7. นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้ามาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม	3.9563	0.2700	มาก
8. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคลากร เพื่อหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานให้ดีขึ้น	3.8872	0.3427	มาก
9. ให้คำปรึกษาและแนะนำการปฏิบัติงานแก่บุคลากรได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถปฏิบัติตามได้	3.9300	0.3026	มาก
10. กำหนดและเปลี่ยนแปลงบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะงาน	3.7857	0.3516	มาก
รวม (X_1)	3.9156	0.2261	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรู้ความคิด (X_1) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.9156$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อย ($S.D. = 0.2261$) หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ทุกตัวแปรย่อยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยทุกตัวแปรย่อย หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ มีความรู้ความเข้าใจภารกิจและขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.0602$, $S.D. = 0.2959$) มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.0296$, $S.D. = 0.3064$) นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้ามาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม ($\bar{X} = 3.9563$, $S.D. = 0.2700$) ให้คำปรึกษาและแนะนำการปฏิบัติงานแก่บุคลากรได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถปฏิบัติตามได้ ($\bar{X} = 3.9300$, $S.D. = 0.3026$) มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการวางแผนและนำไป

ใช้กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.9164$, S.D. = 0.2239) มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.8961$, S.D. = 0.2739) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคลากร เพื่อหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานให้ดีขึ้น ($\bar{X} = 3.8872$, S.D. = 0.3427) สามารถวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาได้อย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.8708$, S.D. = 0.2772) มีแนวคิดหรือกลยุทธ์ใหม่ๆในการบริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.8181$, S.D. = 0.2975) กำหนดและเปลี่ยนแปลงบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะงาน ($\bar{X} = 3.7857$, S.D. = 0.3516)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของทักษะการบริหารของผู้บริหาร
โรงเรียน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ทักษะด้านเทคนิค (X_2)

(N = 38)

ทักษะการบริหาร ทักษะด้านเทคนิค (X_2)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
1. นำเทคนิคและกระบวนการบริหารไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ	3.8181	0.2514	มาก
2. มีวิธีการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.7693	0.2807	มาก
3. นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนบริหารโรงเรียน	3.8214	0.2912	มาก
4. บริหารโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน	3.8769	0.3249	มาก
5. สรุปประเด็นข้อมูลและถ่ายทอดให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ชัดเจน	3.8694	0.3009	มาก
6. ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ทุกครั้ง	3.9445	0.3000	มาก
7. มีวิธีการและหลักเกณฑ์ในการควบคุม กำกับ ติดตาม การเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.7608	0.3090	มาก
8. เสนอแนะเทคนิค วิธีการและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้	3.6974	0.3350	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ทักษะการบริหาร ทักษะด้านเทคนิค (X_2)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
9. จัดระบบงานธุรการให้เป็นไปตามระเบียบงานสาร บรรณของสำนักนายกรัฐมนตรี	4.0169	0.2522	มาก
10. ใช้เครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานและประกอบการพิจารณา ความดีความชอบได้อย่างถูกต้อง	3.7608	0.3255	มาก
รวม (X_2)	3.8314	0.2333	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนการศึกษา
สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะด้านเทคนิค (X_2)
โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.8314$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อย ($S.D. =$
0.2333) หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียน
การศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน
เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ทุกตัวแปรย่อยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยทุกตัวแปรย่อย หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับ
ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ จัดระบบงานธุรการให้
เป็นไปตามระเบียบงานสารบรรณของสำนักนายกรัฐมนตรี ($\bar{X} = 4.0169$, $S.D. = 0.2522$)
ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ทุกครั้ง ($\bar{X} =$
3.9445, $S.D. = 0.3000$) บริหารโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.8769$,
 $S.D. = 0.3249$) สรุปประเด็นข้อมูลและถ่ายทอดให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ชัดเจน ($\bar{X} = 3.8694$
, $S.D. = 0.3009$) นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนบริหารโรงเรียน ($\bar{X} = 3.8214$,
 $S.D. = 0.2912$) นำเทคนิคและกระบวนการบริหารไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประ
สิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.8181$, $S.D. = 0.2514$) มีวิธีการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการ
การบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.7693$, $S.D. = 0.2807$) มีวิธีการและหลักเกณฑ์
ในการควบคุม กำกับ ติดตามการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.7608$, $S.D. =$
0.3090) ใช้เครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานและ
ประกอบการพิจารณาความดีความชอบได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 3.7608$, $S.D. = 0.3255$)

เสนอแนะเทคนิค วิธีการและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.6974$,
S.D. = 0.3350)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของทักษะการบริหารของผู้บริหาร
โรงเรียน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (X_3)

(N = 38)

ทักษะการบริหาร ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (X_3)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
1. พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น	3.8529	1.3568	มาก
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.1729	0.3212	มาก
3. ส่งเสริมพัฒนาการใช้สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อ การจัดการเรียนรู้	4.0385	0.3297	มาก
4. ส่งเสริมและพัฒนาการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.1461	0.2932	มาก
5. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนและกระบวนการ เรียนรู้แบบบูรณาการ	4.0959	0.2899	มาก
6. จัดกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการ เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.7928	0.3028	มาก
7. ส่งเสริมพัฒนาคณะครูเพื่อพัฒนาการจัดการกระบวนการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.0367	0.2779	มาก
8. ส่งเสริมให้คณะครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	4.0827	0.2914	มาก
9. ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อ พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน	4.0169	0.3289	มาก
10. ส่งเสริมกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธี การที่หลากหลายโดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง	4.0183	0.3010	มาก
รวม (X_3)	4.0253	0.2507	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนการศึกษา สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะด้านการศึกษาและ การสอน (X_3) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.0253$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อย ($S.D. = 0.2507$) หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ทุกตัวแปรย่อยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยทุกตัวแปรย่อย หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับ ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.1729$, $S.D. = 0.3212$) ส่งเสริม และพัฒนาการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกระบวนการ เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.1461$, $S.D. = 0.2932$) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนและกระบวนการ เรียนรู้แบบบูรณาการ ($\bar{X} = 4.0959$, $S.D. = 0.2899$) ส่งเสริมให้คณะครูจัดกระบวนการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.0827$, $S.D. = 0.2914$) ส่งเสริมพัฒนาการใช้สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.0385$, $S.D. = 0.3297$) ส่งเสริมพัฒนาคณะครูเพื่อพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อ เนื่อง ($\bar{X} = 4.0367$, $S.D. = 0.2779$) ส่งเสริมกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธี การที่หลากหลายโดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.0183$, $S.D. = 0.3010$) ส่ง เสริมสนับสนุนให้คณะครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้ เรียน ($\bar{X} = 4.0169$, $S.D. = 0.3289$) พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ เรียน ชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.8529$, $S.D. = 1.3568$) จัดกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนา กระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.7928$, $S.D. = 0.3028$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของทักษะการบริหารของผู้บริหาร
โรงเรียน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ทักษะด้านมนุษย (X₄)

(N = 38)

ทักษะการบริหาร ทักษะด้านมนุษย (X ₄)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
1. สร้างบรรยากาศความเป็นกันเองและความร่วมมือกับ ผู้ร่วมงานในทุกสถานการณ์	3.9836	0.4119	มาก
2. ศึกษาวิเคราะห์สภาพความต้องการพื้นฐานของผู้ร่วม งานเพื่อให้การช่วยเหลือสนับสนุน	3.7899	0.3555	มาก
3. แก้ไขปัญหาและอุปสรรคของผู้ร่วมงานด้วยความ เห็นอกเห็นใจ	3.8900	0.3894	มาก
4. สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และปฏิบัติงานร่วมกัน	3.9695	0.3815	มาก
5. ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในการรักษาระเบียบ วินัย กฎ ข้อบังคับ จรรยาบรรณที่ได้เหมาะสม	4.2274	0.3120	มาก
6. เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานได้อย่างทั่วถึง	3.9102	0.3967	มาก
7. แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดกับบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	3.7914	0.3156	มาก
8. ยกย่องผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคลและส่วนรวมอย่างจริง ใจ	3.9737	0.3553	มาก
9. ให้คำปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานเพื่อความก้าวหน้าทั้งใน หน้าที่ราชการและเรื่องส่วนตัว	4.0188	0.3316	มาก
10. แสดงความยินดีกับผู้ร่วมงานที่ประสบผลสำเร็จใน การปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ	4.1880	0.3044	มาก
รวม (X₄)	3.9753	0.3074	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนการศึกษา
สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะด้านมนุษย (X₄) โดยภาพ
รวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.9753) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อย (S.D. = 0.3074)

หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ทุกตัวแปรย่อยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยทุกตัวแปรย่อย หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในการรักษาระเบียบ วินัย กฎ ข้อบังคับ จรรยาบรรณทำได้เหมาะสม ($\bar{X} = 4.2274$, S.D. = 0.3120) แสดงความยินดีกับผู้ร่วมงานที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.1880$, S.D. = 0.3044) ให้คำปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานเพื่อความก้าวหน้าทั้งในหน้าที่ราชการและเรื่องส่วนตัว ($\bar{X} = 4.0188$, S.D. = 0.3316) สร้างบรรยากาศความเป็นกันเองและความร่วมมือกับผู้ร่วมงานในทุกสถานการณ์ ($\bar{X} = 3.9836$, S.D. = 0.4119) ยกย่องผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคลและส่วนรวมอย่างจริงใจ ($\bar{X} = 3.9737$, S.D. = 0.3553) เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานได้อย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.9102$, S.D. = 0.3967) สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปฏิบัติงานร่วมกัน ($\bar{X} = 3.9695$, S.D. = 0.3815) แก้ไขปัญหาและอุปสรรคของผู้ร่วมงานด้วยความเห็นอกเห็นใจ ($\bar{X} = 3.8900$, S.D. = 0.3894) แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดกับบุคคลที่เกี่ยวข้องให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ($\bar{X} = 3.7914$, S.D. = 0.3156) ศึกษาวิเคราะห์สภาพความต้องการพื้นฐานของผู้ร่วมงานเพื่อให้การช่วยเหลือสนับสนุน ($\bar{X} = 3.7899$, S.D. = 0.3555)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของทักษะการบริหารของผู้บริหาร
โรงเรียน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ทักษะด้านมโนภาพ (X_5)

(N = 38)

ทักษะการบริหาร ทักษะด้านมโนภาพ (X_5)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ของโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง	3.9173	0.2995	มาก
2. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียน ได้สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัดและสภาพท้องถิ่น	4.0799	0.2645	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ทักษะการบริหาร ทักษะด้านมโนภาพ (X_5)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
3. วางแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้านสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน	3.9488	0.3092	มาก
4. วางแผนการใช้หลักสูตรและแผนการสอนทุกระดับชั้นอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น	3.8839	0.3099	มาก
5. วินิจฉัยปัญหาต่างๆอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจสั่งการโดยคำนึงถึงส่วนรวมเป็นสำคัญ	3.9013	0.2659	มาก
6. วิเคราะห์การใช้ทรัพยากรของโรงเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับศักยภาพและข้อจำกัด	4.0179	0.2509	มาก
7. เข้าใจและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.7486	0.3322	มาก
8. วินิจฉัยและกำหนดขอบข่ายของงานแต่ละด้านได้อย่างถูกต้องชัดเจน	3.8684	0.2494	มาก
9. วิเคราะห์และนำผลที่ได้จากการประเมินไปแก้ไขปรับปรุงการบริหารงานและการวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในปีต่อไป	3.8473	0.2955	มาก
10. วางแผนการตรวจสอบงานการเงินและพัสดุได้ถูกต้องตามระเบียบ	4.0334	0.3372	มาก
รวม (X_5)	3.9269	0.2249	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.9269$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อย ($S.D. = 0.2249$) หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ทุกตัวแปรย่อยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยทุกตัวแปรย่อย หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับ

ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียนได้สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัดและสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.0799$, S.D. = 0.2645) วางแผนการตรวจสอบงานการเงินและพัสดุได้ถูกต้องตามระเบียบ ($\bar{X} = 4.0334$, S.D. = 0.3372) วิเคราะห์การใช้ทรัพยากรของโรงเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับศักยภาพและข้อจำกัด ($\bar{X} = 4.0179$, S.D. = 0.2509) วางแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้านสอดคล้องกับสภาวการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.9488$, S.D. = 0.3092) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 3.9173$, S.D. = 0.2995) วินิจฉัยปัญหาต่างๆอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจสั่งการโดยคำนึงถึงส่วนรวมเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.9013$, S.D. = 0.2659) วางแผนการใช้หลักสูตรและแผนการสอนทุกระดับชั้นอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.8839$, S.D. = 0.3099) วินิจฉัยและกำหนดขอบข่ายของงานแต่ละด้านได้อย่างถูกต้องชัดเจน ($\bar{X} = 3.8684$, S.D. = 0.2494) วิเคราะห์และนำผลที่ได้จากการประเมินไปแก้ไขปรับปรุงการบริหารงานและการวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในปีต่อไป ($\bar{X} = 3.8473$, S.D. = 0.2955) เข้าใจและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.7486$, S.D. = 0.3322)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการวิเคราะห์ระดับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เทียบตามเกณฑ์ค่านำหนักคะแนนเฉลี่ยของเบสท์(Best) ดังรายละเอียดในตารางที่ 11, 12, 13, 14

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของกระบวนการประกันคุณภาพ
ภายใน (Y) ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

(N = 38)

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน (Y)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y ₁)	4.1762	0.27019	มาก
การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y ₂)	4.0833	0.22940	มาก
การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y ₃)	3.9909	0.27663	มาก
รวม(Y_{tot})	4.0824	0.23901	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า โดยภาพรวม กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียน
การศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก (\bar{X}
= 4.0824 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อย (S.D. = 0.23901) หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
มีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาแยกเป็นขั้นตอน พบว่า
กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะ
กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยทุกขั้นตอน
หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการ
ศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน โดยเรียงลำดับ
จากมากไปน้อย ดังนี้ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน(Y₁) (\bar{X} = 4.1762 , S.D. =
0.27019) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน(Y₂) (\bar{X} = 4.0833 , S.D. = 0.22940)
การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน(Y₃) (\bar{X} = 3.9909 , S.D. = 0.27663)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของกระบวนการประกันคุณภาพ
ภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1)

(N = 38)

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
1. มีการชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจและความตระหนักใน เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา	4.2119	0.3225	มาก
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม	4.2425	0.2983	มาก
3. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและ กระบวนการบริหารงานคุณภาพ	4.2190	0.3434	มาก
4. ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการประกันคุณภาพการ ศึกษาให้บุคลากรได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง	4.0540	0.3620	มาก
5. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษา	4.3863	0.2793	มาก
6. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษาเพื่อตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพ การศึกษา	4.2133	0.3069	มาก
7. กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและคณะ อนุกรรมการอย่างชัดเจนสอดคล้องกับภารกิจของการ ประกันคุณภาพการศึกษา	4.1602	0.2775	มาก
8. สนับสนุนส่งเสริมให้คณะกรรมการได้รับการอบรม หรือเรียนรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.0202	0.3232	มาก
9. มีนโยบายในการดำเนินการเรื่องการประกันคุณภาพ การศึกษาอย่างชัดเจน	4.0719	0.3493	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
10. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพการศึกษา	4.1460	0.3278	มาก
รวม (Y_1)	4.1762	0.2702	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษา
สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการเตรียมการประกัน
คุณภาพภายใน (Y_1) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1762$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตร
ฐานน้อย ($S.D. = 0.2702$) หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหาร
ของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้น
ฐานใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ทุกตัวแปรย่อยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น
อยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยทุกตัวแปรย่อย หมายถึง กลุ่มผู้ให้ ข้อมูลมี
ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้
มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.3863$, $S.D. =$
 0.2793) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.2425$, $S.D. = 0.2983$) จัด
ประชุมเชิงปฏิบัติการให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการ
ศึกษาและกระบวนการบริหารงานคุณภาพ ($\bar{X} = 4.2190$, $S.D. = 0.3434$) แต่งตั้งคณะ
อนุกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการ
ศึกษา ($\bar{X} = 4.2133$, $S.D. = 0.3069$) มีการชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจและความตระหนัก ใน
เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.2119$, $S.D. = 0.3225$) กำหนดบทบาทหน้าที่
ของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการอย่างชัดเจนสอดคล้องกับภารกิจของการประกันคุณภาพ
การศึกษา ($\bar{X} = 4.1602$, $S.D. = 0.2775$) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและพัฒนาระบบ
การประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.1460$, $S.D. = 0.3278$) มีนโยบายในการดำเนินการ
เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.0719$, $S.D. = 0.3493$) ประชา
สัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการประกันคุณภาพการศึกษาให้บุคลากรได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง
($\bar{X} = 4.0540$, $S.D. = 0.3620$) สนับสนุนส่งเสริมให้คณะกรรมการได้รับการอบรมหรือ
เรียนรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.0202$, $S.D. = 0.3232$)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของกระบวนการประกันคุณภาพ
ภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y₂)

(N = 38)

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y ₂)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
1. จัดระบบและโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษา	4.1250	0.2742	มาก
2. กำหนดแนวทางและวิธีดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาโดยอาศัยหลักวิชา ผลงานวิจัยหรือข้อมูลเชิง ประจักษ์	3.9793	0.2633	มาก
3. จัดระบบและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุม เป็นปัจจุบัน และใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน	4.0127	0.2800	มาก
4. ศึกษา วิเคราะห์ มาตรฐานการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ	4.0757	0.2530	มาก
5. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่าง ครอบคลุมและสอดคล้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.0761	0.2470	มาก
6. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ข้อมูลจาก การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็น ระบบและมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ โดยคำนึงถึง หลักการและครอบคลุมทุกด้าน	4.0033	0.2751	มาก
7. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและสภาพความ สำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจนและเป็น รูปธรรม โดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม เพื่อจัด ทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.2693	0.2869	มาก
8. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีการวิเคราะห์ข้อ มูลจากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	4.1913	0.2766	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
9. กำหนดนโยบาย โครงสร้างการปฏิบัติงาน มาตรการ ควบคุมการปฏิบัติงาน ระบบการตรวจสอบ การประเมิน ผล	4.1283	0.2660	มาก
10. จัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน และ ประเมินผลตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อ เนื่อง	3.9709	0.2877	มาก
รวม (Y_2)	4.0833	0.2294	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษา
สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการดำเนินการประกัน
คุณภาพภายใน (Y_2) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.0833$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตร
ฐานน้อย ($S.D. = 0.2294$) หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการประกัน
คุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ทุกตัวแปรย่อยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น
อยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยทุกตัวแปรย่อย หมายถึง กลุ่มผู้ให้ ข้อมูลมี
ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้
กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจน
และเป็นรูปธรรม โดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.2693$, $S.D. = 0.2869$) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีการ วิเคราะห์ข้อมูลจาก
แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.1913$, $S.D. = 0.2766$) กำหนด
นโยบาย โครงสร้างการปฏิบัติงาน มาตรการควบคุมการปฏิบัติงาน ระบบการตรวจสอบ การ
ประเมินผล ($\bar{X} = 4.1283$, $S.D. = 0.2660$) จัดระบบและโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการ
พัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.1250$, $S.D. = 0.2742$) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของ
สถานศึกษาได้อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} =$
 4.0761 , $S.D. = 0.2470$) ศึกษา วิเคราะห์ มาตรฐานการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่ง
ชาติ ($\bar{X} = 4.0757$, $S.D. = 0.2530$) จัดระบบและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุม

คลุมเป็นปัจจุบัน และใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน ($\bar{X} = 4.0127$, S.D.= 0.2800) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบและมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ โดยคำนึงถึงหลักการและครอบคลุมทุกด้าน ($\bar{X} = 4.0033$, S.D. = 0.2751) กำหนดแนวทางและวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยอาศัยหลักวิชา ผลงานวิจัยหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\bar{X} = 3.9793$, S.D. = 0.2633) จัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน และประเมินผลตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.9709$, S.D. = 0.2877)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของกระบวนการประกันคุณภาพ

ภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3)

(N = 38)

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
1. มีการวางแผนกำหนดช่วงเวลาการจัดทำรายงานคุณภาพ การศึกษาประจำปี	4.0207	0.2712	มาก
2. มีการกำหนดรูปแบบการเขียนรายงานคุณภาพการ ศึกษาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	3.9615	0.3087	มาก
3. มีการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานผลคุณภาพการ ศึกษาประจำปี	4.1100	0.3159	มาก
4. มีการรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน ตนเองอย่างเป็นระบบ	4.0258	0.2891	มาก
5. มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการประเมินตาม มาตรฐานการศึกษา	3.8816	0.3129	มาก
6. มีการเผยแพร่รายงานการประเมินตนเองต่อผู้เกี่ยวข้อง อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง	3.9807	0.7665	มาก
7. จัดทำรายงานการประเมินตนเองโดยมีองค์ประกอบ และนำเสนอข้อมูลครบถ้วน	4.0343	0.3033	มาก
8. นำเสนอจุดเด่นจุดที่ต้องปรับปรุงและแนวทางการแก้ไข ได้อย่างเป็นระบบ	3.9643	0.3224	มาก

ตารางที่ 14 (ต่อ)

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ
9. คณะจัดทำรายงานมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	3.9248	0.2622	มาก
10. การรายงานการประเมินตนเองมีความสอดคล้อง และครอบคลุมแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการ การประจำปีและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.0094	0.2796	มาก
รวม (Y_2)	3.9909	0.2766	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษา
สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการรายงานผลการ
ประกันคุณภาพภายใน (Y_3) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.9909$) และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานน้อย ($S.D. = 0.2766$) หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ
ประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ทุกตัวแปรย่อยมีค่าเฉลี่ยระดับ
ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยทุกตัวแปรย่อย หมายถึง กลุ่มผู้
ให้ข้อมูลมีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย
ดังนี้ มีการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานผลคุณภาพการศึกษาประจำปี ($\bar{X} = 4.1100$,
 $S.D. = 0.3159$) จัดทำรายงานการประเมินตนเองโดยมีองค์ประกอบและนำเสนอข้อมูล
ครบถ้วน ($\bar{X} = 4.0343$, $S.D. = 0.3033$) มีการรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการ
ประเมินตนเองอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.0258$, $S.D. = 0.2891$) มีการวางแผนกำหนดช่วงเวลา
การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ($\bar{X} = 4.0207$, $S.D. = 0.2712$) การรายงานการ
ประเมินตนเองมีความสอดคล้องและครอบคลุมแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำ
ปีและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.0094$, $S.D. = 0.2796$) มีการเผยแพร่
รายงานการประเมินตนเองต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.9807$, $S.D. =$
 0.7665) นำเสนอจุดเด่นจุดที่ต้องปรับปรุงและแนวทางการแก้ไขได้อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} =$
 3.9643 , $S.D. = 0.3224$) มีการกำหนดรูปแบบการเขียนรายงานคุณภาพการศึกษาให้เหมาะ
สมกับกลุ่มเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.9615$, $S.D. = 0.3087$) คณะจัดทำรายงานมีความรู้เกี่ยวกับ

วิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ($\bar{X} = 3.9248$, S.D. = 0.2622) มีการรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินตนเองอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.0258$, S.D. = 0.2891)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) หรือเรียกว่า r_{xy} ดังรายละเอียดตามตารางที่ 15

ตารางที่ 15 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X _{tot}	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y _{tot}
X ₁	1.000	.809**	.685**	.602**	.738**	.861**	.524**	.676**	.466**	.597**
X ₂	.809**	1.000	.746**	.605**	.832**	.895**	.682**	.750**	.587**	.728**
X ₃	.685**	.746**	1.000	.716**	.769**	.891**	.594**	.641**	.507**	.628**
X ₄	.602**	.605**	.716**	1.000	.688**	.843**	.608**	.662**	.495**	.631**
X ₅	.738**	.832**	.769**	.688**	1.000	.908**	.778**	.848**	.683**	.833**
X _{tot}	.861**	.895**	.891**	.843**	.908**	1.000	.723**	.808**	.617**	.772**
Y ₁	.524**	.682**	.594**	.608**	.778**	.723**	1.000	.851**	.690**	.916**
Y ₂	.676**	.750**	.641**	.662**	.848**	.808**	.851**	1.000	.793**	.949**
Y ₃	.466**	.587**	.507**	.495**	.683**	.617**	.690**	.793**	1.000	.903**
Y _{tot}	.597**	.728**	.628**	.631**	.833**	.772**	.916**	.949**	.903**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 15 พบว่าโดยภาพรวม ทักษะการบริหารของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับ กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r = .772$)

เมื่อพิจารณาทักษะการบริหารโดยภาพรวม (X_{tot}) พบว่า มีความสัมพันธ์กับทักษะด้าน ความรู้ความคิด (X_1) ($r = .861$) ทักษะด้านเทคนิค (X_2) ($r = .895$) ทักษะด้านการศึกษา และการสอน (X_3) ($r = .891$) ทักษะด้านมนุษย (X_4) ($r = .843$) ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) ($r = .908$) ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์กับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในภาพรวม (Y_{tot}) ($r = .772$) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) ($r = .723$) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2) ($r = .808$) ในระดับสูง และการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) ($r = .617$) ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทักษะด้านความรู้ความคิด (X_1) พบว่า มีความสัมพันธ์กับทักษะการบริหาร โดยภาพรวม (X_{tot}) ($r = .861$) ทักษะด้านเทคนิค (X_2) ($r = .809$) ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) ($r = .738$) ในระดับสูง และทักษะด้านการศึกษาและการสอน (X_3) ($r = .685$) ทักษะด้าน มนุษย์ (X_4) ($r = .602$) ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กับกระบวนการประกันคุณภาพ ภายใน ในภาพรวม (Y_{tot}) ($r = .597$) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) ($r = .524$) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2) ($r = .676$) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) ($r = .466$) ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทักษะด้านเทคนิค (X_2) พบว่า มีความสัมพันธ์กับทักษะการบริหารโดยภาพรวม (X_{tot}) ($r = .895$) ทักษะด้านความรู้ความคิด (X_1) ($r = .809$) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (X_3) ($r = .746$) ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) ($r = .832$) ในระดับสูง และทักษะด้านมนุษย (X_4) ($r = .605$) ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในภาพรวม (Y_{tot}) ($r = .728$) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2) ($r = .750$) ในระดับ สูง และการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) ($r = .682$) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) ($r = .587$) ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (X_3) พบว่า มีความสัมพันธ์กับทักษะการบริหารโดย ภาพรวม (X_{tot}) ($r = .891$) ทักษะด้านเทคนิค (X_2) ($r = .746$) ทักษะด้านมนุษย (X_4) ($r = .716$) ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) ($r = .769$) ในระดับสูง และทักษะด้านความรู้ความคิด (X_1) ($r = .685$) ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

ใน โนภาพรวม (Y_{tot}) ($r = .628$) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) ($r = .594$) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2) ($r = .641$) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) ($r = .507$) ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทักษะด้านมนุษย (X₄) พบว่า มีความสัมพันธ์กับทักษะการบริหารโดยภาพรวม (X_{tot}) ($r = .843$) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (X₃) ($r = .716$) ในระดับสูง และทักษะด้านความรู้ความคิด (X₁) ($r = .602$) ทักษะด้านเทคนิค (X₂) ($r = .605$) ทักษะด้านมโนภาพ (X₅) ($r = .688$) ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน โนภาพรวม (Y_{tot}) ($r = .631$) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) ($r = .608$) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2) ($r = .662$) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) ($r = .495$) ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทักษะด้านมโนภาพ (X₅) พบว่า มีความสัมพันธ์กับทักษะการบริหารโดยภาพรวม (X_{tot}) ($r = .908$) ทักษะด้านความรู้ความคิด (X₁) ($r = .738$) ด้านเทคนิค (X₂) ($r = .832$) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (X₃) ($r = .769$) ในระดับสูง และทักษะด้านมนุษย (X₄) ($r = .688$) ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน โนภาพรวม (Y_{tot}) ($r = .833$) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) ($r = .778$) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2) ($r = .848$) ในระดับสูง และการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) ($r = .683$) ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน

ในการวิเคราะห์ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (stepwise multiple regression analysis) พิจารณาตามตัวแปรที่เข้าสมการ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 16 , 17 , 18 , 19

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวม (Y_{tot})

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig
Regression	1	1.467	1.467	81.752**	.000
Residual	36	.646	.018		
Total	37	2.114			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	ประสิทธิภาพในการทำนาย (R squares)	ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R squares)	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard error)
.833	.694	.686	.13398

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	β	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	.605	.385		1.570	.125
ทักษะด้านมโนภาพ (X_5)	.886	.098	.833	9.042**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) ในการทำนายผลกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม (Y_{tot}) เท่ากับ .833 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .694 หมายความว่า ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนายผลการกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพรวม (Y_{tot}) ได้ร้อยละ 69.4 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .686 นั่นคือค่าเฉลี่ยของทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนายกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร้อยละ 68.60 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard error) เท่ากับ .13398 แสดงว่าทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนายกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้โดยมีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 13.398 ในลักษณะนี้แสดงว่าทักษะด้านมโนภาพ (X_5) ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวม (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

$$\hat{Y}_{tot} = .605 + .886 (X_5)$$

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1)

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig
Regression	1	1.635	1.635	55.216**	.000
Residual	36	1.066	.030		
Total	37	2.701			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	ประสิทธิภาพในการทำนาย (R squares)	ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R squares)	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard error)
.778	.605	.594	.17208

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	β	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	.505	.495		1.021	.314
ทักษะด้านมโนภาพ (X_5)	.935	.126	.778	7.431**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) ในการทำนายผลกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขึ้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) เท่ากับ .778 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .605 หมายความว่า ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนายผลกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขึ้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) ได้ร้อยละ 60.5 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .594 นั่นคือ ค่าเฉลี่ยของทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนายขึ้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร้อยละ 59.40 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard error) เท่ากับ .17208 แสดงว่าทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนายขึ้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้โดยมีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 17.208 ในลักษณะนี้แสดงว่าทักษะด้านมโนภาพ (X_5) ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขึ้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

$$\hat{Y}_1 = .505 + .935 (X_5)$$

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2)

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig
Regression	1	1.402	1.402	92.500**	.000
Residual	36	.505	.015		
Total	37	1.947			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	ประสิทธิภาพในการทำนาย (R squares)	ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R squares)	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard error)
.848	.720	.712	.12309

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	β	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	.685	.354		1.935	.061
ทักษะด้านมโนภาพ (X_5)	.865	.090	.848	9.618**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) ในการทำนายผลกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2) เท่ากับ .848 ประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .720 หมายความว่า ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนายผลกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

กรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน(Y_2) ได้ร้อยละ 72.0 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .712 นั่นคือค่าเฉลี่ยของทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนายขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน(Y_2) ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร้อยละ 71.20 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard error) เท่ากับ .12309 แสดงว่าทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนายขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้โดยมีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 12.309 ในลักษณะนี้แสดงว่าทักษะด้านมโนภาพ (X_5) ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน(Y_2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

$$\hat{Y}_2 = .685 + .865 (X_5)$$

ตารางที่ 19 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3)

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig
Regression	1	1.320	1.320	31.422**	.000
Residual	36	1.512	.042		
Total	37	2.831			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	ประสิทธิภาพในการทำนาย (R squares)	ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R squares)	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard error)
.683	.466	.451	.20493

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	β	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	.693	.589		1.177	.247
ทักษะด้านมโนภาพ (X_5)	.840	.150	.683	5.606**	.000

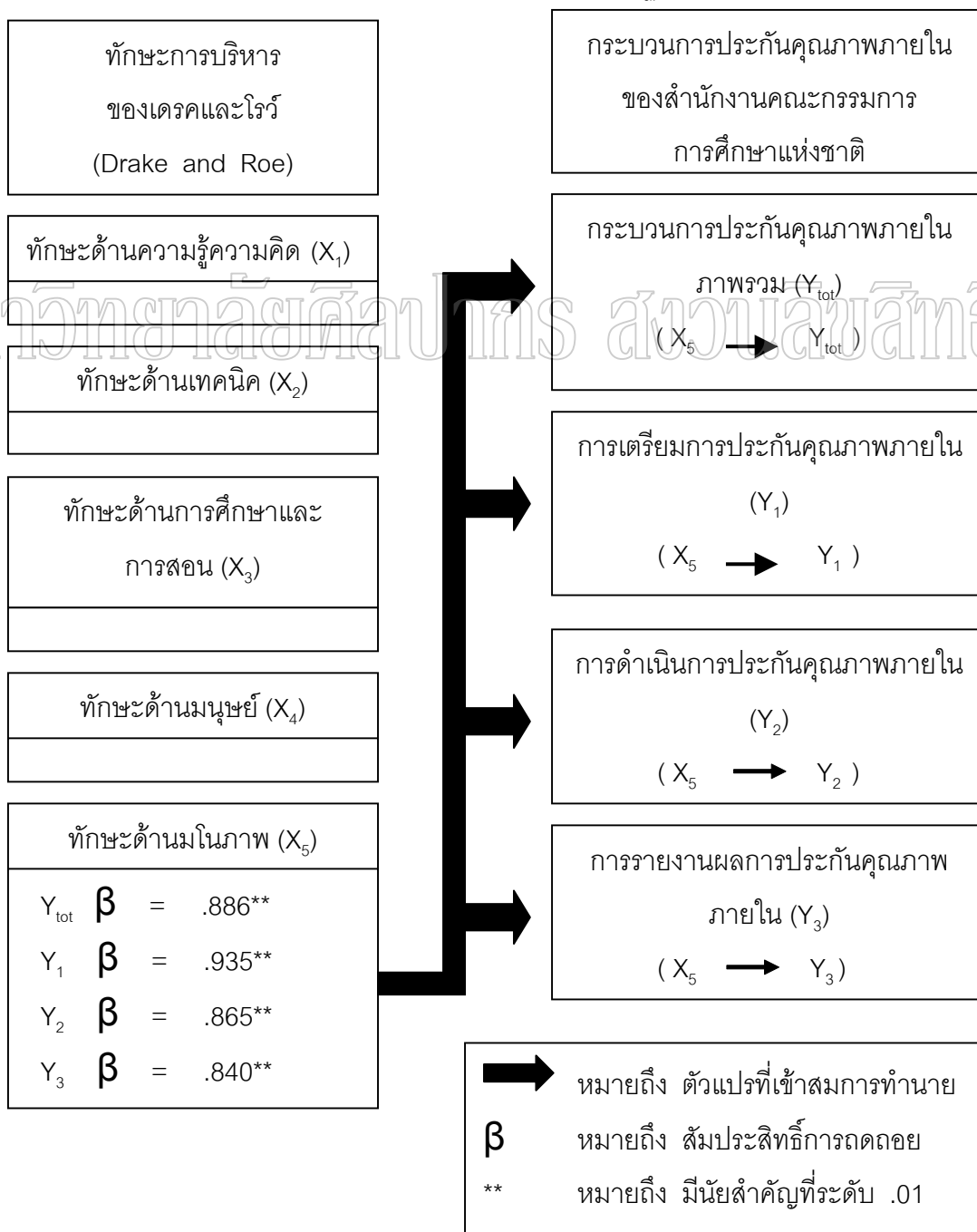
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ(Multiple R) ในการทำนายผลกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) เท่ากับ .683 ประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .466 หมายความว่า ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนายผลกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) ได้ร้อยละ 46.6 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .451 นั่นคือค่าเฉลี่ยของทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนาย ขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร้อยละ 45.10 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard error) เท่ากับ .20493 แสดงว่าทักษะด้านมโนภาพ (X_5) สามารถทำนายขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้โดยมีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 20.493 ในลักษณะนี้แสดงว่าทักษะด้านมโนภาพ (X_5) ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

$$\hat{Y}_3 = .693 + .840 (X_5)$$

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (stepwise multiple regression analysis) สามารถสรุปได้ดังแผนภูมิที่ 8

แผนภูมิที่ 8 สรุปผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากแผนภูมิที่ 8 สรุปผลได้ว่า ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ทักษะด้านมโนภาพ (X_5) ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายในทั้งโดยภาพรวม (Y_{tot}) และรายขั้นตอน คือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2) และการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3)

สำหรับทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) (X_1) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) (X_2) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) (X_3) ทักษะด้านมนุษย (human skills) (X_4) และทักษะการบริหารในภาพรวม(X_{tot}) ไม่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในภาพรวม(Y_{tot})และรายขั้นตอน กล่าวคือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน(Y_2) และการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน(Y_3)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อมุ่งศึกษาทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แนวคิดของ เดรกและโรว์ (Drake and Roe) ซึ่งประกอบด้วยทักษะการบริหารห้าด้าน คือ 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) 2) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) 3) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) 4) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (human skills) และ 5) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ในส่วนของกระบวนการประกันคุณภาพภายในนั้นใช้กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยสามขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน 2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และ 3) การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 38 โรงเรียน มีผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายวิชาการและฝ่ายธุรการ และครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสุขศึกษาและพลศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ตอนที่ 3 กระบวนการประกันคุณภาพภายใน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 6 ตุลาคม 2547 ถึงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2547 ซึ่งได้รับข้อมูลกลับคืนครบสมบูรณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (stepwise multiple regression analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย มีข้อค้นพบสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทักษะการบริหารทั้งในภาพรวม และการวิเคราะห์รายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) ทักษะด้านมนุษย (human skills) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) และทักษะด้านเทคนิค (technical skills)
2. กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนการประกันคุณภาพภายในทั้งในภาพรวม และการวิเคราะห์รายชั้นตอนอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน
3. ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน โดยภาพรวมและรายชั้นตอน

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ มีปัจจัยหลายประเด็นที่ควรพิจารณาและนำมาอภิปรายเพื่อทราบข้อมูลสภาพความเป็นจริง ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการจัดการโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ทักษะการบริหารและกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายทักษะ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) ทักษะด้านมนุษย (human skills) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) และทักษะด้านเทคนิค (technical skills) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทักษะด้านการศึกษาและการสอน เป็นทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับงานในหน้าที่หลักของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งเป็น

ส่วนงานที่ใหญ่ที่สุดของระบบ เป็นศูนย์กลางและหัวใจของโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนใดที่งานวิชาการก้าวหน้า โรงเรียนนั้นก็มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมและยอมรับจากนักเรียนและผู้ปกครอง ส่วนโรงเรียนใดงานวิชาการล้าหลังโรงเรียนนั้นจะไม่น่าเป็นที่นิยม ขาดความศรัทธาและมักจะเสื่อมถอยไม่เป็นที่ยอมรับ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้ผู้บริหารต้องตื่นตัว เร่งพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีการปรับโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) ในมาตรา 27 วรรคสอง ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ จึงเป็นภาพลักษณ์ใหม่ของสถานศึกษา ที่จะต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงการมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสนับสนุนให้ดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนและกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ การใช้สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงซึ่งมีความสอดคล้องกับปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ที่กล่าวว่า สิ่งหนึ่งซึ่งผู้บริหารควรรู้คือ ขอบข่ายของงานวิชาการซึ่งจะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดทำดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการการสอน การวัดผลประเมินผล รวมทั้งการติดตามผล และงานวิจัยของพิมพ์พร รอดเรืองศรี เรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ซึ่งเดรดและโรว์ (Drake and Roe) ได้กล่าวว่า ทักษะด้านการศึกษาและการสอนเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร ในฐานะเป็นผู้นำทางการศึกษา ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจในการสอนและการเรียนต้องเป็นผู้มีภูมิรู้และเป็นนักวิชาการที่ดี

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายชั้นตอน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน ในการ

ปฏิรูปการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาในระบบ ที่ต้องประกันคุณภาพภายใน ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2(พ.ศ. 2545) ซึ่งการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการประชุมชี้แจงให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและทักษะในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา กระบวนการบริหารงานคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการและประเมินคุณภาพภายใน กำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน สอดคล้องกับภารกิจของการประกันคุณภาพการศึกษา อีกทั้งการตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษา มีนโยบายในการดำเนินการเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน ในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรและการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่จะต้องมีคณะกรรมการ โครงสร้างการบริหารและให้บุคลากรรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในภารกิจของตนเองจะทำให้ระบบการประกันคุณภาพภายในหล่อหลอมเข้ากันกับการทำงานตามภารกิจของบุคลากร ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเชื่อมโยงกันในการพัฒนาคุณภาพด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาครบถ้วนทุกด้าน ดังที่ อมรวิรัช นาครทรรพ ได้กล่าวว่า หัวใจสำคัญของคุณภาพอยู่ที่จิตสำนึกและการทำงานของคนในหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ซอบ ลีซอ ที่ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็น ยุทธศาสตร์เชิงรุกเน้นการวางแผนและความสำคัญของการสร้างความรู้ ทักษะ ความมั่นใจแก่บุคลากรเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ กล่าวว่า การจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้บริหารโรงเรียน นักเรียนและชุมชนต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนจะทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ จนทำให้คุณภาพการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิ สิริพิเดช ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขต เทพนคร นครปฐม” พบว่า การเตรียมการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม อยู่ในระดับมาก และวุฒิชัย บุญหล้า ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” พบว่า

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 มีการเตรียมการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะการบริหารตามแนวคิดของ เดรกและโรว์ (Drake and Roe) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในภาพรวมและรายชั้นตอน กล่าวคือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนที่จะเข้าใจและมองเห็นภาพรวมของโรงเรียนเห็นความสัมพันธ์และสามารถประสานส่วนต่าง ๆ ในองค์กรเข้าด้วยกัน มีความคิดกว้างไกล มองเห็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ครอบคลุมและเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นๆ ทั้งทางด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งกระบวนการประกันคุณภาพภายในนั้น เป็นกระบวนการทางการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ ที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์ทั้งภายในและองค์กรต่างๆ ทุกระดับ จึงทำให้ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในภาพรวม และรายชั้นตอน กล่าวคือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน

สำหรับทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และทักษะการบริหารในภาพรวม ไม่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในภาพรวม และรายชั้นตอน กล่าวคือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน แต่พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงกับทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าทักษะการบริหารด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และทักษะการบริหารในภาพรวม ถึงแม้จะไม่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ใน

โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม และรายชั้นตอน แต่เป็นปัจจัยส่งเสริมให้ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) สามารถบริหารจัดการกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

โดยการศึกษารวบรวมที่เกี่ยวข้อ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายผลงานวิจัยเรื่อง “ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผู้วิจัยจำแนกข้อเสนอแนะเป็นสองลักษณะ คือ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน และกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนี้

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายทักษะ กล่าวคือ ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ในการปฏิรูปการศึกษานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเท่าทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีสารสนเทศได้ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุและสังคมอย่างรวดเร็ว ซึ่งองค์กรทุกองค์กรจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม ปรัชญา หลักการและแนวคิดเข้าสู่วัฒนธรรมคุณภาพ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนาทักษะการบริหารในทุกด้านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านเทคนิค (technical skills) ซึ่งเป็นความรู้ ความชำนาญและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของผู้บริหารในการใช้เครื่องมือและเทคนิควิธีในการปฏิบัติงาน รู้จักนำเทคนิคและกระบวนการบริหารไปประยุกต์ใช้ โดยจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารและการวางแผน และใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน มีวิธีการและหลักเกณฑ์ในการควบคุม กำกับ ติดตามการ

เรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสนอแนะเทคนิค วิธีการและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านนี้มากยิ่งขึ้น

2. กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายชั้นตอน กล่าวคือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน โดยที่เจตนาารมณัของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) กำหนดให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ประกอบกับความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ที่ให้ความสำคัญกับคำว่า คุณภาพ ดังนั้น โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรพัฒนารูปแบบวิธีการและมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายในให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยให้มีการวางแผนกำหนดช่วงเวลาการจัดทำรายงาน แต่งตั้งคณะทำงานและกำหนดรูปแบบการเขียนรายงานคุณภาพให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีการรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินตนเองอย่างมีระบบ มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษา นำเสนอจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงและแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ และการเผยแพร่รายงานการประเมินตนเองต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์อย่างเป็นระบบต่อเนื่องประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของผู้ด้อยโอกาสในที่สุด

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ทักษะด้านมโนภาพ(conceptual skills) ซึ่งเป็นความสามารถของผู้บริหารในการมองเห็นภาพรวม และการวางอนาคตของโรงเรียน โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ และคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถทำให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ผู้บริหารจำเป็นต้องมีและใช้ทักษะด้านนี้มากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) ในระดับที่สูงขึ้นและฝึกฝนให้เกิดความชำนาญอย่างต่อเนื่องและเท่าทัน

โดยเปิดใจให้กว้าง แสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ จากสภาพความเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของสังคมโลกที่ส่งผลต่อองค์กร วิเคราะห์ บุคลากรและปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับบริบท อันเป็นปัจจัยผลักดันและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการดำเนินการตามกระบวนการประกันคุณภาพภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นวัฒนธรรมคุณภาพทั้งระบบ พัฒนาโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้ด้อยโอกาส ได้พัฒนาสู่ศักยภาพสูงสุดเป็นกำลังสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ตามที่ได้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะทั่วไปที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะการบริหารแพร่หลายออกไปเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อผู้บริหาร นักวิชาการและผู้สนใจทั่วไปจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการบริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรมีการศึกษาทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหาร ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กาญจนา วัฒนายุ. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธนพรการพิมพ์, 2545.
- กิติมา ปรีดีดีลิก. ทฤษฎีบริหารองค์กร. กรุงเทพฯ : ธนะการพิมพ์, 2529.
- กฤษณะ สุพงษ์. “ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.
- กระทรวงศึกษาธิการ. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. ม.ป.ท., 2546.
- กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย. แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา. ม.ป.ท.,ม.ป.ป..
- กรมวิชาการ. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา, กรุงเทพฯ : ศุภสมาคมราษฎร์, 2538.
- _____. รายงานการศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2544.
- กรมสามัญศึกษา. กองแผนงาน. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2542.
- _____. แนวคิดในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2540.
- _____. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2545.
- _____. หน่วยศึกษานิเทศก์. กลยุทธ์ ISO 9000 กับการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2541.(อัดสำเนา)
- _____. หน่วยศึกษานิเทศน์. มาตรฐานและมาตรฐานตัวชี้วัดมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์. ม.ป.ท.,ม.ป.ป..
- กวี วงศ์พุด. “หัวหน้าที่ดีต้องมีความคิดริเริ่ม”. เพิ่มผลผลิต 32, 2(มีนาคม – เมษายน 2536): 62.
- เกศนา พันธเดช. “การศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกำแพงนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543.

- กองการศึกษาสงเคราะห์. กรมสามัญศึกษา. การจัดการศึกษาสงเคราะห์. ม.ป.ท., 2545.
- _____. กรมสามัญศึกษา. การศึกษาผลการดำเนินงานกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2542- 2544. ม.ป.ท., 2546.
- _____. กรมสามัญศึกษา. รายงานการวิจัย การศึกษาสภาพและความต้องการในการ จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ของโรงเรียนสังกัด กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ปี 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การ ศาสนา, 2544.
- _____. กรมสามัญศึกษา. แนวทางในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้เป็นโรงเรียนพึ่งตนเอง หรือการจัดการศึกษาทางเลือก. ม.ป.ท., ม.ป.ป..
- _____. กรมสามัญศึกษา. นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อ ผู้ด้อยโอกาส. ป.ท.ม., ม.ป.ป..
- _____. กรมสามัญศึกษา. สารสนเทศกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2544. ม.ป.ท., 2544.
- _____. สารสนเทศกองการศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2543. ม.ป.ท., 2543.
- เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. “การวิเคราะห์ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน อาชีวศึกษา เอกชน กรุงเทพฯ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ชอบ ลีชอ. การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานการทดสอบทางการศึกษา, 2544
- เชิดศักดิ์ ไชวสินธุ์. “การพัฒนาคุณภาพการคิด”. การวัดผลการศึกษา 18,54 (มกราคม – เมษายน 2540) : 9.
- ณรงค์ แย้มประดิษฐ์. “ทักษะการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญเขตการศึกษา 6.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541.
- ดำรง ทวีแสงสกุลไทย. การควบคุมคุณภาพสำหรับนักบริหารและกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท เอเชียเพลส จำกัด, 2533.
- ทิตนา เขมณี และคนอื่นๆ. “การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด”. ครุศาสตร์ 26,1 (กรกฎาคม – ตุลาคม 2540) : 45-47.

ทัศนีย์ เขียมอ่อน. "ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษา
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
สมุทรปราการ." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2534.

บัณฑิต แทนพิทักษ์. "การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา".

วารสารนิเทศการศึกษา 2 (กรกฎาคม-กันยายน 2543) : 23.

บรรจง จันทร์มาส. ระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9000. กรุงเทพฯ : บริษัท เอเชียเพลสจำกัด,
2539.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2534.

พิมพ์พร รอดเรืองศรี. "พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ
งานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
2539.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

พยอม วงศ์สารศรี. การบริหารงานบุคคล, กรุงเทพฯ : พรานนกการพิมพ์, 2534.

_____. "ความเข้าใจพื้นฐานในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี". กฎหมายธุรกิจ 1,2

(ตุลาคม – ธันวาคม 2538) : 55.

_____. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : พรานนกการพิมพ์, 2531.

ไพพรรณ เกียรติโชคชัย. การศึกษานบนเส้นทางธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า

2000, 2546.

ถวิล มาตราเยี่ยม. การปฏิรูปการศึกษา : โรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ (School Based

Management). กรุงเทพฯ : เสมาธรรม, 2544.

แมนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด. คู่มือพัฒนาระบบคุณภาพสู่มาตรฐาน ISO 9000. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์ผู้จัดการ, 2539.

ยรรยง อรรถโกศ. "ทักษะการบริหารและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

รุ่ง แก้วแดง. ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2541.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, 2538.

วิจิตร วรุตบางกูร. "ความคิดสร้างสรรค์". สารานุกรมศึกษาศาสตร์ (มกราคม – ธันวาคม 2531) : 33-34.

วิชัย บุญบันดาล. "พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. คุณภาพ คือ การบูรณาการ. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2545.

วุฒิชัย บุญหล้า. "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.

วันชัย ศิริชนะ. การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

วีระ สุภากิจ. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540 .

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์. แนวคิดในการบริหารสถาบันการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ศิริอร ชันธหัตต์. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, 2543.

สงบ ลักษณะ. "แนวคิดเรื่องการใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา". การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง, เล่มที่ 3. กรุงเทพฯ : พี.เอ. ลิฟวิง จำกัด, 2541.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การประกันคุณภาพการศึกษา. เล่ม 1, แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.
- _____ . การประกันคุณภาพการศึกษา. เล่มที่ 6, เทคนิคการพัฒนางานเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.
- _____ . การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา. เล่ม 5, การพัฒนาระบบการพัฒนาตนเอง, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ.เอ็น.ที., 2543.
- _____ . การพัฒนาโรงเรียนตามกรอบมาตรฐานสากล. กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2543.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก ภารกิจของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาเพื่อผู้เรียนและสังคม. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2543.
- _____ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2545.
- _____ . แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559). กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2545.
- _____ . แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ : สกศ., 2543.
- สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานบทสังเคราะห์เรื่ององค์กำหนดประสิทธิภาพของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ฟีนีฟับบริชซิ่ง, 2539
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. หน่วยศึกษานิเทศก์. แนวทางการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชน : เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. รายงานการวิจัยการประเมินคุณภาพการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีครูทายาท ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. การประเมินคุณภาพการศึกษา. เอกสารประกอบสัมมนา ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2539.
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. ระบบบริหารคุณภาพ ISO 9000. กรุงเทพฯ : กระทรวงอุตสาหกรรม, 2539.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. ระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, 2546.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. คณะกรรมการการวิสามัญ พิจารณาศึกษาหามาตรการในการจัดการศึกษา สำหรับผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา. ม.ป.ท.,ม.ป.ป..
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การประชุมวิชาการ การวิจัยทางการบริหารการศึกษา . กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สกศ., 2547.
- สนอง เครือมาก. คู่มือสอบปฏิบัติการ ฉบับปรับปรุงใหม่ ของสำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ. นครสวรรค์ : บริษัทเรียนดี จำกัด 2537.
- สิทธิ์ สิริพิเดช. “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- สุพล วังสินธุ์. “ยุทธวิธีเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์”. แนะแนว 29, 156 (ธันวาคม 2537- มกราคม 2538) : 36-60.
- สมใจ เจียวสด. มนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร. กรุงเทพฯ : พิเศษธุรกิจพิมพ์, 2536.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. “การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน”. วารสารการศึกษา. กทม. 20,7 (4-12 เมษายน 2540) : 2 , 27.
- _____ . มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2542.
- สุรีย์ สุเมธีณกุล. ประมวลศัพท์ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2538.
- หฤทัย ปุตระเศรณี. Pocket MBA ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : บริษัทคู่แข่ง. 2539.
- อุทุมพร จามรมาน. วิธีทำประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2542.
- อภิญา ตันศิริ. “ การประกันคุณภาพการศึกษา”. วารสารร่วมไททอง. 7,4 (27 – 33, ธันวาคม- มกราคม 2541) : 29.
- อมรวิทย์ นาครทรรพ. “การประกันคุณภาพระดับภาควิชา” รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา : จากนโยบายสู่แนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2540.

ภาษาอังกฤษ

Alfonso, Robert J. and others. Instructional Supervision. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1981.

Best, John W. Research in Education. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall Inc., 1970.

Bovee, Courtland L. and Others. Management. New York : McGraw - Hall, Inc, 1993.

Cronbach , Lee J. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper & Row Publishers, 1974.

Drake , Thelbert L. , and William H. Reo. The Principalsip. 3rd ed. New York : Macmillan, 1986.

Drucker, Peter F. Management : Tasks, Responsibility Practices. London : Pan Book Ltd, 1979.

Ellis, R. "Quality assurance for university teaching : Issues and approaches." in Quality assurance for university teaching, ed. R. Ellis. Great Britain : Open University Press, 1993.

Feigenbaum, A.V. Total Quality control. 3rd ed. New York : McGraw-Hills, 1983.

Harris, Ben M. Supervision Behavior in Education. 3rd ed. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, Inc, 1985.

Hersey, Paul, and Kenneth Blanchard. Management of Organizational Behavior Utilizing Human Resources. Englewood Cliffs, N.J. : A Simon & Schmaste Company, 1993.

Ishikawa, K. What is Total Quality control. Translated by D.J. Lu. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-hall, 1980.

Katz, Dainal, and Robert L Kahn. The Social Psychology of Organization. 2nd ed. New York : John Wiley & Sons, 1978.

Katz, Robert L. "Skills of an Effective Administrayion." Harvard Business Review 33. (January – February 1955.): 22-24.

Koontz, Harold, and Heinz Wehrich. Essentials of Management. 5th ed. New York : McGraw - Hall. 1990.

Ralph, Davis C., and Alan C Filley. Principles of Management. New York : Alexander Hasuition Institute, 1973.

Rue, Leslie W., and Loyd L Byars. Management Skill and Application. 7th ed. Chicago : Irwin, 1995.

Sergiovanni, Robert J. Educational Governance and Administration. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, Inc, 1980.

Sergiovanni, Robert J. Instructional Supervision. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1981.

Sergiovanni, Thomas J. , and J Robert. Supervision : Human Perspectives. 2nd ed. New York : McGraw - Hall, 1979.

Stepping, L. Quality assurance : the route to efficiency and competitiveness. 3rd ed. London : Ellis Horwood, 1983.

Stone, James A.F. Management. New Jersey : Prentice - Hall, Inc., 1978.

Terry, George R. Principles of Management. liinois : Richard D. Irwin, Inc., 1979.

Wiles, Kimball. Supervision for Better School. 2nd ed. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, 1955.

Whatmough, R. "the listening school : formers and staff as customers of each Other". In Quality improvement in education : case studies in schools, colleges and universities, ed. C. Persons 94 – 95. London : david fulton, 1994.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

หนังสือขอทดลองเครื่องมือ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ที่ ศธ 0520.203.2/

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปา

กร

นครปฐม 73000

มิถุนายน 2547

เรื่อง ขออนุญาตตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณชำนาญ สอนชื่อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายบุญชัย ช่างชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการ
บริหาร

การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
“ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

ดังนั้นจึงขออนุญาตจากท่าน ได้โปรดตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมกันนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชวนชม ชินะตั้งกูร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

FAX. 0 3421 9136

ที่ ศธ 0520.203.2/

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปา

กร

นครปฐม 73000

กรกฎาคม 2547

เรื่อง ขอดทดลองเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 8 ฉบับ

ด้วย นายบุญชัย ช่างชัย นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการ
บริหาร

การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษา
สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใ้ขอความอนุเคราะห์ให้นายบุญชัย ช่าง
ชัย ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข
ก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็น
อย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชวนชม ชินะตั้งกูร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

FAX. 0 3421 9136

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) / พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปา

กร

พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม

73000

ตุลาคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 8 ฉบับ

ด้วย นายบุญชัย ช่างชัย นักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหาร

การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ทักษะ
การบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้
บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายวิชาการและฝ่ายธุรการ จำนวน 2 คน
และครู ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคม
ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 5 คน ในโรงเรียนของท่านเพื่อ
ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายวิชาการและฝ่ายธุรการ
และครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรมและสุขศึกษาและพลศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้แก่นัก
ศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 3424 3435 , 0 3421 8788

ปณิธานของบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งมั่นให้บริการ พัฒนางานให้มีคุณภาพ”

ภาคผนวก ข

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อโรงเรียนทดลองเครื่องมือ

รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เรื่อง ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. นายชำนาญ สอนชื่อ	ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1
จังหวัดนครปฐม
2. ดร.สำเร็จ กุจิรพันธ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนครปฐม
จังหวัดนครปฐม
3. นายพะโยม ชิดวงศ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาพิเศษนครปฐม
จังหวัดนครปฐม
4. อาจารย์มณฑนา วัฒนถนอม
และ	อาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาคหลักสูตร

วิธิสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

5. นางสาววิษชุดา กาญจนประดิษฐ์	ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุพร

มหาวิทยาลัยศิลปากร เขต 1 สงวนลิขสิทธิ์

รายชื่อโรงเรียนทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย
เรื่อง ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่	ชื่อโรงเรียน	ที่	ชื่อโรงเรียน
1	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส	3	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่ฮ่องสอน
2	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี	4	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย
เรื่อง ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่	ชื่อโรงเรียน	ที่	ชื่อโรงเรียน
1	โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์	20	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน
2	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย	21	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตราด
3	โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต	22	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ฉะเชิงเทรา
4	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สุราษฎร์ธานี	23	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 19
5	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พัทลุง	24	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20
6	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี	25	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21
7	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เขาพนม	26	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22
8	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน	27	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 23
9	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขอนแก่น	28	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24
10	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เลย	29	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 25
11	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัยนาท	30	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26
12	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก	31	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27
13	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบูรณ์	32	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 28
14	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สกลนคร	33	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 29
15	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่	34	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30
16	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่	35	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 31
17	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง	36	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 32
18	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อำนาจเจริญ	37	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33
19	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน	38	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 34

ภาคผนวก ค

ค่าความตรงของเครื่องมือวิจัย

ค่าความเชื่อมั่น

ค่าระดับทักษะการบริหารและกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

ค่าความสัมพันธ์

ค่าการส่งผล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าความตรงของเครื่องมือวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	ค่า (IOC)	ใช้ได้	ข้อความที่แก้ไข/ข้อเสนอแนะ
1	เพศ [] ชาย [] หญิง	1	**	
2	อายุ [] ไม่เกิน 30 ปี [] 31 – 40 ปี [] 41 – 50 ปี [] 51 ปีขึ้นไป	1	**	
3	ระดับการศึกษา [] ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี [] ระดับปริญญาตรี [] สูงกว่าปริญญาตรี	1	**	
4	ตำแหน่งหน้าที่ [] ผู้บริหารโรงเรียน [] ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน [] ครู	1	**	
5	ประสบการณ์ในการทำงาน [] ไม่เกิน 10 ปี [] 11-20 ปี [] 21-30 ปี [] 31 ปีขึ้นไป	1	**	

ตอนที่ 2 ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน

ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ค่า (IOC)	ใช้ ได้	ข้อความที่แก้ไข/ข้อเสนอแนะ
ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills)				
1	มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการวางแผนและนำไปใช้กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	1	**	
2	มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา	1	**	
3	มีความรู้ความเข้าใจภารกิจและขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา	1	**	
4	บริหารจัดการโดยใช้วิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา	1	**	มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา
5	มีแนวคิดหรือกลยุทธ์ใหม่ๆในการบริหารสถานศึกษา	1	**	
6	สามารถวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้อย่างมีเหตุผล	0.6	**	
7	นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้ามาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม	0.8	**	
8	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคลากรเพื่อหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	1	**	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคลากรเพื่อหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานให้ดีขึ้น

ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ค่า (IOC)	ใช้ ได้	ข้อความที่แก้ไข/ข้อเสนอแนะ
9	ให้คำปรึกษาและแนะนำการปฏิบัติงานแก่บุคลากรได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถปฏิบัติตามได้	1	**	
10	กำหนดและเปลี่ยนแปลงบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะงาน	0.8	**	
ทักษะด้านเทคนิค (technical skills)				
11	นำเทคนิคและกระบวนการบริหารไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ	1	**	
12	มีวิธีการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	**	
13	นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนบริหารโรงเรียน	1	**	
14	ดำเนินการบริหารโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน	1	**	บริหารโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน
15	สรุปประเด็นที่สำคัญของเรื่องที่ฟังมาถ่ายทอดให้ผู้ร่วมงานด้วยวาจาและการเขียนให้เข้าใจได้ชัดเจน	0.8	**	สรุปประเด็นข้อมูลและถ่ายทอดให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ชัดเจน
16	ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ทุกครั้ง	1	**	
17	มีวิธีการและหลักเกณฑ์ในการควบคุมกำกับ ติดตามการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	**	

ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ค่า (IOC)	ใช้ ได้	ข้อความที่แก้ไข/ข้อเสนอแนะ
18	เสนอแนะเทคนิค วิธีการและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้พัฒนาการเรียนการสอน	1	**	เสนอแนะเทคนิค วิธีการและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้
19	จัดระบบงานธุรการให้เป็นไปตามระเบียบงานสารบรรณของสำนักนายกรัฐมนตรี	1	**	
20	ใช้เครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะครูเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานและประกอบการพิจารณาความดีความชอบได้อย่างถูกต้อง	1	**	ใช้เครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานและประกอบการพิจารณาความดีความชอบได้อย่างถูกต้อง
ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills)				
21	พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น	1	**	
22	ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	**	
23	ส่งเสริมพัฒนาการใช้สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้	1	**	
24	ส่งเสริมและพัฒนาการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้	1	**	
25	ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนและกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	1	**	
26	จัดกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	**	

ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ค่า (IOC)	ใช้ ได้	ข้อความที่แก้ไข/ข้อเสนอแนะ
27	ส่งเสริมพัฒนาคณะครูเพื่อพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	1	**	
28	ส่งเสริมให้คณะครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	1	**	
29	ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะครูศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน	1	**	
30	ส่งเสริมกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง ทักษะด้านมนุษย์ (human skills)	1	**	
31	สร้างบรรยากาศความเป็นกันเองและความร่วมมือกับผู้ร่วมงานในทุกสถานการณ์	1	**	
32	ศึกษาวิเคราะห์สภาพความต้องการพื้นฐานของผู้ร่วมงานเพื่อให้การช่วยเหลือสนับสนุน	0.8	**	
33	แก้ไขปัญหาและอุปสรรคของผู้ร่วมงานด้วยความเห็นอกเห็นใจ	1	**	
34	สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหาร	1	**	สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปฏิบัติงานร่วมกัน

35	ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในการรักษา ระเบียบ วินัย กฎ ข้อบังคับ จรรยา มารยาทได้อย่างเหมาะสม	1	**	
ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ค่า (IOC)	ใช้ ได้	ข้อความที่แก้ไข/ข้อเสนอแนะ
36	เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงาน ได้อย่างทั่วถึง	1	**	
37	แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดกับ บุคคลที่เกี่ยวข้องให้สำเร็จลุล่วงไป ด้วยดี	1	**	
38	ให้ความสำคัญและรู้จักยกย่องผู้ร่วม งานเป็นรายบุคคลและส่วนรวมอย่าง จริงใจ	1	**	ยกย่องผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคลและ ส่วนรวมอย่างจริงใจ
39	ให้คำปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานเพื่อความ ก้าวหน้าทั้งในหน้าที่ราชการและเรื่อง ส่วนตัว	1	**	
40	แสดงความยินดีกับผู้ร่วมงานที่ ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน อย่างสม่ำเสมอ	1	**	
ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills)				
41	วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการของโรงเรียนได้อย่าง ถูกต้อง	1	**	
42	กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และ เป้าหมายของโรงเรียนได้สอดคล้อง กับหน่วยงานต้นสังกัดและสภาพ ท้องถิ่น	1	**	

43	วางแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน	1	**	
ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ค่า (IOC)	ใช้ ได้	ข้อความที่แก้ไข/ข้อเสนอแนะ
44	วางแผนการใช้หลักสูตรและแผนการสอนทุกระดับชั้นอย่างเหมาะสมและ สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น	1	**	
45	วินิจฉัยปัญหาต่างๆอย่างรอบคอบ ก่อนตัดสินใจสั่งการโดยคำนึงถึงส่วนรวมเป็นสำคัญ	1	**	
46	วินิจฉัยการใช้ทรัพยากรของโรงเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับ ศักยภาพและข้อจำกัดที่มีอยู่	1	**	วิเคราะห์การใช้ทรัพยากรของโรงเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับ ศักยภาพและข้อจำกัด
47	มีความเข้าใจและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0.8	**	เข้าใจและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
48	วินิจฉัยและกำหนดขอบข่ายของงานแต่ละด้านได้อย่างถูกต้องชัดเจน	0.6	**	
49	สามารถวิเคราะห์และนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้แก้ไขปรับปรุงการบริหารงานและการวางแผนบริหาร การจัดการศึกษาในปีต่อไป	1	**	วิเคราะห์และนำผลที่ได้จากการประเมินไปแก้ไขปรับปรุงการบริหารงานและการวางแผนบริหาร การจัดการศึกษาในปีต่อไป
50	วางแผนการตรวจสอบงานการเงินและพัสดุได้ถูกต้องตามระเบียบ	0.8	**	

ตอนที่ 3 กระบวนการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน

ข้อที่	กระบวนการประกันคุณภาพภายใน	ค่า (IOC)	ใช้ได้	ข้อความที่แก้ไข/ข้อเสนอแนะ
การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน				
1	มีการชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรเกิดความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา	1	**	มีการชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจและความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา
2	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม	0.6	**	
3	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและกระบวนการบริหารงานคุณภาพ	1	**	
4	ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการประกันคุณภาพการศึกษาให้บุคลากรได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง	1	**	
5	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา	1	**	
6	แต่งตั้งคณะอนุกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษา	0.8	**	
7	กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการอย่างชัดเจนสอดคล้องกับภารกิจของการประกันคุณภาพการศึกษา	1	**	

ข้อที่	กระบวนการประกันคุณภาพภายใน	ค่า (IOC)	ใช้ ได้	ข้อความที่แก้ไข/ข้อเสนอแนะ
8	คณะกรรมการได้รับการศึกษาอบรมหรือเรียนรู้ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	1	**	สนับสนุนส่งเสริมให้คณะกรรมการได้รับการอบรมหรือเรียนรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
9	โรงเรียนมีนโยบายในการดำเนินการในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน	1	**	มีนโยบายในการดำเนินการเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน
10	แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	1	**	
การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน				
11	สถานศึกษาจัดระบบและโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	1	**	จัดระบบและโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
12	กำหนดแนวทางและวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยอาศัยหลักวิชา ผลงานวิจัยหรือข้อมูลเชิงประจักษ์	1	**	
13	มีการจัดระบบและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุมเป็นปัจจุบัน และใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน	1	**	จัดระบบและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่าง ครอบคลุมเป็นปัจจุบัน และใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน
14	ศึกษา วิเคราะห์ มาตรฐานการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ	1	**	
15	กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1	**	

ข้อที่	กระบวนการประกันคุณภาพภายใน	ค่า (IOC)	ใช้ได้	ข้อความที่แก้ไข/ข้อเสนอแนะ
16	จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบและมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ โดยคำนึงถึงหลักการและครอบคลุมทุกด้าน	1	**	
17	กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	1	**	กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
18	จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	1	**	
19	กำหนดนโยบาย โครงสร้างการปฏิบัติงาน มาตรการควบคุมการปฏิบัติงาน ระบบการตรวจสอบ การประเมินผล	1	**	
20	จัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน และประเมินผลตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	1	**	

ข้อที่	กระบวนการประกันคุณภาพภายใน	ค่า (IOC)	ใช้ ได้	ข้อความที่แก้ไข/ข้อเสนอแนะ
การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน				
21	มีการวางแผนการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดช่วงเวลาจัดทำ	1	**	มีการวางแผนกำหนดช่วงเวลาการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
22	มีการกำหนดรูปแบบการเขียนรายงานคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	0.6	**	
23	มีการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานผลคุณภาพการศึกษาประจำปี	1	**	
24	มีการรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินตนเองอย่างเป็นระบบ	1	**	
25	มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษา	1	**	
26	มีการเผยแพร่รายงานการประเมินตนเองต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง	1	**	
27	รายงานการประเมินตนเองโดยมีองค์ประกอบและนำเสนอข้อมูลครบถ้วน	1	**	จัดทำรายงานการประเมินตนเองโดยมีองค์ประกอบและนำเสนอข้อมูลครบถ้วน
28	นำเสนอจุดเด่นจุดที่ต้องปรับปรุงและแนวทางการแก้ไขได้อย่างเป็นระบบ	1	**	
29	คณะจัดทำรายงานมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	1	**	
30	การรายงานการประเมินตนเองมีความสอดคล้องและครอบคลุมแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	1	**	

ค่าความเชื่อมั่น

	Alpha
ตอนที่ 2	0.9846
ทักษะด้านความรู้ความคิด (X_1)	0.9374
ทักษะด้านเทคนิค (X_2)	0.9221
ทักษะด้านการศึกษาและการสอบ (X_3)	0.9368
ทักษะด้านมนุษย (X_4)	0.9641
ทักษะด้านมโนภาพ (X_5)	0.9510
ตอนที่ 3	0.9791
การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y_1)	0.9383
การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y_2)	0.9505
การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_3)	0.9678
รวมทั้งแบบสอบถาม	0.9874

รวมตอนที่ 2

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****
 RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

N of
 Statistics for Mean Variance Std Dev Variables
 SCALE 194.5313 855.6119 29.2508 50

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
T21_1	190.6563	823.5232	.7784	.9842
T21_2	190.7500	830.4516	.5371	.9847
T21_3	190.5938	821.7329	.8133	.9842
T21_4	190.6875	821.6411	.7196	.9843
T21_5	190.7188	828.4667	.6263	.9845
T21_6	190.6563	830.4909	.6041	.9845
T21_7	190.4688	832.9022	.6250	.9845
T21_8	190.5625	819.0282	.8034	.9842
T21_9	190.4688	814.5151	.8424	.9841
T21_10	190.7813	814.7571	.7654	.9843
T22_11	190.7813	824.8861	.7843	.9842
T22_12	190.9688	827.0635	.6812	.9844
T22_13	190.7500	830.8387	.6960	.9844
T22_14	190.7188	826.7893	.7115	.9844
T22_15	190.8438	820.8458	.7639	.9843
T22_16	190.8125	810.6089	.7310	.9844
T22_17	190.8438	819.6845	.7154	.9844
T22_18	190.7500	833.2258	.6920	.9844
T22_19	190.6563	829.7813	.7256	.9844
T22_20	190.8438	822.2651	.7752	.9842
T23_21	190.8750	822.9516	.6736	.9844
T23_22	190.3750	816.1774	.8405	.9841

	Mean if Item Deleted	Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
T23_23	190.3438	822.8780	.8116	.9842
T23_24	190.3125	826.0927	.7676	.9843
T23_25	190.3438	826.8135	.6282	.9845
T23_26	191.0313	822.8054	.6979	.9844
T23_27	190.5313	819.9990	.8027	.9842
T23_28	190.4688	824.3216	.7490	.9843
T23_29	190.5313	824.7087	.6559	.9845
T23_30	190.6875	826.4798	.7363	.9843
T24_31	190.3750	821.0806	.7726	.9842
T24_32	190.7188	813.6280	.8417	.9841
T24_33	190.6250	808.8871	.8685	.9840
T24_34	190.4063	815.6683	.8251	.9841
T24_35	190.1875	825.1895	.7995	.9842
T24_36	190.6875	811.6411	.7921	.9842
T24_37	190.8438	803.6845	.8712	.9840
T24_38	190.4688	826.5796	.5864	.9846
T24_39	190.4688	814.4506	.8064	.9842
T24_40	190.2813	822.8538	.7360	.9843
T25_41	190.7500	816.7742	.8019	.9842
T25_42	190.5625	818.8347	.7670	.9842
T25_43	190.7188	818.0151	.7866	.9842
T25_44	190.7500	833.8065	.6736	.9844
T25_45	190.6875	826.8669	.7262	.9843
T25_46	190.5938	827.5393	.7776	.9843
T25_47	190.7500	815.2903	.8339	.9841
T25_48	190.8125	816.9960	.8171	.9841
T25_49	190.8125	820.9315	.7706	.9842
T25_50	190.7188	823.9506	.7841	.9842

Reliability Coefficients

N of Cases = 32.0

N of Items = 50

Alpha = .9846

รวมตอนที่ 3

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

N of

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	Variables
SCALE	114.8750	398.9516	19.9738	30

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
T31_1	111.0000	370.7097	.7851	.9784
T31_2	110.8750	380.1774	.6123	.9791
T31_3	111.0938	369.5716	.7873	.9784
T31_4	111.2813	365.7571	.8930	.9778
T31_5	110.8125	373.2540	.7700	.9784
T31_6	111.1875	378.0927	.5521	.9796
T31_7	111.1250	376.0484	.7145	.9787
T31_8	111.0625	368.7702	.7614	.9786
T31_9	111.0625	375.0282	.7714	.9784
T31_10	111.0313	375.1280	.6200	.9793
T32_11	110.8438	378.8458	.7254	.9787
T32_12	110.9688	378.2248	.7556	.9786
T32_13	111.0000	372.3871	.8473	.9781
T32_14	110.9375	371.8024	.8163	.9782
T32_15	110.8125	374.8024	.8017	.9783
T32_16	111.0938	368.3458	.8937	.9778
T32_17	110.7188	364.4667	.8592	.9780

	Mean if Item Deleted	Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
T32_18	110.8438	373.6845	.8152	.9783
T32_19	110.9688	372.3538	.8218	.9782
T32_20	111.1250	380.6290	.5967	.9792
T33_21	111.1563	368.5877	.9067	.9778
T33_22	111.2500	369.3548	.9029	.9778
T33_23	110.9688	371.4506	.8112	.9782
T33_24	111.1875	369.0605	.8113	.9782
T33_25	111.4063	374.8942	.7963	.9783
T33_26	111.2188	373.9183	.6416	.9792
T33_27	111.0625	371.8024	.8820	.9780
T33_28	111.0938	374.9909	.8048	.9783
T33_29	111.1250	376.1774	.7508	.9785
T33_30	111.0625	373.6734	.8177	.9782

Reliability Coefficients
N of Cases = 32.0
Alpha = .9791
N of Items = 30

รวมทั้ง แบบสอบถาม

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)				
N of				
Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	Variables
SCALE	309.4063	2059.0877	45.3772	80
RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)				
Item-total Statistics	Scale	Scale	Corrected	Alpha
	Mean	Variance	Item-	if Item
	if Item	if Item	Total	if Item
	Deleted	Deleted	Correlation	Deleted
T21_1	305.5313	2013.2893	.7139	.9872
T21_2	305.6250	2020.3710	.5346	.9874
T21_3	305.4688	2009.5474	.7642	.9872
T21_4	305.5625	2011.6734	.6455	.9873
T21_5	305.5938	2021.2167	.5627	.9874
T21_6	305.5313	2020.9022	.5928	.9873
T21_7	305.3438	2024.3619	.6166	.9873
T21_8	305.4375	2005.9960	.7490	.9872
T21_9	305.3438	1996.6845	.8218	.9871
T21_10	305.6563	2004.8780	.6508	.9873
T22_11	305.6563	2011.0071	.7902	.9872
T22_12	305.8438	2014.9103	.6797	.9873
T22_13	305.6250	2021.2097	.6858	.9873
T22_14	305.5938	2018.3135	.6474	.9873
T22_15	305.7188	2008.0796	.7207	.9872
T22_16	305.6875	1998.8669	.6269	.9874
T22_17	305.7188	2010.6603	.6190	.9873
T22_18	305.6250	2028.8871	.6004	.9873
T22_19	305.5313	2021.2248	.6846	.9873
T22_20	305.7188	2007.9506	.7651	.9872
T23_21	305.7500	2008.1290	.6780	.9873
T23_22	305.2500	2005.6129	.7302	.9872
T23_23	305.2188	2012.3700	.7440	.9872
T23_24	305.1875	2014.5444	.7455	.9872
T23_25	305.2188	2018.7571	.5665	.9874
T23_26	305.9063	2012.4748	.6379	.9873
T23_27	305.4063	2009.6683	.7149	.9872
T23_28	305.3438	2014.9425	.6792	.9873
T23_29	305.4063	2011.2813	.6546	.9873

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
T23_30	305.5625	2016.0605	.6999	.9872
T24_31	305.2500	2010.0000	.7056	.9872
T24_32	305.5938	1999.9264	.7604	.9872
T24_33	305.5000	1985.2258	.8824	.9871
T24_34	305.2813	1997.5635	.8172	.9871
T24_35	305.0625	2012.6411	.7855	.9872
T24_36	305.5625	1993.9960	.7532	.9872
T24_37	305.7188	1978.6603	.8663	.9871
T24_38	305.3438	2008.9425	.6565	.9873
T24_39	305.3438	1996.8780	.7833	.9872
T24_40	305.1563	2008.3942	.7337	.9872
T25_41	305.6250	2000.5000	.7777	.9872
T25_42	305.4375	2007.1573	.6955	.9872
T25_43	305.5938	2000.9587	.7826	.9872
T25_44	305.6250	2026.4355	.6501	.9873
T25_45	305.5625	2017.1573	.6817	.9873
T25_46	305.4688	2016.6442	.7566	.9872
T25_47	305.6250	1994.1129	.8649	.9871
T25_48	305.6875	1999.7702	.8071	.9871
T25_49	305.6875	2005.1895	.7711	.9872
T25_50	305.5938	2014.6361	.7071	.9872
T31_1	305.5313	1993.3538	.8015	.9871
T31_2	305.4063	2006.8296	.7569	.9872
T31_3	305.6250	1989.8548	.8138	.9871
T31_4	305.8125	1986.9315	.8453	.9871
T31_5	305.3438	2011.6522	.6201	.9873
T31_6	305.7188	2018.2732	.4775	.9875
T31_7	305.6563	2014.5554	.6087	.9873
T31_8	305.5938	1992.1200	.7405	.9872
T31_9	305.5938	2009.2813	.7033	.9872
T31_10	305.5625	2015.8669	.4939	.9875
T32_11	305.3750	2019.0806	.6329	.9873
T32_12	305.5000	2017.4839	.6644	.9873
T32_13	305.5313	2006.5151	.7310	.9872
T32_14	305.4688	2005.8054	.6988	.9872
T32_15	305.3438	2013.3942	.6621	.9873
T32_16	305.6250	1994.5645	.8205	.9871
T32_17	305.2500	1983.8065	.8175	.9871
T32_18	305.3750	2005.7258	.7529	.9872
T32_19	305.5000	2003.2903	.7533	.9872
T32_20	305.6563	2026.6200	.4648	.9874
T33_21	305.6875	1995.0605	.8323	.9871
T33_22	305.7813	1995.4022	.8466	.9871
T33_23	305.5000	2010.3226	.6257	.9873
T33_24	305.7188	2003.3700	.6581	.9873
T33_25	305.9375	2010.0605	.7097	.9872
T33_26	305.7500	2018.9032	.4498	.9875
T33_27	305.5938	1999.7329	.8418	.9871
T33_28	305.6250	2013.7903	.6640	.9873
T33_29	305.6563	2021.7167	.5369	.9874
T33_30	305.5938	2008.1845	.7192	.9872

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Reliability Coefficients

N of Cases = 32.0

N of Items = 80

Alpha = .9874

แสดงระดับทักษะการบริหารและกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
N2_1_1	38	3.50	4.38	3.9164	.22393
N2_2_1	38	3.13	4.38	3.8961	.27391
N2_3_1	38	3.50	4.75	4.0602	.29589
N2_4_1	38	3.13	4.50	4.0296	.30645
N2_5_1	38	3.13	4.38	3.8181	.29753
N2_6_1	38	3.13	4.38	3.8708	.27718
N2_7_1	38	3.38	4.50	3.9563	.27001
N2_8_1	38	3.00	4.38	3.8872	.34271
N2_9_1	38	3.13	4.50	3.9300	.30260
N2_10_1	38	3.00	4.38	3.7857	.35157
N2_11_1	38	3.25	4.25	3.8181	.25137
N2_12_1	38	3.25	4.57	3.7693	.28074
N2_13_1	38	3.25	4.43	3.8214	.29124
N2_14_1	38	3.00	4.57	3.8769	.32494
N2_15_1	38	3.25	4.63	3.8694	.30094
N2_16_1	38	3.13	4.50	3.9445	.29995
N2_17_1	38	3.13	4.43	3.7608	.30903
N2_18_1	38	3.00	4.38	3.6974	.33498
N2_19_1	38	3.50	4.50	4.0169	.25219
N2_20_1	38	3.13	4.63	3.7608	.32547
N2_21_1	38	3.00	4.50	3.8529	.35679
N2_22_1	38	3.38	4.88	4.1729	.32122
N2_23_1	38	3.00	4.63	4.0385	.32968
N2_24_1	38	3.38	4.75	4.1461	.29321
N2_25_1	38	3.25	4.75	4.0959	.28986
N2_26_1	38	3.25	4.50	3.7928	.30283
N2_27_1	38	3.13	4.50	4.0367	.27795
N2_28_1	38	3.13	4.50	4.0827	.29143
N2_29_1	38	3.25	4.63	4.0169	.32888
N2_30_1	38	3.25	4.50	4.0183	.30101
N2_31_1	38	3.00	4.75	3.9836	.41195
N2_32_1	38	3.00	4.38	3.7899	.35546
N2_33_1	38	3.00	4.50	3.8900	.38943
N2_34_1	38	3.00	4.63	3.9695	.38146
N2_35_1	38	3.50	4.75	4.2274	.31203
N2_36_1	38	3.25	4.50	3.9102	.39669
N2_37_1	38	3.13	4.50	3.7914	.31561
N2_38_1	38	3.25	4.75	3.9737	.35530
N2_39_1	38	3.38	4.75	4.0188	.33159
N2_40_1	38	3.50	4.75	4.1880	.30437
N2_41_1	38	3.38	4.63	3.9173	.29945
N2_42_1	38	3.63	4.88	4.0799	.26453
N2_43_1	38	3.38	4.63	3.9488	.30919
N2_44_1	38	3.25	4.63	3.8839	.30990
N2_45_1	38	3.38	4.38	3.9013	.26586

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
N2_46_1	38	3.38	4.57	4.0179	.25093
N2_47_1	38	3.13	4.25	3.7486	.33222
N2_48_1	38	3.25	4.25	3.8684	.24943
N2_49_1	38	3.00	4.25	3.8473	.29552
N2_50_1	38	3.38	4.71	4.0334	.33719
N3_1_1	38	3.13	4.88	4.2119	.32250
N3_2_1	38	3.50	4.88	4.2425	.29833
N3_3_1	38	3.00	4.88	4.2190	.34338
N3_4_1	38	2.88	4.75	4.0540	.36197
N3_5_1	38	3.50	4.75	4.3863	.27932
N3_6_1	38	3.38	4.63	4.2133	.30686
N3_7_1	38	3.38	4.63	4.1602	.27747
N3_8_1	38	3.00	4.63	4.0202	.32317
N3_9_1	38	3.13	4.75	4.0719	.34932
N3_10_1	38	3.50	4.75	4.1460	.32783
N3_11_1	38	3.50	4.75	4.1250	.27417
N3_12_1	38	3.50	4.50	3.9793	.26331
N3_13_1	38	3.50	4.50	4.0127	.27995
N3_14_1	38	3.50	4.50	4.0757	.25296
N3_15_1	38	3.50	4.50	4.0761	.24697
N3_16_1	38	3.38	4.63	4.0033	.27508
N3_17_1	38	3.38	4.75	4.2693	.28693
N3_18_1	38	3.50	4.75	4.1913	.27661
N3_19_1	38	3.50	4.75	4.1283	.26603
N3_20_1	38	3.43	4.63	3.9709	.28774
N3_21_1	38	3.13	4.63	4.0207	.27122
N3_22_1	38	3.13	4.50	3.9615	.30867
N3_23_1	38	3.50	4.63	4.1100	.31593
N3_24_1	38	3.25	4.63	4.0258	.28909
N3_25_1	38	3.25	4.50	3.8816	.31294
N3_26_1	38	3.25	8.13	3.9807	.76654
N3_27_1	38	3.38	4.50	4.0343	.30334
N3_28_1	38	3.38	4.75	3.9643	.32245
N3_29_1	38	3.50	4.38	3.9248	.26219
N3_30_1	38	3.38	4.63	4.0094	.27958
X1_1	38	3.29	4.31	3.9156	.22608
X2_1	38	3.30	4.35	3.8314	.23329
X3_1	38	3.30	4.40	4.0253	.25069
X4_1	38	3.36	4.49	3.9753	.30743
X5_1	38	3.46	4.40	3.9269	.22489
XTOT_1	38	3.43	4.29	3.9350	.21859
Y1_1	38	3.29	4.68	4.1762	.27019
Y2_1	38	3.54	4.48	4.0833	.22940
Y3_1	38	3.36	4.51	3.9909	.27663
YTOT_1	38	3.40	4.54	4.0824	.23901
Valid N (listwise)	38				

แสดงระดับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

Correlations

		X1_1	X2_1	X3_1	X4_1	X5_1	XTOT_1	Y1_1	Y2_1	Y3_1	YTOT_1
X1_1	Pearson Correlation	1.000	.809**	.685**	.602**	.738**	.861**	.524**	.676**	.466**	.597**
	Sig. (2-tailed)	.	.000	.000	.000	.000	.000	.001	.000	.003	.000
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
X2_1	Pearson Correlation	.809*	1.000	.746**	.605**	.832**	.895**	.682**	.750**	.587**	.728**
	Sig. (2-tailed)	.000	.	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
X3_1	Pearson Correlation	.685*	.746**	1.000	.716**	.769**	.891**	.594**	.641**	.507**	.628**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.	.000	.000	.000	.000	.000	.001	.000
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
X4_1	Pearson Correlation	.602*	.605**	.716**	1.000	.688**	.843**	.608**	.662**	.495**	.631**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.	.000	.000	.000	.000	.002	.000
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
X5_1	Pearson Correlation	.738*	.832**	.769**	.688**	1.000	.908**	.778**	.848**	.683**	.833**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.	.000	.000	.000	.000	.000
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
XTOT_1	Pearson Correlation	.861*	.895**	.891**	.843**	.908**	1.000**	.723**	.808**	.617**	.772**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.	.000	.000	.000	.000
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Y1_1	Pearson Correlation	.524*	.682**	.594**	.608**	.778**	.723**	1.000	.851**	.690**	.916**
	Sig. (2-tailed)	.001	.000	.000	.000	.000	.000	.	.000	.000	.000
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Y2_1	Pearson Correlation	.676*	.750**	.641**	.662**	.848**	.808**	.851**	1.000	.793**	.949**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.	.000	.000
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Y3_1	Pearson Correlation	.466*	.587**	.507**	.495**	.683**	.617**	.690**	.793**	1.000	.903**
	Sig. (2-tailed)	.003	.000	.001	.002	.000	.000	.000	.000	.	.000
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
YTOT_1	Pearson Correlation	.597*	.728**	.628**	.631**	.833**	.772**	.916**	.949**	.903**	1.000
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

แสดงทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y_{tot})

Regression

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	X5_1	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).

a Dependent Variable: YTOT_1

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.833 ^a	.694	.686	.13498

a Predictors: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: YTOT_1

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1.467	1	1.467	81.752	.000 ^a
	Residual	.646	36	.018		
	Total	2.114	37			

a Predictors: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: YTOT_1

Coefficients^a

		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
Model		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.605	.385		1.570	.125
	X5_1	.886	.098	.833	9.042	.000

a Dependent Variable: YTOT_1

Excluded Variables^b

		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
Model						Tolerance
1	X1_1	-.039 ^a	-.285	.777	-.048	.456
	X2_1	.111 ^a	.660	.514	.111	.307
	X3_1	-.031 ^a	-.211	.834	-.036	.409
	X4_1	.110 ^a	.865	.393	.145	.527

a Predictors in the Model: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: YTOT_1

แสดงทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ขั้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน (Y₁)

Regression

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	X5_1	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).

a Dependent Variable: Y1_1

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.778 ^a	.605	.594	.17208

a Predictors: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: Y1_1

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig. ^a
1	Regression	1.635	1	1.635	55.216	.000 ^a
	Residual	1.066	36	.030		
	Total	2.701	37			

a Predictors: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: Y1_1

Coefficients^a

		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
Model		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.505	.495		1.021	.314
	X5_1	.935	.126	.778	7.431	.000

a Dependent Variable: Y1_1

Excluded Variables^b

		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
Model						Tolerance
1	X1_1	-.110 ^a	-.703	.487	-.118	.456
	X2_1	.112 ^a	.585	.562	.098	.307
	X3_1	-.011 ^a	-.064	.949	-.011	.409
	X4_1	.139 ^a	.962	.343	.161	.527

a Predictors in the Model: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: Y1_1

แสดงทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Y₂)

Regression

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	X5_1	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).

a Dependent Variable: Y2_1

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.848 ^a	.720	.712	.12309

a Predictors: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: Y2_1

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1.402	1	1.402	92.500	.000 ^a
	Residual	.545	36	.015		
	Total	1.947	37			

a Predictors: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: Y2_1

Coefficients^a

		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
Model		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.685	.354		1.935	.061
	X5_1	.865	.090	.848	9.618	.000

a Dependent Variable: Y2_1

Excluded Variables^b

		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
Model						Tolerance
1	X1_1	.110 ^a	.841	.406	.141	.456
	X2_1	.143 ^a	.897	.376	.150	.307
	X3_1	-.028 ^a	-.200	.843	-.034	.409
	X4_1	.149 ^a	1.233	.226	.204	.527

a Predictors in the Model: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: Y2_1

แสดงทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ขั้นตอนการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน (Y₃)

Regression

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	X5_1	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= .050, Probability-of-F-to-remove >= .100).

a Dependent Variable: Y3_1

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.683 ^a	.466	.451	.20493

a Predictors: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: Y3_1

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1.320	1	1.320	31.422	.000 ^a
	Residual	1.512	36	.042		
	Total	2.831	37			

a Predictors: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: Y3_1

Coefficients^a

		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
Model		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.693	.589		1.177	.247
	X5_1	.840	.150	.683	5.606	.000

a Dependent Variable: Y3_1

Excluded Variables^b

		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
Model						Tolerance
1	X1_1	-.082 ^a	-.451	.655	-.076	.456
	X2_1	.061 ^a	.273	.786	.046	.307
	X3_1	-.043 ^a	-.224	.824	-.038	.409
	X4_1	.048 ^a	.281	.780	.047	.527

a Predictors in the Model: (Constant), X5_1

b Dependent Variable: Y3_1

ภาคผนวก ง

มหาวิทยาลัยศิลปากร แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย สงวนลิขสิทธิ์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจงการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เรื่อง “ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายในในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของท่านมีค่าอย่างยิ่งต่อการวิจัย และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง และคำตอบนี้จะไม่มีการกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด

2. แบบสอบถามมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน

ผู้วิจัยหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดีและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายบุญชัย ช่างชัย

นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์
สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงในช่อง [] หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ข้อที่	สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	สำหรับผู้วิจัย
1	เพศ [] ชาย [] หญิง	[] 1
2	อายุ [] ไม่เกิน 30 ปี [] 31 – 40 ปี [] 41 – 50 ปี [] 51 ปีขึ้นไป	[] 2
3	ระดับการศึกษา [] ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี [] ระดับปริญญาตรี [] สูงกว่าปริญญาตรี	[] 3
4	ตำแหน่งหน้าที่ [] ผู้บริหารโรงเรียน [] ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน [] ครู	[] 4
5	ประสบการณ์ในการทำงาน [] ไม่เกิน 10 ปี [] 11-20 ปี [] 21-30 ปี [] 31 ปีขึ้นไป	[] 5

ตอนที่ 2 ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความอย่างละเอียดและเขียนเครื่องหมาย ✓

ลงในช่อง [] ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริง
ว่ามีการปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills)							
1	มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการวางแผนและนำไปใช้กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา						[] 6
2	มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา						[] 7
3	มีความรู้ความเข้าใจภารกิจและขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา						[] 8
4	มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา						[] 9
5	มีแนวคิดหรือกลยุทธ์ใหม่ๆในการบริหารสถานศึกษา						[] 10
6	สามารถวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้อย่างมีเหตุผล						[] 11
7	นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้ามาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม						[] 12
8	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคลากรเพื่อหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานให้ดีขึ้น						[] 13

ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
9	ให้คำปรึกษาและแนะนำการปฏิบัติงานแก่บุคลากรได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถปฏิบัติตามได้						[] 14
10	กำหนดและเปลี่ยนแปลงบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะงาน						[] 15
ทักษะด้านเทคนิค (technical skills)							
11	นำเทคนิคและกระบวนการบริหารไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ						[] 16
12	มีวิธีการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ						[] 17
13	นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนบริหารโรงเรียน						[] 18
14	บริหารโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน						[] 19
15	สรุปประเด็นข้อมูลและถ่ายทอดให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ชัดเจน						[] 20
16	ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ทุกครั้ง						[] 21
17	มีวิธีการและหลักเกณฑ์ในการควบคุมกำกับ ติดตามการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ						[] 22

ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
18	เสนอแนะเทคนิค วิธีการและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้						[] 23
19	จัดระบบงานธุรการให้เป็นไปตามระเบียบงานสารบรรณของสำนักนายกรัฐมนตรี						[] 24
20	ใช้เครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานและประกอบการพิจารณาความดีความชอบได้อย่างถูกต้อง						[] 25
ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (instructional skills)							
21	พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น						[] 26
22	ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ						[] 27
23	ส่งเสริมพัฒนาการใช้สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้						[] 28
24	ส่งเสริมและพัฒนาการสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้						[] 29
25	ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนและกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ						[] 30
26	จัดกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ						[] 31

ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
27	ส่งเสริมพัฒนาคณะครูเพื่อพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง						[] 32
28	ส่งเสริมให้คณะครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง						[] 33
29	ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะครูศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน						[] 34
30	ส่งเสริมกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง						[] 35
ทักษะด้านมนุษย์ (human skills)							
31	สร้างบรรยากาศความเป็นกันเองและความร่วมมือกับผู้ร่วมงานในทุกสถานการณ์						[] 36
32	ศึกษาวิเคราะห์สภาพความต้องการพื้นฐานของผู้ร่วมงานเพื่อให้การช่วยเหลือสนับสนุน						[] 37
33	แก้ไขปัญหาและอุปสรรคของผู้ร่วมงานด้วยความเห็นอกเห็นใจ						[] 38
34	สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปฏิบัติงานร่วมกัน						[] 39
35	ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในการรักษาระเบียบ วินัย กฎ ข้อบังคับ จรรยาบรรณาที่ได้เหมาะสม						[] 40

ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
36	เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานได้อย่างทั่วถึง						[] 41
37	แก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดกับบุคคลที่เกี่ยวข้องให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี						[] 42
38	ยกย่องผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคลและส่วนรวมอย่างจริงใจ						[] 43
39	ให้คำปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานเพื่อความก้าวหน้าทั้งในหน้าที่ราชการและเรื่องส่วนตัว						[] 44
40	แสดงความยินดีกับผู้ร่วมงานที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ						[] 45
ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills)							
41	วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง						[] 46
42	กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียนได้สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัดและสภาพท้องถิ่น						[] 47
43	วางแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้านสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน						[] 48

ข้อที่	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
44	วางแผนการใช้หลักสูตรและแผนการสอนทุกระดับชั้นอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น						[] 49
45	วินิจฉัยปัญหาต่างๆอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจสั่งการโดยคำนึงถึงส่วนรวมเป็นสำคัญ						[] 50
46	วิเคราะห์การใช้ทรัพยากรของโรงเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับศักยภาพและข้อจำกัด						[] 51
47	เข้าใจและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ						[] 52
48	วินิจฉัยและกำหนดขอบข่ายของงานแต่ละด้านได้อย่างถูกต้องชัดเจน						[] 53
49	วิเคราะห์และนำผลที่ได้จากการประเมินไปแก้ไขปรับปรุงการบริหารงานและการวางแผนบริหารการจัดการศึกษาในปีต่อไป						[] 54
50	วางแผนการตรวจสอบงานการเงินและพัสดุได้ถูกต้องตามระเบียบ						[] 55

ตอนที่ 3 กระบวนการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความอย่างละเอียดและเขียนเครื่องหมาย ✓

ลงในช่อง [] ระดับการดำเนินงานกระบวนการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน
ที่ปฏิบัติ ตามสภาพความเป็นจริงว่ามีการปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

ข้อที่	กระบวนการประกันคุณภาพภายใน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน							
1	มีการชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจและความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา						[] 56
2	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม						[] 57
3	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและกระบวนการบริหารงานคุณภาพ						[] 58
4	ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการประกันคุณภาพการศึกษาให้บุคลากรได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง						[] 59
5	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา						[] 60
6	แต่งตั้งคณะอนุกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษา						[] 61
7	กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการอย่างชัดเจนสอดคล้องกับภารกิจของการประกันคุณภาพการศึกษา						[] 62

ข้อที่	กระบวนการประกันคุณภาพภายใน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
8	สนับสนุนส่งเสริมให้คณะกรรมการได้ รับการอบรมหรือเรียนรู้เรื่องการ ประกันคุณภาพการศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง						[] 63
9	มีนโยบายในการดำเนินการเรื่องการ ประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน						[] 64
10	แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการ ศึกษา						[] 65
การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน							
11	จัดระบบและโครงสร้างการบริหารที่ เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา						[] 66
12	กำหนดแนวทางและวิธีดำเนินการ ประกันคุณภาพการศึกษาโดยอาศัย หลักวิชา ผลงานวิจัยหรือข้อมูลเชิง ประจักษ์						[] 67
13	จัดระบบและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ อย่างครอบคลุมเป็นปัจจุบัน และใช้ ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน						[] 68
14	ศึกษา วิเคราะห์ มาตรฐานการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ						[] 69
15	กำหนดมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาได้อย่างครอบคลุมและ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้น ฐาน						[] 70

ข้อที่	กระบวนการประกันคุณภาพภายใน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
16	จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบและมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ โดยคำนึงถึงหลักการและครอบคลุมทุกด้าน						[] 71
17	กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา						[] 72
18	จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา						[] 73
19	กำหนดนโยบาย โครงสร้างการปฏิบัติงาน มาตรการควบคุมการปฏิบัติงาน ระบบการตรวจสอบ การประเมินผล						[] 74
20	จัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน และประเมินผลตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง						[] 75

ข้อที่	กระบวนการประกันคุณภาพภายใน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน							
21	มีการวางแผนกำหนดช่วงเวลาการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี						[] 76
22	มีการกำหนดรูปแบบการเขียนรายงานคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย						[] 77
23	มีการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานผลคุณภาพการศึกษาประจำปี						[] 78
24	มีการรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินตนเองอย่างเป็นระบบ						[] 79
25	มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษา						[] 80
26	มีการเผยแพร่รายงานการประเมินตนเองต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง						[] 81
27	จัดทำรายงานการประเมินตนเองโดยมีองค์ประกอบและนำเสนอข้อมูลครบถ้วน						[] 82
28	นำเสนอจุดเด่นจุดที่ต้องปรับปรุงและแนวทางการแก้ไขได้อย่างเป็นระบบ						[] 83
29	คณะจัดทำรายงานมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล						[] 84
30	การรายงานการประเมินตนเองมีความสอดคล้องและครอบคลุมแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา						[] 85

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายบุญชัย ช่างชัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จังหวัดชุมพร ตำบลสลูย อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร 86140
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จังหวัดชุมพร ตำบลสลูย อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร 86140
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2519	ประถมศึกษาปีที่ 1 - 7 โรงเรียนวัดบ้านทวน จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2522	มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนพนมทวนชนูปถัมภ์ จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2524	มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 โรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2526	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาศึกษาชั้นสูง(ป.กศ.สูง) วิทยาลัยครูกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2530	การศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สถาบันราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2544	ศึกษาต่อปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2527	ครู 2 ระดับ 2 โรงเรียนหนองตากยาตั้งวิริยะราษฎร์บำรุง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2531	อาจารย์ 1 ระดับ 3 ช่วยราชการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2533	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2544	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ระดับ 7 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จังหวัดชุมพร อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
- ปัจจุบัน	จังหวัดชุมพร อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร